Juhapekka Tolvanen

KOTILEIKKEJÄ JA LASTENKASVATUSPUUHIA.

Kevään 1996 homoliittokeskustelu Suomen sanomalehdistössä.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Pääaine: Sosiologia
Sosiologian Pro Gradu -tutkielma
SOS L70
2006–2007 kl.
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Tiivistelmä:

Tolvanen, Juhapekka: Kotileikkejä ja lastenkasvatuspuuhia. Kevään 1996 homoliittokeskustelu Suomen sanomalehdistössä.

Sosiologian pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto, 2006–2007 kl. Ohjaaja: Jukka Laari. 125 sivua. Liitteitä 3 kpl.

Tutkielman lähtökohtana oli analysoida, miten Suomessa keväällä 1996 esiintynyt homoliittokeskustelu ilmeni suomalaisessa sanomalehdistössä. Tutkimuksen kohteeksi otettiin vuoden 1996 helmi–huhtikuun ajalta viisi suurilevikkisintä 7:nä päivänä viikossa ilmestyvää sanomalehteä (Helsingin Sanomat, Aamulehti, Turun Sanomat, Kaleva, Keskisuomalainen) sekä suurilevikkisin uskonnollinen sanomalehti, joka oli luokiteltu 1:nä päivänä viikossa ilmestyväksi sanomalehdeksi (Kotimaa). Tutkimusmenetelmänä käytettiin diskurssianalyysiä ja erityisesti tarkasteltiin retoristen keinojen kirjoa. Teoriataustana oli sosiaalinen konstruktionismi. Laajempaa teoriapohjaa haettiin varsinkin Peter L. Bergerin ja Thomas Luckmannin kirjasta nimeltä ”Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen”.

Ylemmän tason tutkimusongelma oli tämä: Mitä oli kevään 1996 homoliittokeskustelu? Mitä se piti sisällään? Mitä siinä tapahtui? Mitä sen aikana tapahtui? Miten se kaikki ilmeni tutkimusaikavälin sanomalehdissä? Alemman tason tutkimusongelmat olivat: **1)** Miten tutkimusaikavälin sanomalehdissä kuvailtiin, vertailtiin, puolustettiin tai vastustettiin heteroavioliittoa ja homoliittoja? **2)** Miten tutkimusaikavälin sanomalehdissä kuvailtiin, vertailtiin, puolustettiin tai vastustettiin homoutta yleensä?

Tärkein tutkimusongelma oli: *Mikä niissä homoliitoissa tai homojen avioliitoissa on niin kamalaa eräitten mielestä?* Luulen löytäneeni tuohon kysymykseen ainakin jonkinlaisen vastauksen:

Joku tai jotkut määrittelivät avioliiton. Tarkemmin sanottuna se muotoutui vuosien saatossa sosiaalisesti. Monissa yhteiskunnissa siinä prosessissa pääsi käymään niin, että homo- ja lesboparit jäivät tuon määritelmän ulkopuolelle. Eräät pitävät sitä niin kiveen hakattuna ja lopullisena totuutena, ettei siihen voida missään tapauksessa kajota.

Tässä tutkimassani keskustelussa esiinnousseet inhimilliset toiminnot tai diskurssit, joilla tätä ”totuutta” ylläpidetään, ovat ainakin nämä: Raamattuun tai muuhun uskonnon oppikirjaan vetoaminen, työttömyydenhoidon tärkeyden (yli)korostus, homorakkauden trivialisointi, nimittely ja lainausmerkkeihin laittaminen, rinnastukset muihin ei-toivottuihin ilmiöihin ja yhteiskunnan peruspilari ja perusyksikkö -ajattelu.

Toisaalta ainakin maallikot ovat joutuneet jopa reifikaation uhreiksi: He eivät enää kovin hyvin näe, miten tähän tilanteeseen on päädytty ja miksi tässä tilanteessa ollaan. Se ilmenee esim. tokaisuina tyyliin: ”Avioliitto on heterojuttu”.

Akateemisilla piireillä on sentään jotain yritystä legitimoida tiukasti heteroseksuaalisuuteen perustuva avioliittoinsituutio. Valitettavasti akateemisetkin piirit takertuvat käsitteellisyyteen ja antavat liikaa painoarvoa maallikoiden eräänlaisille ”primitiivireaktioille” tai oikeammin välittömille tunnepohjaisille reaktioille, joten heidän legitimaatioyrityksensä jää vajavaiseksi. Vaikka he kykenevätkin edes jotenkuten näkemään, miten tähän tilanteeseen on päädytty ja miksi tässä tilanteessa ollaan, he eivät edes yritä dereifikaatiota vaan he jättävät maallikotkin pyöriskelemään ”primitiivireaktioissaan”.

Avainsanat: avioliitto, diskurssianalyysi, retoriikka, sanomalehdet, homoseksuaalisuus, parisuhde, lesbolaisuus

SISÄLTÖ

TEKIJÄNOIKEUDET JA LISENSSI

> viisautta ja muistoja on ilmassa
> minä kirjoitan sen bitteihin
>
> Juhapekka ”naula” Tolvanen

DSL:n koko lisenssiteksti on sivulla 103 ja siitä tekemäni epävirallinen suomennos taas sivulla 108. Turvatakseni lähdedatan saatavuuden pidän sitä tarjolla World Wide Webissä tässä paikassa yhdessä PDF-, PostScript-formaattisten yms. lukukelpoisempien tiedostojen kanssa:

`http://iki.fi/juhtolv/gradu/`

Aion laittaa graduni tarjolle myös verkkolehden nimeltä FinnQueer PDF-kirjastoon. FinnQueer on tässä osoitteessa:

`http://www.finnqueer.net/`

Ns. lähdedataksi (engl. ”source data”) katsotaan mm. LaTeX-kielinen lähdekoodi ja tekemäni BibTeX-viitetietokanta. Lähdedatan mukana olevissa Bourne Shell -kielisissä skripteissä, BibTeX-tyylitiedostossa, Makefile-tiedostossa yms. LaTeX-kielisen lähdekoodin kääntämisessä tarvittavissa aputiedostoissa on saatettu käyttää muitakin lisenssejä ja yleensä vielä entistäkin vapaampia lisenssejä kuin DSL. Kussakin tuollaisessa tiedostossa itsessään on mainittu ko. tiedoston lisenssi. Lisäksi kaikkien tiedostojen lisenssit on lueteltu lähdekoodin mukana tulevassa tekstitiedostossa nimeltä `000LUEMUT.txt` kuin myös siitä konvertoimalla tehdyissä muissa tiedostoissa (`000LUEMUT.html`, `000LUEMUT.pdf` ja `000LUEMUT.tex`). Niissä on myös tarkemmin kerrottu, mitkä tiedostot ovat ”lähdedataa” ja mitkä ”kohdemuoto”.

Tämän gradun ensimmäisellä sivulla olevaa Jyväskylän yliopiston soihtulogoa[1] on käytetty Jyväskylän yliopiston viestintäosaston[2] luvalla.

Jyväskylän yliopistolla on nykyään myös sellainen käytäntö, että opinnäytteet voidaan laittaa tarjolle myös sen kirjaston WWW-sivuille PDF-muodossa, eli tämä gradu tullee julkaistuksi myös sitä kautta. Jos niin käy, niin tätä gradua voi sitten etsiskellä tämän WWW-osoitteen kautta:

`http://kirjasto.jyu.fi/`

Siellä saattaa tulla vastaan jotain tällaista tekstiä: ”Teokset ovat vapaasti luettavissa ja tulostettavissa henkilökohtaista käyttöä varten. Aineiston käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.” Tämän gradun kohdalla tuo ei aivan tarkalleen pidä paikkaansa; kuten lisenssistäkin käy ilmi, tälle gradulle saa tehdä paljon enemmänkin kuin mitä tuossa sanotaan. Tällä hetkellä em. paikassa ainoa tapa levittää jonkin PDF-tiedoston ”lähdedataa” on laittaa ne liitetiedostoina sen PDF-tiedoston sisään. Jos siis latasit tämän gradun em. paikasta PDF-tiedostona, niin tarkistapa liitetiedostot, jos käyttämäsi PDF-katseluohjelma siihen kykenee.

Tiedoksi tätä gradua siteeraaville ja siihen viittaaville sanon, että tämä gradu ei ole ”julkaisematon” mutta ”painamaton” se kyllä voi olla. Tämä gradu on ”julkaistu” siinä määrin kuin WWW:ssä tarjolla oleva teos voi olla ”julkaistu” teos. Älkää siis kirjoittako lähdeluetteloon tästä gradusta, että ”julkaisematon gradu”, vaan mieluummin vaikka näin: ”painamaton gradu”.

[1] `http://www.jyu.fi/visualguide/graafisetohjeet/logot/`
[2] `http://www.jyu.fi/hallinto/viestinta/`

ESIPUHE

> Nyt on politiikassakin ihmisoikeudet vain valuuttaa
> kyllä näinä päivinä täytyy herra ministerinkin
> olla huolissaan duunipaikastaan
> Mutta miten herra Häkämies selitätte lapsillenne sen
> että väärin on jos Eva laulaa kaipuusta rakkauden
> vai pannaanko roviot palamaan kuin Beatleseille aikoinaan?
>
> Sir Elwoodin hiljaiset värit
> (Sanat: J. Lehti)

Kuulemma joku on sanonut, että politiikkaan, uskontoon ja seksiin ei kannata sekaantua, paitsi jos on ihan pakko, niin viimeksimainittuun. Tässäpä teille gradu, jossa sekaannutaan ainakin kahteen ensinmainittuun ja ainakin vähän viimeksimainittuun.

Seurasin keväällä 1996 käytyä keskustelua homoliitoista jonkinlaiselta "aitiopaikalta": Olin paikallisen Setan hallituksessa, ja vieläpä ainoana ns. heterona. Tehtäväni hallituksessa oli pääasiassa tiedotusvastaava. Tehtäviini kuului mm. julkaista sen jäsentiedotetta nimeltä PeeCee. Homoliittokeskustelun alettua tein tuohon lehteen artikkelin em. keskustelusta. Painotuin lähinnä maakunnan paikallislehden nimeltä Keskisuomalainen uutisointiin ja mielipidekirjoitteluun aiheesta (Tolvanen, 1996a). Touko-kesäkuun vaihteessa tein vielä jatkoa tuolle artikkelille (Tolvanen, 1996b). Se oli rankkaa aikaa se:

> Keskisuomalaisen julkaisemia homovastaisia mielipidekirjoituksia lukiessa ei aina tiedä, itkisikö vai nauraisiko. Kerran lukiessani niitä sydämeni jopa tykytti ylikierroksilla. Niin rankkaa tuollaisen tuomitsevan moralisoinnin lukeminen on minulle ollut. Monta kertaa olen miettinyt, että miten "teikäläiset" kestävät lukea moista soopaa, kun kerran minullekin se on niin kovin raskasta. Homomyönteisiäkin artikkeleita on ollut paljonkin, mutta jotenkin aina tuntuu siltä, että homovastaiset artikkelit

> ”huutavat kovempaa” ja peittävät ne alleen. Ainakin sanakäänteet ovat niissä jotensakin voimakkaampia ja niitten lukumääräkin näyttää olevan suurempi, mutta sillähän ei ole mitään tekemistä argumentoinnin loogisuuden kanssa. (Tolvanen, 1996b)

Mutta nyt monta vuotta myöhemmin pystyn lukemaan noita lehtikirjoituksia melko kylmän rauhallisesti, vaikka hetkittäin se tuntuukin hieman raskaalta. Muilla lukijoilla – ja varsinkin ”heikäläisillä” – voi olla suurempia vaikeuksia lukiessaan siteeraamiani lehtiartikkeleitten kohtia; älä ainakaan väitä ettei sinua ole varoitettu.

Lisäksi tilasin jo tuolloin Seta ry.:n sähköpostilistoja, joissa oli paljon keskustelua aiheesta sekä kommentteja eri tiedotusvälineissä olleista puheenvuoroista aiheesta. Setan jäsenetuihin kuului myös Z-lehden[3] tilaus. Jo syksyllä 1996 sain idean, että siitä käydystä keskustelusta voisi tehdä sosiologian lopputyön eli pro gradun.

Merkintätavoista mainittakoon, että siteeraamissani teksteissä *tällä tavalla tehdyt korostukset* ovat aina minun tekemiäni, ellen toisin mainitse. Kannattaa myös muistaa, että lehtikirjoituksista ottamissani sitaateissa olevat kielioppi- ja kirjoitusvirheet ovat todennäköisesti peräisin alkuperäisistä kirjoituksista eivätkä omaa syytäni.[4] Tämän gradun aiempia versioita lukeneille ja kommentoineille jouduin muutaman kerran selittämään, että jokin lainauksessa ollut kohta oli jo alkuperäisessä yhteydessään kirjoitettu juuri sillä samalla tavalla pieleen kuin millä tavalla se on tässä gradussakin kirjoitettu.

Allekirjoittanut on tietokone- ja Internet-nörtti ja ehkä juuri siksi tässä gradussa on hyödynnetty myös Internet-dokumentteja. Niihin viitatessa on noudatettu oppaan nimeltä ”Elektronisen viittaamisen opas” (Ekholm ja Heinisuo, 1997) ohjeita. Tuo opas perustuu ISO 690-2 -standardiin, jonka oppaan tekijät ovat kirjoittaneet ”auki” ja vastaamaan paikallisia olosuhteita. Jos jonkin WWW-sivun URL ei toimi, kannattaa käyttää Internet Archivessa olevaa Wayback Machinea[5].

Jyväskylän yliopistolla on graafiset ohjeensa mm. fonttien valintaan (Jyväskylän yliopisto, 2005), mutta ne taitavat koskea ensisijassa Jyväskylän yliopiston omaa julkaisutuotantoa. Noiden ohjeiden mukaan täytyy ensisijassa käyttää alun-

[3] Z-lehden nimi on eräänlainen sanaleikki: Suomen kielen auktoriteetin Terho Itkosen mukaan ”Z” lausutaan ”seta”.

[4] Kenties vastenmielisin esimerkki kehnosta kieliopista oli Tapani Mäen artikkelissa (Mäki, 1996), jota on siteerattu ainakin sivulla 72.

[5] `http://www.archive.org/`

perin Hermann Zapfin suunnittelemaa pääteviivallista fonttia nimeltä Palatino. Noiden ohjeiden vuoksi ja koska Palatino on muutenkin Jyväskylän yliopiston virallinen fontti (Saarinen ja Laitinen, 1994, 16), käytän sitä ensisijaisena fonttina. Em. ohjeissa vaaditaan pääteviivattomana fonttina käytettävän kavennettuna fonttia nimeltä Helvetica, jonka on alunperin suunnitellut Max Miedinger, joten käytän sitä pääteviivattomana fonttina. Tasavälisen fontin valintaan ei missään ohjeissa oteta kantaa, joten valitsin sellaiseksi fontin nimeltä ”txtt”[6]. Ensisijassa noudatan kuitenkin laitokseni graduohjeita (Jyväskylän yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, 2007).

Haluan kiittää ainakin parasta ystävääni Antti-Juhani Kaijanahoa[7]: Paljolti hänen vaikutuksestaan päädyin opettelemaan ohjelmistoa nimeltä LaTeX[8], jonka on alunperin kehittänyt Leslie Lamport[9] ja joka on Donald E. Knuthin[10] kehittämän ladontaohjelman nimeltä TeX[11] eräs makrolaajennus. Kaijanahon vaikutuksesta päädyin myös käyttämään Debian[12] GNU[13]/Linux[14] -käyttöjärjestelmää. Juuri mm. em. vapaaohjelmilla[15] eli lähdekoodiltaan avoimilla ohjelmilla[16] tämä gradu on tehty. Kaijanahon LaTeX-opas (Kaijanaho, 2003) ja hänen muilla tavoin antamansa neuvot LaTeXin ja muidenkin em. ohjelmistojen käytössä ovat olleet minulle suureksi avuksi.

Myöskin em. ja vähän muidenkin ohjelmistojen kuten GNU Make:n[17] kehittäjille, dokumentoijille ja käyttäjille haluan lausua kiitokseni, mutta heitä on niin paljon, että heidän kaikkien mainitseminen nimeltä olisi käytännöllisesti katsoen mahdotonta. Joka tapauksessa he ovat luoneet kerrassaan laadukkaita ohjelmia sekä laatineet niille kunnollisia manuaaleja, FAQ:uita[18], tutoriaaleja ja muuta do-

[6] `CTAN:/fonts/txfonts`
[7] `http://iki.fi/gaia`
[8] `http://www.latex-project.org/`
[9] `http://lamport.org/`
[10] `http://www-cs-faculty.stanford.edu/~knuth/`
[11] `http://www.tug.org/`
[12] `http://www.debian.org/`
[13] `http://www.gnu.org/`
[14] `http://www.linux.org/`
[15] Engl. ”Free Software”
[16] Engl. ”Open-Source Software”. ks. `http://www.opensource.org/`
[17] `http://www.gnu.org/software/make/`
[18] Engl. ”Frequently Asked Questions”. Yleensä suomen kielessä käytetään nimitystä ”VUKK” eli ”Vastauksia useinesitettyihin kysymyksiin”. TeXin ja siihen liittyvien ohjelmistojen FAQ:uista tärkein lienee ”UK TUG FAQ” (`http://faq.tug.org/`)

kumentaatiota. Silloin kun sellaiset metodit kuin RTFM[19], RTFFAQ[20], STFW[21] tai UTFG[22] eivät ole riittäneet, heidän joukostaan on lähes aina löytynyt edes joku, joka on osannut vastailla kysymyksiini sähköpostitse, postituslistoilla[23], Usenet News Groupeissa[24] ja jopa IRC:issä[25].

Haluan kiittää filosofian maisteri Aki Alankoa: Koska tässä gradussa on tuota historiallistakin osuutta jonkin verran, halusin luetuttaa graduni myös hänellä. Hän nimittäin suoritti akateemisen loppututkintonsa pääaineenaan Suomen historia. Loppujen lopuksi hän ei löytänyt historiallisesta osuudesta huomautettavaa, mutta kirjoitusvirheitä hänkin löysi ja lisäksi hän löysi kohtia, jotka hänen mielestään kannatti sanoa toisin.

Haluan kiittää lesbo- ja homotutkimuksen saralla kunnostautunutta yhteiskuntatieteiden tohtori Olli Stålströmiä: Hänkin luki tämän gradun läpi ja keksi parannusehdotuksia.

Haluan kiittää psykologian maisteri Aapo ”Avain” Puskalaa: Häneltä sain neuvoja psykologian puolelta tutun käsitteen nimeltä primitiivireaktio ja sen lähellä olevien käsitteiden käytössä.

Haluan kiittää myös isääni Pertti Tolvasta: Hän oikoluki tämän gradun muutaman kerran ja löysi kohtalaisen kokoisen joukon joukon kielioppi-, kirjoitus- ja pilkkuvirheitä sekä muutamia turhan konstikkaita lauseita.

Tämän gradun ohjaajana toimi Jukka Laari[26], mutta ohjaajan kiittäminen osoittaa huonoa makua, koska hänen velvollisuutenahan on auttaa opiskelijoitaan (Eco, 1989).

Olette varmaan huomanneet, että aika monissa tutkimuksissa ko. tutkija kiittää myös puolisoaan tms. elämänkumppaniaan, mutta kun tyhjästä on paha nyhjästä . . .

Juhapekka ”naula” Tolvanen
`http://iki.fi/juhtolv`
`juhtolv (at) iki (dot) fi`

[19] Engl. ”Read The F***ing Manual” eli suomeksi jotakuinkin ”Lue se v**un käyttöohje”.
[20] Engl. ”Read The F***ing FAQ”.
[21] Engl. ”Search The F***ing Web”
[22] Engl. ”Use The F***ing Google”
[23] Lähinnä `tutkielma-tex` (`http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/tutkielma-tex`)
[24] Lähinnä `comp.text.tex` ja `sfnet.atk.tex`
[25] Engl. ”Internet Relay Chat”. Ei missään tapauksessa ole sama asia kuin IRC-Galleria (`http://irc-galleria.net/`).
[26] `http://www.cc.jyu.fi/~jlaari/` tai `http://users.jyu.fi/~jlaari/`

LUKU 1

JOHDANTO

siis onko muita aiheita kuin rakkaus tai kuolema?

CMX
(Sanat: A.W. Yrjänä)

1.1 Mitä oli kevään 1996 homoliittokeskustelu?

Alkuvuodesta 1996 alkoi vilkas keskustelu siitä, pitäisikö Suomessa säätää laki, joka mahdollistaisi samaa sukupuolta oleville henkilöille mahdollisuuden virallistaa parisuhteensa niin, että heillä olisi edes osittain samat oikeudet ja velvollisuudet kuin tähänastisilla heteroaviopareilla. Niihin aikoihin vireillä olleella kansanedustaja Outi Ojalan lakialoitteella tätä yritettiin mahdollistaa niin, että kyseessä olisi ollut avioliitosta erillinen instituutio nimeltä ”samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinti” ja joka ei olisi mahdollistanut adoptiota ko. lain mukaaan rekisteröityneille pareille.

Näille liitoille vakiintui myös nimitys ”homoliitot”, jota käytän tässä gradussa lyhyytensä vuoksi. Keskustelu sai lähtölaukauksensa 25.1.1996, kun Ruotsissa laulaja Eva Dahlgren rekisteröi parisuhteensa Efva Attlingin kanssa (Ilta-Sanomat, 1996). Niihin aikoihin Seksuaalinen Tasavertaisuus ry. eli Seta julkisesti kysyi vastikään virkaansa astuneelta oikeusministeri Kari Häkämieheltä, aikooko hän lainsäädännöllä sallia samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisen (Ainola, 1996).

1.2 Aihetta koskeva tutkimus

Sari Charpentier teki Turun yliopistossa uskontotieteen gradunsa jotakuinkin samasta aiheesta kuin minäkin. Hän tosin tarkasteli koko vuoden 1996 ajalta mielipidekirjoituksia eikä ainoastaan kevään 1996 ajalta. Myöhemmin hän vähän muutti sitä tehden siitä lisensiaattityönsä (Charpentier, 2001). Charpentier tutki erilaisia mielipiteenilmauksia seuraavista lehdistä:

- Aamulehti
- Helsingin Sanomat
- Ilkka
- Iltalehti
- Kirkko ja kaupunki
- Kotimaa

Lisäksi hän tutki joulukuussa 2000 valmistunutta hallituksen esitystä laiksi virallistetusta parisuhteesta yms. aiheeseen liittyneitä lakialoitteita ja lainsäädäntöprosessissa syntyneitä mietintöjä. (Charpentier, 2001, 107–113)

Charpentierilla oli uskontonäkökulma huomattavasti voimakkaampana kuin minulla: Hän lähestyi kysymyksiään uskonnon tutkimuksen avulla, mutta ei samastanut uskonnollisuutta kristinuskoon. Charpentierin tutkimuksessa ja varsinkin sen lähdeluettelossa mainitaan muutamia muitakin tutkimuksia, joista jo otsikosta käy ilmi, että ne ainakin sivuavat tätä aihetta:

- Kaskisaari, Marja (1997) Homoparikeskustelu — diskurssi ja performatiivi. Teoksessa Eeva Jokinen (toim.), *Ruumiin siteet. Kirjoituksia eroista, järjestyksistä ja sukupuolesta*, s. 233–253. Tampere: Vastapaino.
- Strömsholm, Gustav (1997) De homosexuella som kyrklig spelbricka: en analys av aktörernä, aktionerna och debatten i Finland år 1993. Åbo: Åbo Akademis förslag.
- Suominen, Heli (1999) *Homoseksuaalisuus poliittisena kysymyksenä Suomessa. Kansanedustajien argumentaatio vuoden 1970 dekriminalisointikeskustelussa ja vuoden*

1996 homoparisuhdedebatissa. Yleisen valtio-opin pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Ei myöskään pidä unohtaa tuonnempana mainittua Rainer Hiltusen oikeustieteellistä tutkimusta nimeltä ”Virallisesti ventovieraat”(Hiltunen, 1996). Riitta Jallinojan tutkimus nimeltä ”Moderni säädyllisyys”(Jallinoja, 1997) meneekin sitten jo kauemmaksi tutkimusaiheesta; se käsittelee avioliittoon, rakkaussuhteisiin, seksiin yms. liittyviä säädyllisyyskäsityksiä julkkisten haastatteluitten valossa, mutta valitettavasti em. tutkimusmateriaalissa homous ja lesbous loistavat poissaolollaan. Ajallisesti nuo haastattelut on kuitenkin kerätty hyvin läheltä tutkimusaikaväliäni, joten niistä voi ainakin lukea avioliittoon, rakkaussuhteisiin, seksiin yms. liittyviä käsityksiä nimenomaan tutkimusaikaväliltä ja sen läheltä.

Joku muu varmaan minun jälkeeni tekee tai kenties teki jo gradun tai lisensiaattityön tai jopa tohtorinväitöskirjan keskusteluista, joita on käyty homo- ja lesboparien adoptio- ja vanhemmuusoikeuksista sekä lesboparien keinohedelmöityksestä.

1.3 Aikaväli

Jonkun mielestä ”Kevään 1996” pitäisi ehkä korvata esim. sanoilla ”Vuoden 1996” tai ”Vuosien 1996-1997”, sillä ”taistelu” homoavioliittojen puolesta ei vielä niin pian päättynyt: Kansanedustaja Outi Ojalan (vas.) asiasta tekemä homoliittolakialoite oli lakivaliokunnan käsittelyssä syksyllä 1996, jolloin lakivaliokunta pyysi oikeusministeriöltä lausunnon homoliitoista (Helsingin Sanomat, 1996f). Oikeusministeriön mielestä laki tarjosi hyvän pohjan laiksi samaa suokupuolta olevien parisuhteen virallistamisesta (Reinboth, 1996b). Lakivaliokunta kuuli kevään 1997 aikana kirkon, SETAn ja ihmisoikeusjuridiikan asiantuntijoita. Sitten Lakivaliokunta ehdotti Ojalan lakialoitteen hylkäämistä ja uuden lakialoitteen valmistelun siirtämistä hallitukselle (Z, 1997). Nämäkin tapahtumat varmasti herättivät lisää keskustelua ja jo pelkästään sitä kautta tuli taas lisää tutkittavaa. Sellaisen aineiston poisrajaaminen tekisi tutkimuksen keskeneräisen oloiseksi. Ainakin lukija jäisi pian kaipaamaan ns. ”tarinalle” jatkoa.

Kuitenkin olen tullut siihen tulokseen, että minun tulee rajata tutkimusaikaväli sopivan pieneksi, jotta tutkimus ei laajenisi liian suuritöiseksi. Jätän muut aikavälit suosiolla muitten harteille, mukaan luettuna syksyn 1997 keskustelu ja kansanedustaja Lindqvistin syksyllä 1996 heittämä ns. sikakommentti[1], joka ”legendaarisuudessaan” jo lähentelee Kari Häkämiehen kommenttia ”Se vain on näin” (Jauhiainen, 1996c). Siispä keskityn ajallisesti vain kevääseen 1996. Aika pian aineistoa tarkastellessa alkaa näyttää siltä, että helmi-, maalis- ja huhtikuu olivat kiihkeimmän keskustelun kuukaudet. Siispä se on varsinainen tutkimusaikaväli.

1.4 Keskustelufoorumit

Sana ”keskustelu” vaatii seuraavanlaista määrittelemistä: Missä keskustelua käytiin? Mitkä keskustelufoorumit ovat tutkimuksen tavoitettavissa? Mitkä keskustelufoorumit ovat tutkimuksen kannalta olennaisimpia? Millä perusteella aineistoa valikoidaan? Mielestäni tutkimuksen kannalta olennaista keskustelua on eniten käyty ainakin seuraavilla foorumeilla:

- Sanoma- ja aikakauslehdet ja varsinkin niiden
  - mielipidepalstat
  - pääkirjoituspalstat
  - puheenvuoropalstat
  - kolumnipalstat
  - pakinapalstat
- Uskontokuntien, seurakuntien yms. uskonnollisten yhteisöjen omat lehdet yms. julkaisut
- Eduskunnan lähetekeskustelussa Outi Ojalan lakiesityksestä pidetyissä puheissa kesällä 1996.
- TV 2:n Ajankohtaisen Kakkosen ns. Homoliittoilta.
- Muut TV:n keskusteluohjelmat, joissa aihetta on käsitelty.

Välttääkseni sen, että tästä gradusta tulee liian suuritöinen, keskityn vain sellaisiin keskustelufoorumeihin, jotka sopivat käsitteen ”sanomalehdistö” alle.

[1]Siinä kommentissa hän sanoi jotain sellaista, että jos homoliitot sallitaan, niin pian varmaan sallitaan myös naimisiinmeno sian kanssa.

Juuri siksi tämän gradun otsikossakin tuo rajaus näkyy. Sitäpaitsi nimenomaan sanomalehdissä keskustelua käytiin todella paljon, vaikkei muitakaan em. keskustelufoorumeista sovi vähätellä. Jopa tohtorinväitöskirjoja tehdessä voi tehdä sellaisen virheen, että määritellään tutkimuskohde liian laajaksi tai kerätään sitä varten suurempi aineisto, kuin mitä olisi tarpeen (Gothóni, 1991), mutta myös gradua tehdessä on hyvä pitää sekä tutkimuksen itsensä että siihen otetun aineiston laajuus järkevän kokoisena (Hakala, 1999).

1.5 Otanta

Ainakaan en ole kiinnostunut tekemään mitään tilastollisia yleistyksiä tutkimuskohteestani. Ennemminkin haluan hahmottaa ilmiön vaihtelun rajoja ja ilmiön saamia erilaisia muotoja. Tutkimukseen kerättäviä lehtikirjoituksia on periaatteessa kahta lajia, joskin ne voivat mennä välillä osittain päällekkäin:

- Historiallisia
- Keskustelevia

Historiallisiksi artikkeleiksi lasken keskusteluun liittyvistä tapahtumista kertovat uutiset. Keskusteleviksi artikkeleiksi lasken varsinaiset keskusteluun kuuluvat kirjoitukset. Ensinmainittuja käytän tutkiessani keskustelun tärkeimpiä käänteitä sekä niihin liittyviä, niihin johtaneita ja niistä seuranneita tapahtumia. Toiseksimainitut ovat se varsinainen tutkimusaineisto. Niissä käydään tutkimuksen kohteena olevaa keskustelua. Niissä otetaan kantaa. Jos jokin artikkeli sisälsi sekä historiallista, että keskustelevaa aineistoa, sijoitin sen keskusteleviin artikkeleihin.

Toisin sanoen: historiallisia artikkeleita tarvitaan lähinnä todistustaineistona historiallisille tapahtumille, jotka toimivat kontekstina keskusteluille. Ne taas ilmenevät keskustelevissa kirjoituksissa. Keskusteleviksi artikkeleiksi lasken myös haastattelut, koska niissähän haastateltava henkilö yleensä ottaa kantaa eri asioihin.

Jo keskustelun aikana keväällä 1996 keräsin aineistoa lähinnä Keskisuomalaisesta, Helsingin Sanomista ja Suomen Kuvalehdestä. Lisäksi joitain hajanaisia artikkeleita keräsin muutamista ilmaisjakelulehdistä ja Jyväskylän Ylioppilaslehdestä. Lisäksi Setan jäsenenä ollessani jäsenetuihini kuului jäsenlehden nimeltä ”Z” tilaus. Koska lopputyöstä saa erittäin helposti ylivoimaisen suuritöisen ottamalla mukaan liian monia lehtiä liian pitkältä aikaväliltä, suoritin varsinaisen aineiston keruun näin:

Hankin ensin Levikintarkastus Oy:n kotisivulta[2] heidän tilastonsa (Levikintarkastus Oy, 2003), josta katsoin vuoden 1996 levikkilukuja. Valitsin sieltä viisi suurilevikkisintä 7:nä päivänä viikossa ilmestyvää sanomalehteä (Helsingin Sanomat, Aamulehti, Turun Sanomat, Kaleva ja Keskisuomalainen). Lisäksi otin tutkimukseen mukaan suurilevikkisimmän uskonnollisen sanomalehden, joka oli luokiteltu 1:nä päivänä viikossa ilmestyväksi sanomalehdeksi (Kotimaa) (Levikintarkastus Oy, 2003). Sitten kävin läpi valitsemaltani tutkimusaikaväliltä kunkin lehden kaikki numerot: Selasin ne läpi ja katselin otsikoita. Joskus jo otsikosta kävi ilmi, että kyseessä on artikkeli, joka kelpaa graduuni keskustelevaksi aineistoksi (esim. ”Homoliittoinstituutio muuttaisi perhekäsitystä” (Räsänen, 1996)) tai historialliseksi aineistoksi (esim. ”Häkämies joutui rajuun ryöpytykseen homopareista” (Hautamäki, 1996b)). Joskus otsikko houkutteli tutkimaan itse artikkelin tekstiä siinä toivossa, että kyseessä olisi tutkimusaineistoksi kelpaava artikkeli: Esim. artikkeli, jonka otsikko oli ”Suvaitsevaisuus puntarissa” (Massinen, 1996) kelpasi kuin kelpasikin keskustelevaksi aineistoksi.

Kävin lehdet läpi tällä tavalla Jyväskylän yliopiston pääkirjastossa ja ns. Aallon kirjastossa: Helsingin Sanomien ja Keskisuomalaisen numerot kävin läpi mikrofilmien katselulaitteella. Sillä tavalla löytyi vielä muutamia tutkimusaineistoksi kelpaavia artikkeleita, joita siis en ollut silloin keskustelun aikana keväällä 1996 noiden lehtien alkuperäiskappaleita lukiessani huomannut. Muut lehdet sain haltuuni alkuperäiskappaleina.

Kun sitten olin läpikäynyt kaikki em. lehdet, laskin löytämieni keskustelevien artikkeleitten lukumäärän. Se oli n. 160. Katsoin sen riittäväksi minulle, koskapa Sari Charpentierin vastaavassa samaa tutkimuskohdetta tutkivassa gradussa, josta myöhemmin kehittyi lisensiaattityö oli tutkittu yhteensä 174 mielipidekirjoitusta (Charpentier, 2001). Pidin sitä siis vertailukohtanani. Historiallisten artikkeleitten määrällä ei mielestäni ole niin suurta väliä, koska suunnilleen jokaisesta isommasta tapahtumasta oli kerrottu aika monessa tutkimukseen mukaan otetussa sanomalehdessä. Historiallisia artikkeleita kertyi siksi aika paljon.

[2]`http://www.levikintarkastus.fi`

1.6 Tutkimusongelma

Lähestyn tutkimusongelmaani toisaalta hierarkkisesti ja toisaalta niin, että ensin tarkastelen tutkimaani ilmiötä kauempaa ja sitten lähemmäksi tullessani ja hienojakoisempien piirteiden tullessa esiin esitän yksityiskohtaisempia kysymyksiä ja tästä etenenen kohti tärkeintä tutkimusongelmaa.

Aivan ensimmäinen tutkimusongelma, jota haluan pohtia, on tämä:

> Mitä oli kevään 1996 homoliittokeskustelu? Mitä se piti sisällään? Mitä siinä tapahtui? Mitä sen aikana tapahtui? Ja ennenkaikkea: Miten se kaikki ilmeni tutkimusaikavälin sanomalehdissä?

Jo keskustelun pintapuolinen tarkastelu johdattaa minut väistämättä tutkimaan näitä kahta alemman tason tutkimusongelmaa:

- Miten tutkimusaikavälin sanomalehdissä kuvailtiin, vertailtiin, puolustettiin ja vastustettiin heteroavioliittoa ja homoliittoja?
- Miten tutkimusaikavälin sanomalehdissä kuvailtiin, vertailtiin, puolustettiin ja vastustettiin homoutta yleensä?

Minua ei siis varsinaisesti kiinnosta se, miten näissä keskusteluissa keskustellaan homoudesta yleensä. Sitäpaitsi tuollaista yleistä keskustelua homoudesta ja sen oikeutuksesta voisi tutkia melkein miltä tahansa muulta aikaväliltä, ainakin jossain määrin. Mutta käytännössä näyttää olevan pakko tarkastella myös tutkimusaikavälillä esiintynyttä yleistä keskustelua homoudesta ja sen oikeutuksesta, koska sellaistakin keskustelua esiintyi tutkimusaikavälillä erittäin paljon. Sitäpaitsi argumentaatio näyttää olevan aikalailla sellaista, että homoliittojen hyväksyttävyys on riippuvaista myös siitä, voidaanko homoutta yleensäkään hyväksyä.

Mutta en kertakaikkiaan voi liikaa painottaa sitä, että haluan pitää etusijalla *avioliittonäkökulman*: Noista alemman tason tutkimusongelmista ensinmainittu on siis se tärkeämpi tutkimusongelma ja jopa tärkeämpi kuin ylemmän tason tutkimusongelma. Siispä tärkein tutkimusongelma on tämä: *Mikä niissä homoliitoissa tai homojen avioliitoissa on niin kamalaa eräitten mielestä?*

Ensin täytyy ainakin hieman hahmotella keskustelua historiallisten tapahtumien sarjana. Eli keskustelun tärkeimmät käänteet ja niihin johtaneet ja niistä seuranneet tapahtumat täytyy kertoa. Mutta se ei vielä ole sosiologiaa. Se on korkeintaan historiantutkimusta. Päästäkseni tutkimaan varsinaista tutkimusongelmaa haluan ensi alkuun luokitella ja kategorisoida keskustelun teemoja ja argumentteja. Mutta sekään ei vielä ole sosiologiaa vaan korkeintaan lehdistökatsauksen tekoa. Itse tutkimusta tehdessä en halua enää osallistua keskusteluun enkä yrittää punnita argumenttien oikeutta, mutta tuskin voin siltä täysin välttyä.

Kerättyä aineistoa haluan analysoida tällä tavalla: Haluan ottaa selvää, miten homoista käydyssä keskustelussa ylläpidetään vallitsevaa todellisuutta tai pikemminkin itsekunkin omaa mielikuvaa vallitsevasta todellisuudesta erilaisilla diskursseilla ja representaatioilla. Samalla voidaan myös analysoida, miten ns. vastapuolen kuvaa todellisuudesta koetetaan kieltää. Haluan kaivaa esiin kaikenlaisia pyhinä pidettyjä asioita, tabuja, retoriikkaa, hahmoja, kehyksiä, assosiaatioita, käsitteiden välisiä rajoja, teemoja, puhetapoja, argumentaatiokeinoja, viitekehyksiä, rinnastuksia yms. Tahdon selvittää, miten kaikenlaiset yhteiskuntaa koossapitäviksi voimiksi ajatellut asiat tulevat näkyviksi näissä keskusteluissa, kun näitä asioita nyt ikäänkuin yritetään ”töniä” ja josta seuraa jopa puolustusreaktioita.

Pastori Teemu Laajasalo toteaa Ylioppilaslehden kolumnissa ”Homot ja muut nekrofiilit”[3] (Laajasalo, 1997) näin:

> . . . Mutta kun korkeassa yhteiskunnallisessa asemassa oleva vaikuttaja esittää painavasti väitteen x ja vielä lisää, että väite x on ”eettinen ongelma”, on kohtuullista toivoa argumentteja.
>
> Käsitteestä ”eettinen ongelma” on tullut täydellinen muotikäsite useille vaikuttajille. Sanomalla jotain valintatilannetta eettiseksi ongelmaksi voi siirtyä ongelmasta eteenpäin ja vaikuttaa samanaikaisesti fiksulta. Argumentteja ja ratkaisuyrityksiä ei tarvita, riittää kun asia havaitaan ja nimetään eettiseksi ongelmaksi.
>
> Moraalifilosofisessa keskustelussa eettisen ongelman eksplikointi pitäisi olla keskustelun alkupiste — ei loppupiste. Kun keskustelussa huomataan etiikan kannalta mielenkiintoisia kysymyksiä, eksplikoidaan ja spesifioidaan nämä kysymykset ja niiden jatkokysymykset. Tämän jälkeen pyritään kartoittamaan argumentit ja vasta-argumentit ja löytämään niille aatehistoriallinen ja teoreettinen viitekehys. Yksinkertaisimmillaan tämä tarkoittaa ”miksi” kysymyssanan esittämistä.

Jotenkin minusta tuntuu, että juuri tuo argumenttien ja vasta-argumenttien kartoittaminen ja niitten aatehistoriallinen ja teoreettinen viitekehys ovat tärkeässä

[3] Lainausmerkit kuuluvat alkuperäiseen otsikkoon eivätkä ole oma lisäykseni

asemassa tässäkin tutkimuksessa. Tosin tällöin joudutaan väkisinkin kauemmas sosiologiasta ja kohti *(moraali)filosofiaa* ja *aatehistoriaa*. Niin kauas sosiologiasta en kuitenkaan halua mennä.

LUKU 2

TUTKIMUSMETODI

Sama se mistä ne nuijat tykkää.
Mitä se liikuttaa sua yhtään?
Teet niinkuin sun täytyy tehdä
ja tuhoat kaiken voiton tieltä.
Mitä sä tahdot voisit kertoo.
On helpompaa kun myöntää jos tahtoo.
Mitä sun täytyy oikein peittää?
Kuka sua hallitsee?

Apulanta
(Sanat: Toni Wirtanen)

Tutkimusmetodinani on *diskurssianalyysi*. Sitä varten luin tätä gradua varten kirjan nimeltä ”Diskurssianalysi liikkeessä” (Jokinen et al., 1999) joka on uudistettu versio samojen tekijöiden aikaisemmasta kirjasta nimeltä ”Diskurssianalyysin aakkoset” (Jokinen et al., 1993), jonka myös luin.

> ”Kirjoittakaa nyt jo se uusi kirja, minä en enää jaksa lukea niitä Aakkosten sovelluksia graduista”, tokaisi kollega sosiaalipolitiikan laitoksen käytävällä. Siispä yleisön pyynnöstä ja osin siitä huolimattakin: käsissänne on uusi diskurssianalyysia käsittelevä kirja. (Jokinen et al., 1999, 9)

Tuossa kirjassa nimeltä ”Diskurssianalyysi liikkeessä” (Jokinen et al., 1999) otetaan esiin myös diskurssianalyysin suhde eräisiin muihin tutkimustraditioihin ja niistä kaikista *retoriikka* (Jokinen, 1993a, 46–47) on se, mitä lähimpänä tässä gradussa ollaan.

Toisinsanoen kiinnitän erityishuomioni keskustelussa esiintyneeseen retoristen keinojen kirjoon. Kirjan nimeltä ”Diskurssianalyysi liikkeessä” mukaan retoristen keinojen kirjoon sisältyvät nämä esitystavat (Jokinen et al., 1999, 132–155):

Etäännyttäminen omista intresseistä: Vakuuttavuuden lisäämiseksi argumentin esittäjä saattaa etäännyttää omat intressinsä varsinaisesta väitteestä: ”Olen koko ikäni äänestänyt kokoomusta enkä ole Ahtisaari-fani, mutta olen realisti. Yritän tarkastella asioita objektiivisesti ja vääryydelle olen ’vihainen kuin rakkikoira’ ” (Jokinen, 1993b, 133–135)

Puhujakategorioilla oikeuttaminen: Joihinkin kategorioihin sijoitetaan oikeus tietynlaiseen tietoon ja tietämykseen. Voidaan tarkastella myös sitä, mikä kategoria milloinkin herätetään henkiin ja miten sitä käytetään kussakin tilanteessa. Puhuja voi valita puhujakategoriansa myös sen mukaan, millaiselle yleisölle hän puhuu. (Jokinen, 1993b, 135–136)

Liittoutumisasteen säätely: Puhuja voi säädellä sitä, mikä on hänen liittoutumisensa aste esittämäänsä väitteeseen. Puhuja saattaa esim. ainoastaan ikäänkuin toimia vain argumentin välittäjänä ja tällä luoda neutraalisuuden vaikutelmaa. (Jokinen, 1993b, 136–138) Esim. seuraavissa esimerkeissä on jotakuinkin sama asia esitetty niin, että liittoutumisen aste on hieman erilainen:

1. Karin ei voi tulla tänään juhliin, koska hän on sairas.
2. Karin sanoi, että hän ei voi tulla tänään juhliin, koska hän on sairas.

1. Päihteiden käyttö on tutkittavan mukaan tällä hetkellä hallinnassa.
2. Tutkittavan päihteiden käyttö on tällä hetkellä hallinnassa.

Konsensuksella ja asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen: Voidaan rakentaa konsensusta eri osapuolien sanomisten välille. Suoralla sitaatilla sanoja voi pyrkiä osoittamaan, ettei hän ole mielipiteineen yksin. Vielä tehokkaampana pidetään sitä, jos tahoa, jonka mielipiteeseen vedotaan, pidetään syystä tai toisesta arvovaltaisena. (Jokinen, 1993b, 138–139)

Tosiasiat puhuvat puolestaan: Joskus ”tosiasiat puhuvat puolestaan”, eli asiat saadaan näyttämään puhujista riippumattomalta ja tulkinnoista riippumattomilta tosiasioilta. (Jokinen, 1993b, 140–141) Voidaan esim. ”kadottaa” toimijuus:

1. Finnair nostaa lentolippujensa hintoja.
2. Finnairin lentolippujen hinnat nousevat.

Jälkimmäisessä esimerkissä teolla ei ole tekijäänsä vaan sanoma rakentuu pikemminkin toiminnan lopputuloksesta.

Kategorioitten käyttö vakuuttamisen keinona: Esimerkiksi ”terroristeja” kohti ampuminen voi saada helpommin yleisön hyväksynnän kuin ”eläinten suojelijoiden” ampuminen. Mielisairaalan paikkaluvun vähentäminen ei kuulosta järin pahalta, jos se uutisoidaan ”avohoidon lisäämisenä” eikä ”heitteillejättönä”. (Jokinen, 1993b, 141–144)

Yksityiskohdilla ja narratiiveilla vakuuttaminen: Yksityiskohtaisilla kuvauksilla ja niiden sijoittamisella osaksi jotain tapahtumakulkuja (narratiiveja) voidaan tapahtumista tuottaa autenttinen, totuudenmukainen vaikutelma. (Jokinen, 1993b, 144–145) Esim. epäilyä puolisonsa uskottomuudesta voidaan rakentaa tällaisella narratiivilla:

> Olimme juuri istuneet tanssipaikan pöytään, kun mieheni exä lähestyi sitä. Hän ei ensin edes vilkaissut minuun, vaan istuutui mieheni viereen ja melkein hänen syliinsä. Sitten hän alkoi silittää hänen partaansa ja lirkutella jostain unohtumattomasta kokemuksesta. Mieheni oli erittäin vaivautunut ja vaikka hän käski tuon naisen lopettaa, se nainen vain yltyi siitä.

Tässä puhuja vain kuvailee asioita niin kuin ne tapahtuvat ja kuulija täydentää puuttuvan palan eli tekee tulkintansa narratiivissa rakentuneen tulkintakehyksen puitteissa.

Numeerinen ja ei-numeerinen määrällistäminen: Määrällistämistä eli kvantifiointia tarkastellessa voidaan pohtia seuraavia kysymyksiä:

1. Mitä kvantifioidaan?
2. Kuinka kvantifiointia käytetään argumentoinnissa?
3. Mitkä ovat kvantifioinnin funktiot?

Voidaan esimerkiksi kertoa asunnottomien määrän laskeneen kolmanneksella viidessä vuodessa, mutta voidaan jättää mainitsematta, miten asunnoton määritellään ja onko määritelmä tarkasteltavalla aikavälillä pysynyt samana. Määrällistäminen voi olla numeerista tai ei-numeerista. Tieteellisemmässä argumentaatiossa saatetaan suosia numeerista määrällistämistä. (Jokinen, 1993b, 146–148)

Metaforien käyttö: Metaforat mobilisoivat lingvistisiä resursseja aktivoidakseen tietynlaisia merkityspotentiaaleja. Metafora on vertaus ilman kuin-sanaa. (Jokinen, 1993b, 148–150) Esimerkkejä metaforasta ovat:

- Talousnäkymät ovat ruusuiset.
- Velkaantumisessa tikittää aikapommi.
- Elämme yliopistomaailmassa korkeasuhdanteen aikaa.
- Elämän ilta.

Ääri-ilmaisujen käyttö: Ääri-ilmaukset joko maksimoivat tai minimoivat kuvauksen kohteen joitakin piirteitä. (Jokinen, 1993b, 150–152) Ääri-ilmaisuja ovat esimerkiksi:

- ei yhtään
- ei yksikään
- kaikki
- jokainen

Ääri-ilmauksilla rakennetaan seuraavassa keksityssä esimerkissä erään ihmisen alkoholismista vastaansanomaton kuva:

> Hän saa raivarin *joka kerta* juotuaan viinaa, eikä hän *koskaan* lopeta yhteen paukkuun. Humaltuessaan hän menettää hermonsa *täysin*. Hän on *ikuisesti* viinan orja ja pilaa elämänsä *täydellisesti*. Korkattuaan hän ryyppää *koko viikon* eikä sinä aikana tee *mitään muuta*.

Kolmen lista: Kolmen listalla luodaan vaikutelma jostain yleisemmästä piirteestä tai toiminnasta. Saatetaan myös lisätä sen alkuun ”esimerkiksi” tai loppuun ”ja niin edelleen”, jolloin voidaan luoda vaikutelma, että lista on pitempi, mutta ajan- tai tilanpuutteen vuoksi sitä ei voitu esittää kokonaan. (Jokinen, 1993b, 152–153)

Esim. kun vaimolta kysytään, miksi hän epäilee miehensä olevan uskoton, vastauksena voi tulla vaikkapa tällainen lista esimerkkejä:

1. Mies oli puhelimessa naisen kanssa yhtenä yönä.

2. Eräs ystäväni näki mieheni istumassa pubissa jonkin naisen kanssa.

3. Eräs toinen ystäväni näki mieheni yökerhossa eräänä toisena yönä.

Sitten ko. vaimo voi vaikka todeta, että tuollaisia merkkejä uskottomuudesta on muitakin ja että tuossa oli nyt muutama valaiseva esimerkki näin ensialkuun.

Kontrastipari: Kontrastipari voi olla esim. tällainen: Suomen liittymisestä EU:hun keskusteltaessa EU:n vastustajat saattoivat luoda kontrastin: ”EU:n ulkopuolelle jättäytyvä vapaa ja itsenäinen Suomi” vs. ”itsenäisyytensä menettävä Suomi”. EU:n puoltajat puolestaan loivat kontrastin: ”EU:hun liittyvä, aikaansa seuraava ja tapahtumien keskiössä oleva Suomi” vs. ”selkänsä muulle maailmalle kääntävä, vanhoista arvoista kiinni pitävä Suomi”. (Jokinen, 1993b, 153)

Esimerkit ja erilaiset rinnastukset: Esimerkkejä ja rinnastuksia voidaan käyttää näin: Aamulehdessä Eero Silvasti kirjoitti 8.7.1998 artikkelin otsikolla ”Suomalainen viinapää periytyy”. Siinä hän otti esiin yhteiskunnassamme esiintyvän haluttomuuden myöntää, että suomalaisen huono viinapää johtuu geeneistä. Sitten hän otti esiin historiasta tällaisen tapauksen: Ennen ei haluttu myöntää, että maa ei ole maailmankaikkeuden keskus, mutta ennenpitkää tutkijoitten oli pakko myöntää, että maa ei olekaan maailmankaikkeuden keskus. Näin hän siis vertasi erästä nykyään valitsevaa haluttomuutta myöntää jokin asia johonkin aiemmin esiintyneeseen mutta nykyään naurettavana pidettävään haluttomuuteen myöntää jokin asia. (Jokinen, 1993b, 153–154)

Toisto ja tautologia: Toisto ja tautologia esiintyy usein niin, että sama asia esitetään eri puhujien sanomana uudelleen ja uudelleen, mutta hieman eri konteksteissa. Voidaan ottaa jokin jo aikaisemmin muotoiltu argumentti ja sitten esittää se tueksi omalle argumentaatiolle. (Jokinen, 1993b, 154)

Oletettuun vasta-argumenttiin varautuminen: Joskus oma argumentti pyritään jo etukäteen suojaamaan (odotetulta) vastaväitteeltä. Tällöin viedään toiselta osapuolelta mahdollisuus käyttää tuota argumenttia. Se voi käydä vaikka näin: ”En missään tapauksessa vastusta tasa-arvoa, mutta . . . ”. (Jokinen, 1993b, 154–155)

LUKU 3

TEORIATAUSTA

moving beyond — with goals set high
moving beyond — new ways to apply

Die Krupps
(Sanat: Jürgen Engler)

3.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Kuten diskurssianalysissa yleensäkin, teoriapohjanani on *sosiaalinen konstruktionismi*. Siitä kerrotaan jo hieman em. kirjassa nimeltä ”Diskurssianalyysi liikkeessä” (Jokinen et al., 1999, 39–41), mutta sehän on ”vain” metodioppaanani. Mutta diskurssianalyysin teoreettinen koti siis on nimenomaan sosiaalisen konstruktionismin traditiossa (Jokinen, 1993a, 39).

Sosiaalinen konstruktionismi on sitä, että tutkitaan sitä ns. *sosiaalista todellisuutta* tai *sosiaalisesti konstruoitua todellisuutta*, jota tuotetaan, luodaan ja ylläpidetään sosiaalisesti, sosiaalisten prosessien kautta. Sosiaalisia prosesseja voivat olla vaikkapa erilaiset rituaalit, kuten avioliittoon vihkismiseremoniat, mutta myös diskurssit. Tässä gradussa tarkastellaan nimenomaan diskursseja. Tässä tutkimuksen kohteena olevassa keskustelussa siis nimenomaan konstruoitiin erilaisilla diskursseilla mm. sellaisia sosiaalisen todellisuuden osia kuin (hetero)avioliitto, sukupuoli, sukupuoliroolit ja seksuaalisuus sekä hyväksyttävä ja ei-hyväksyttävä seksuaalisuus.

Jotain sellaista kuin *meistä riippumaton ulkoinen todellisuus* ei tässä gradussa juurikaan tarkastella eikä myöskään sen suhdetta sosiaaliseen todellisuuteen. Toisinsanoen, nojaudun enemmänkin *episteemiseen konstruktionismiin* enkä *ontologiseen konstruktionismiin*. Ontologisessa konstruktionismissa tarkastellaan paitsi sitä, miten kielellisillä käytännöillä rakennetaan diskursiivisia maailmoja, myös sitä, miten ne vastaavat niiden ”takana” olevia ei-diskursiivisia maailmoja. Episteeminen konstruktionismi kieltäytyy ottamasta kantaa siihen, onko kielen ulkopuolella olemassa todellisuutta vai ei; kiinnostavaa on vain se, miten puheet ja tekstit itsessään rakentavat kielen tuolla puolen olevaa maailmaa. Tällöin diskurssianalyysin tehtävänä on analysoida sitä, miten maailmasta tehdään tosi kielellisissä käytännöissä. (Juhila, 1993, 162–163).

3.2 Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen ja tiedonsosiologia

Tarkemmin perehdyin sosiaaliseen kontruktionismiin käyttäen kirjaa nimeltä ”Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen”(Berger ja Luckmann, 1995), jonka ovat kirjoittaneet Peter L. Berger ja Thomas Luckmann. Kirjasta ”Diskurssianalyysi liikkeessä” hain siis lähinnä tutkimusmetodini ja vaikka siinä hieman käsiteltiinkin sosiaalista konstruktionismia, niin hain kirjasta ”Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen” laajempaa teoriataustaa.

Tärkeä käsite kirjassa ”Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen” on ns. *tiedonsosiologia*, joka on sosiologian eräs tutkimuskohde. Tiedonsosiologia tutkii kaikkea, mikä käy ”tiedosta” yhteiskunnassa, riippumatta sen paikkansapitävyydestä. (Aittola ja Raiskila, 1995, 216) Yhteiskunnissa on eroja siinä, millaista tietoa niissä pidetään itsestäänselvänä. Tiedonsosiologia pyrkii ymmärtämään mekanismeja, joiden kautta itsestäänselvä ”todellisuus” jähmettyy maallikon tajuntaan.

Merkillepantavaa on myös se, että Berger ja Luckman käyttävät nimenomaan termiä *sosiaalinen konstruktionismi* eikä *sosiaalinen konstruktivismi*. Itse siis pitäydyn Bergerin ja Luckmannin käyttämässä käsitteessä noista kahdesta.

3.2.1 Edeltäjät

Jo **Karl Marxilla** oli hieman sanottavaa tiedonsosiologiasta: Berger ja Luckman tarjoavat tällaisen tulkinnan Marxin perusta-päällysrakenne -ajattelusta: ”Perusta” tarkoittaa inhimillistä toimintaa ja ”Päällysrakenne” on tämän toiminnan tuottama maailma. (Berger ja Luckmann, 1995, 16–17)

Max Scheler puolestaan loi termin nimeltä *tiedonsosiologia*. Hän erotteli ns. ”reaalitekijät” ja ”ideaalitekijät”: Reaalitekijät määräävät, missä historiallisissa olosuhteissa ideaalitekijät voivat ilmaantua, mutta eivät vaikuta niiden sisältöön. Yhteiskunta siis säätelee aatteiden *olemista* mutta ei *olemusta*. Schelerin mukaan tiedonsosiologiassa tutkitaan aatteiden yhteiskunnallis-historiallista valikoitumista sillä varauksella, että itse aatteiden sisältö jää sosiologisen tarkastelun ulottumattomiin. Yhteisön inhimillinen tietous on *a priori* suhteessa yksilökokemukseen, edeltää sitä ja alistaa sen omalle kollektiiviselle merkistysjärjestelmälleen. Historiallisen yhteiskunnan ylläpitämä merkitysjärjestelmä ilmenee yksilölle luonnollisena tapana katsoa maailmaa ja siitä siis tulee yhteisön ”luonnollinen maailmankatsomus”. (Berger ja Luckmann, 1995, 18)

Karl Mannheimin tiedonsosiologisesta ajattelusta Berger ja Luckmann kertovat tällaista: Yhteiskunta ei määrää ainoastaan inhimillisen ajattelun esiintymisehtoja, vaan myös sen sisällön. Ideologia voi olla osittainen, totaalinen tai yleinen: Osittaisen ideologian mukaan osa vastapuolen ajattelusta on ideologisesti vääristynyttä. Totaalisen ideologian mukaan koko vastapuolen ajattelu on väärän ideologian vallassa (vrt. Marxin ”väärä tietoisuus”). Yleinen ideologia tarkoittaa sitä, että sekä vastapuolen että oma ajattelu ovat ideologisesti värittyneitä. Yleisen ideologian käsitteen myötä saavutetaan tiedonsosiologinen tarkastelutaso, jolla kaikkea inhimillistä ajattelua (pl. matematiikka ja ainakin osa luonnontieteistä) pidetään alttiina yhteiskunnan ideologiaa tuottaville rakenteille. ”Ideologismin” vaaroilta välttymiseksi Mannheim kehitti termin ”relationismi” (vastakohtana relativismille). Siinä hyväksytään se tosiasia, että tieto on aina sidoksissa näkökulmaan. Kuvaa ajattelun kohteesta voidaan siis selkeyttää keräämällä ja vertailemalla erilaisia näkökulmia. Yhteiskuntaryhmät eroavat suuresti kyvyssään ylittää omat rajalliset näkökulmansa. Parhaiten siihen kykenee ns. ”vapaasti leijuva sivistyneistö”. Tärkeää on myös utopistinen ajattelu: Se kykenee muuntamaan todellisuuden utopiassa esitetyn kuvan mukaiseksi. (Berger ja Luckmann, 1995, 19–21)

Robert Mertonilta Berger ja Luckmann nostavat esiin tällaisen erittelyn: Aatteiden tarkoitetut funktiot (”ilmifunktiot”) vs. aatteiden tahattomat, tiedostamattomat funktiot (”piilofunktiot”). (Berger ja Luckmann, 1995, 21)

Theodor Geigerin merkitys tiedonsosiologialle on Bergerin ja Luckmannin mukaan se, että hän yhdistää tiedonsosiologiaa ja uuspositivistista sosiologiaa.

Hän palasi suppeaan ideologiakäsitykseen, jossa ideologialla tarkoitetaan sosiaalisesti vääristynytta ajattelua; siitä voidaan vapautua tieteellisten menettelysääntöjen tarkan noudattamisen avulla. (Berger ja Luckmann, 1995, 22)

Werner Stark kuitenkin hylkää ideologian tarkastelun. Hänen mukaansa tiedonsosiologian tehtävänä ei ole sosiaalisesti tuotettujen vääristymien paljastaminen vaan tiedon yhteiskunnallisten ehtojen järjestelmällinen tutkimus. Tavoitteena on siis totuuden, ei erheen, sosiologinen määrittäminen. Tiedonsosiologia tutkii lähes yksinomaan *aatteita*, siis teoreettista ajattelua. Tiedonsosiologian mielenkiinto on siis teorian tasolla kohdistunut tietoteoreettisiin ja empirian tasolla aatehistoriaa koskeviin kysymyksiin. (Berger ja Luckmann, 1995, 22)

3.2.2 Bergerin ja Luckmannin ajatukset

Palataanpa sitten Bergerin ja Luckmannin ajatteluun tai tarkemmin sanottuna siihen, miten he kehittelevät tiedonsosiologista ja muutakin ajatteluaan eteenpäin em. lähtökohdista ja edeltäjiensa pohjalta (Berger ja Luckmann, 1995). Teoreettinen ajattelu, aatteet ja maailmankatsomukset eivät ole niin tärkeitä yhteiskunnissa: Vain pieni osa minkään yhteiskunnan jäsenistä osallistuu teoriointiin, aatteiden tarkasteluun tai maailmankatsomusten kehittelyyn, mutta jokaisella yhteiskunnan jäsenellä on hallussaan jonkinlaista tietoa. Tiedonsosiologian tulee siis ensisijaisesti tutkia sitä, minkä ihmiset ”tietävät” olevan ”todellista” jokapäiväisessä, ei-teoreettisessa tai esiteoreettisessa elämässään. Arkitiedon, ei aatteiden, pitää olla tiedonsosiologian keskeinen tutkimuskohde. (Berger ja Luckmann, 1995, 25)

Yhteiskuntaa luonnehtii objektiivinen esineellisyys, ja yhteiskunta todellakin rakentuu subjektiivisia merkityksiä ilmaisevalle toiminnalle. On siis olemassa vastakkainasettelu ”objektiivinen esineellisyys” vs. ”subjektiivinen mieli”. Olennainen kysymys on siis se, miten on mahdollista, että subjektiiviset merkitykset muuttuvat objektiivisiksi tosiasioiksi. (Berger ja Luckmann, 1995, 28)

Subjektiivisesti merkityksellisessä toiminnassaan tavalliset ihmiset eivät ainoastaan pidä jokapäiväistä elämismaailmaa itsestäänselvänä todellisuutena. He myös tuottavat sitä ajattelullaan ja toiminnallaan ja sen todellisuus säilyy vain heidän ajattelunsa ja toimintansa kautta. (Berger ja Luckmann, 1995, 30)

Bergerin ja Luckmannin mukaan yksilön ja yhteiskunnan dialektiikka ilmenee kolmena ”momenttina” (Aittola ja Raiskila, 1995, 221):

- Ulkoistaminen: yksilö siirtää merkityksiään luontoon ja sosiaaliseen todellisuuteen.

- Sisäistäminen: objektiivisen, esineistyneen muodon saaneet inhimilliset merkitykset vaikuttavat takaisinkytkennän tavoin yksilön tietoisuuteen.
- Objektivoituminen: Ihmisen toiminnan ulkoistetut tuotokset saavuttavat objektiivisuuden luonteen.

Berger ja Luckmann tiivistävät tämän näin: ”Yhteiskunta on ihmisen tuotos. Yhteiskunnasta tulee objektiivinen todellisuus. Ihminen on yhteiskunnan tuotos.” (Berger ja Luckmann, 1995, 74)

Instituutioiden maailma on siten ihmisten itsensä rakentama maailma, jossa inhimillisen elämän ja kokemuksen ulkoistetut tuotokset objektivoituvat. On siis olemassa reifikaation mahdollisuus. Reifikoitunut maailma on dehumanisoitunut maailma, jossa ihmisen ja hänen luomansa yhteiskunnan välinen dialektiikka näyttää katkenneen. Reifikaatio on objektivoitumisen ja instituutioitumien äärimuoto. Inhimillisen toiminnan muodot ja tulokset, kuten byrokraattiset instituutiot, näyttäytyvät luonnonlain kaltaisina ihmisiä kahlitsevina tekijöinä, joiden inhmillistä ja sosiaalista alkuperää ei enää kyetä havaitsemaan. Reifikaation käsite voidaan kytkeä sartrelaisen itsepetoksen käsitteeseen (Ransk. ”mauvaise foi”[1]) : Esimerkiksi roolien reifioituessa rooleja kantavat yksilöt voivat ”pestä kätensä” ja sanoutua irti vastuusta. (Aittola ja Raiskila, 1995, 221) Tässä on siis eräänlainen paradoksi: Ihminen kykenee tuottamaan maailman, jonka hän voi kokea joksikin muuksi kuin inhimillisen toiminnan tuotteeksi. (Berger ja Luckmann, 1995, 73)

Eräs tärkeä metodi on dekonstruktio: Siinä osoitetaan, minkälaisiin aiemmin hyväksyttyihin ja itsestäänselvinä pidettyihin esioletuksiin ja ennakkomääritelmiin inhimilliset käytännöt ja sosiaaliset rakenteet kulloinkin perustuvat. Voidaan siis osoittaa näiden käytäntöjen sopimuksenvaraisuus ja inhimillisesti tuotettu luonne. Dekonstruktionistiset ponnistukset ovat pääsääntöisesti kohdistuneet kielellisten rakenteiden ja konventioiden diskursiiviseen analysoimiseen. (Aittola ja Raiskila, 1995, 227–228)

Dekonstruktionismin ja konstruktionismin ero on tämä: Dekonstruktionismi pyrkii ”aidon subjektin” kumoamiseen: subjekti onkin vain erilaisten diskurssien leikkauspiste, alituisessa muutoksessa oleva heijastepinta. Konstruktionismis-

[1] Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen -kirjassa tuo käsite oli kirjoitettu väärin eli ”mauvais foi”

sa mistä tahansa oliosta voi tulla sosiaalisesti rakentunut sikäli kuin sillä on inhimillistä relevanssia. (Aittola ja Raiskila, 1995, 228)

3.2.3 Bergerin ja Luckmannin merkitys tälle tutkimukselle

Olennaista tässä gradussa ovat siis mekanismit, joiden kautta itsestäänselvä ”todellisuus” jähmettyy maallikon tajuntaan. Lisäksi tarkastellaan inhimillisen ajattelun suhdetta yhteiskunnalliseen taustaan. Ei kuitenkaan ole kyse historiallisesta tarkstelusta, eli siitä, millaisten vaiheiden kautta tähän tultiin. Pikemminkin tarkastelen tietyn ajankohdan ja paikan senhetkistä sosiaalista todellisuutta.

Manheimilta löysin sen ajatuksen, että yhteiskuntaryhmillä on erilaiset kyvyt ylittää omat rajalliset näkökulmansa. Tässä tutkimuksessa se tulee esiin lähinnä siinä, miten maallikot ja akateemikot kykenevät hahmottamaan, miksi sosiaalinen todellisuus juuri nyt on sellainen kuin mitä se on.

Tiedonsosiologian mukaisesti tutkin ensisijassa sitä, minkä ihmiset ”tietävät” olevan ”todellista” jokapäiväisessä, ei-teoreettisessa tai esiteorreetisessa elämässään. Arkitieto, eikä niinkään aatteet on se olennainen tutkimuskohde.

Subjektiivisesti merkityksellisessä toiminnassaan ihmiset toisaalta *tuottavat* jokapäiväistä elämismaailmaansa ja toisaalta tuon toiminnan ja ajattelun ansiosta tuo elämismaailma *säilyy*. Metodinani on myös *dekonstruktio*, jonka avulla pyrin osoittamaan, minkälaisiin aiemmin hyväksyttyihin ja itsestäänselvinä pidettyihin esioletuksiin ja ennakkomääritelmiin inhimilliset käytännöt ja sosiaaliset rakenteet kulloinkin perustuvat.

3.3 Moderni säädyllisyys

Riitta Jallinojan tutkimus nimeltä ”Moderni säädyllisyys” (Jallinoja, 1997) puolestaan oli tällainen: Hänen tutkimuksensa strateginen metafora on nelisivuinen pyramidi, jonka sivuina ovat: Julkisuus, aviosuhde, vapauden ja sidoksen ristiriitainen näyttämö ja moderni säädyllisyys. Hänen tutkimuksessaan läsnä ovat modernin ja ei-modernin samanaikaisuus ja muut samanaikaiset, mutta toisilleen vastakkaiset ilmiöt. Tutkimuksessa esiin nousevat yksityisen ja julkisen jännitteinen suhde sekä perinteisen moraalin ja vapaamielisyyden yhteensovittamisesta syntyvä moderni säädyllisyys.

Varsinaisen aineiston muodostavat vuosina 1991–95 kolmessa naistenlehdessä (Anna, Eeva ja Me Naiset) julkaistut haastattelut, joissa haastatellut (tapauksia 350) kertovat omasta aviosuhteestaan, olkoon se missä vaiheessa tahansa tai oltakoon sitä vailla. Mutta tuon tutkimuksen merkitystä tälle gradulle ei pidä liioitella: Lähinnä sitä tarvitaan, kun sivuan hieman poliitikkojen ja muidenkin julkkisten ns. ”hömppäjulkisuutta” sivulla 40. Ja kuten jo sanoin, sen tutkimusmateriaalissa homous ja lesbous loistavat poissaolollaan.

LUKU 4

KESKUSTELUN JA TAPAHTUMIEN TÄRKEIMMÄT VAIHEET

jos meillä ei ole tarinaa
näemme vain tämän huoneen
jos meillä ei ole tarinaa
kaikki virtaa tiehensä

CMX
(Sanat. A.W. Yrjänä)

4.1 Vuoden 1995 loppu

4.1.1 Kaksi kaapissaolijaa

Ruotsalaisen laulajan Eva Dahlgrenin lesbous oli pitkään ns. julkinen salaisuus. Hän ei itse pitkiin aikoihin avoimesti kertonut lesboudestaan. (Ilta-Sanomat, 1996; Anna, 1996) Hänestä liikkui jopa huhu, että hänellä olisi suhde naisen kanssa. Kuitenkin hän tunnusti lesboyleisönsä olemassaolon. (Huotari, 1995)

Lesbopiireissä Dahlgrenin musiikki kuitenkin on suosittua.

> ”Luulen, että lesbojen on varsin helppoa tunnistaa itsensä teksteistäni. Olen siitä valtavan iloinen, koska ei ehkä ole olemassa kovinkaan paljon sellaista kirjallisuutta, musiikkia tai elokuvia, joka puhuttelisi erityisesti homoseksuaaleja”, Dahlgren pohtii ja ryhtyy kiireesti vaihtamaan paitaansa tv-esiintymistä varten. (Huotari, 1995)

Suomessa taas meteorologi Juha Föhr oli vielä vuoden 1995 lopulla ”kaapissa” hänkin. Helsingin Sanomien Nyt-liitteessä oli hänen haastattelunsa, jonka otsikko oli: ”Juha Föhr: ’Seksuaalisuuteni ei vieläkään kuulu muille!’ ” Samaisessa artikkelissa kerrottiin, että hän oli jättänyt poliisille tutkintapyynnön sekä Jope Ruonansuun huumorilaulusta että Heikki Kinnusen TV-sketsistä, joissa annettiin ymmärtää, että Juha Föhr on homo. (Sillantaus, 1995) Myös Z-lehti uutisoi ainakin em. Jope Ruonansuuhun liittyvästä tapauksesta. (Z, 1996a)

4.1.2 Vuoden 1995 lopun tilanne

Vuoden 1995 lopulla homoliittolain tilanne oli Z-lehden mukaan tiivistetysti tämä: SETA vetosi syyskuussa hallitukseen lakiesityksen tuomiseksi eduskuntaan ja kuukautta myöhemmin niin teki myös Pohjoismainen Homoneuvosto. SETA:n silloinen puheenjohtaja Hannele Lehtikuusi kävi jatkuvasti neuvotteluita ja tunnusteluita puolueiden, kansanedustajien ja oikeusministeri Sauli Niinistön kanssa. (Z, 1995)

Puolueista SDP, Vihreät ja RKP olivat virallisesti tehneet itsekukin omat kannanottonsa, joissa kannattivat homoliittoja. Kokoomus ei saanut selvää kantaa muodostettua, mutta Keskusta oli yhä homoliittoja vastaan. (Z, 1995) Kokoomus olikin hallituspuolueista ainoa, joka ei vielä ollut saanut muodostetuksi selkeää kantaa homoliittoihin (Jauhiainen, 1996c).

4.2 Vuoden 1996 alku

Rainer Hiltunen valmistui vuodenvaihteen 1995–1996 tienoilla Lapin yliopistosta oikeustieteen kandidaatiksi (Melleri, 1996). Hänen lopputyönsä julkaistiin kirjana nimeltä ”Virallisesti ventovieraat” (Hiltunen, 1996).

Ruotsissa laulaja Eva Dahlgren tuli kaapista ulos rekisteröimällä parisuhteensa Efva Attlingin kanssa 25.1.1996. Hääjuhliin osallistuivat mm. Roxette-yhtyeen laulaja Marie Fredrikson ja rokkari Tomas Ledin. (Ilta-Sanomat, 1996)

Hallituksen silloinen oikeusministeri Sauli Niinistö (kok) siirtyi oikeusministerin tehtävistä valtiovarainministeriksi ja silloinen eduskunnan perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Kari Häkämies (kok) siirtyi hänen tilalleen (Kaleva, 1996b; Manninen, 1996). Päätös tehtiin 26.1.1996 (Manninen, 1996)

4.3 Tutkimusaikaväli

4.3.1 Helmikuu

Häkämiehellä oli 2.2.1996 presidentin esittely (Isomursu, 1996). Niihin aikoihin hän sanoi tällaista:

> ”Se on sellainen asia, jota minun on vaikea juridisesti lähestyä. Se on tunnepohjainen ratkaisu ja kuuluu politiikan omantunnon kysymyksien sarjaan.” (Isomursu, 1996)

Varsinaisesti pääministerin tehtävien vaihdos tapahtui 12.2.1996, jolloin Pohjolan pääjohtajaksi siirtyvä valtiovarainministeri Iiro Viinanen sai eron (Manninen, 1996).

Helsingin Sanomissa oli 7.2.1996 artikkeli, jossa kerrottiin siitä, kun löydettyjen historiallisten todisteiden mukaan sekä katolinen että ortodoksinen kirkko aikoinaan siunasivat samaa sukupuolta olevien avioliittoja (Miettinen, 1996): Historioitsija John Boswell oli saanut käsiinsä mm. tuota tarkoitusta varten tehtyjä kirkkojen vihkikaavoja.

Oikeusministeri Kari Häkämies (kok) ilmoitti, ettei aio ryhtyä valmistelemaan lakia, joka mahdollistaisi samaa sukupuolta olevien parisuhteitten virallistamisen (Jauhiainen, 1996c).

> ”Tämä on arvokysymys. En halua tarkemmin sanoa, mikä on minun mielestäni tämän arvokysymyksen sisältö, eli miksi minä itse olen tässä asiassa varauksellinen. Se vain on näin.” (Jauhiainen, 1996c)

Suomen Kuvalehti teetti Taloustutkimuksella kyselyn suomalaisten suhtautumisesta homoliittoihin. 45 prosenttia oli sitä mieltä, että homojen ja lesbojen tulisi voida virallistaa parisuhteensa. 35 prosenttia vastusti homoliittojen virallistamista ja 19 prosenttia ei osannut sanoa. (Helsingin Sanomat, 1996b)

Kaikki hallituksen ministeriryhmät Kokoomuksen ministereitä lukuunottamatta olivat homoliittojen virallistamisen kannalla. Kokoomuksen ministeriryhmä ei löytänyt yhteistä kantaa. Kari Häkämiehen mielestä lakiesityksen hoitamiseksi paras tapa olisi ollut tehdä eduskunta-aloite: Jos se olisi saanut kannatusta eduskunnan enemmistöltä, niin hallituksen olisi silloin pitänyt noudattaa eduskunnan tahtoa (Sjöblom, 1996). Ministeriryhmien kannan otti selville Seta (Keskisuomalainen, 1996g; Turun Sanomat, 1996a). Yleisradion OBS-ohjelman 13. helmikuuta tekemän mielipidekartoituksen mukaan lakia puolsi 95 kansanedustajaa, vastusti 66 ja 36 ei ottanut asiaan kantaa (Sjöblom, 1996).

Eduskunnan kyselytunti oli 29.2.1996 ja siellä Nuorsuomalaisten kansanedustaja Jukka Tarkka kysyi oikeusministeri Kari Häkämieheltä poliittista kantaa homoliittoihin. Kari Häkämies vastauksessaan ilmoitti yhä vastustavansa homoliittoja (Järventie, 1996; Hautamäki, 1996b; Kukko-Liedes, 1996; Keskisuomalainen, 1996j). Asiasta käytiin kyselytunnilla laajahko keskustelu. Häkämies luki myös virkamiestensä laatiman vastauksen, jonka mukaan hallituksen perusoikeussäännöksistä ja kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista ei voida johtaa velvoitetta säätää laki, joka mahdollistaisi homoliitot (Hautamäki, 1996b; Kukko-Liedes, 1996). Kyselytunnilla Tarkan lisäksi homoliittolain säätämistä kannattivat ainakin Ulla Anttila (vihr), Sinikka Mönkäre (sd) ja Liisa Jaakonsaari (sd) ja vastustivat ainakin Marja-Liisa Tykkyläinen (sd), Päivi Räsänen (krist) (Hautamäki, 1996b) ja Sulo Aittoniemi (kesk) (Kukko-Liedes, 1996).

Kokoomuksen pää-äänenkannattaja Nykypäivä-lehti teetti kyselyn homoliitoista. Sen mukaan 26% kannatti homoliittoja, 28% vastusti ja 40% piti asiaa samantekevänä (Keskisuomalainen, 1996i; Kaleva, 1996a).

Suomen Kuvalehden ja Nykypäivä-lehden tutkimuksia verrattaessa pantiin merkille tällainen seikka:

> Suuri osa suomalaisista on valmis hyväksymään samaa sukupuolta olevien ihmisten liitot ja niiden virallisen rekisteröinnin. Mutta kun mukaan tulevat lapset ja niiden adoptio myös toisen puolison nimiin, suhtautuminen muuttuu kielteiseksi.
>
> Suomen Kuvalehden kysymyksessä adoptio-oikeus oli rajattu pois,

Nykypäivän kysymys sisälsi ”koko paketin”. (Forssell, 1996)

4.3.2 Maaliskuu

Kotimaa-lehdessä 1.3.1996 olleessa artikkelissa kerrottiin, mitä mieltä piispat niihin aikoihin olivat homoliitoista. Kommentoinnista kieltäytyivät siinä vaiheessa Helsingin Eero Huovinen ja Kuopion Matti Sihvonen. Arkkipiispa John Vikström viittasi vain vuodelta 1992 peräisiin olevaan kirkkohallituksen lausuntoon perhetoimikunnan mietinnöstä. Sen mukaan ehdotus samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinnistä ei vastaa yhteiskunnassa yleisesti vallitsevia käsityksiä. Tampereen Paavo Kortekangas ja Lapuan Jorma Laulaja eivät kannattaneet homoliittojen virallistamista (Ryynänen, 1996b). Tosin Paavo Kortekangas totesi myös näin:

> ”Jos valtio haluaa järjestää tällaisen suhteen viralliseksi, niin tehköön sen, mutta sitä ei voi tietenkään nimittää avioliitoksi. Pitäisi selvästi erottaa, mikä on varsinainen avioliitto ja mikä samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinnin muoto.” (Ryynänen, 1996b)

Muita piispoja ei mm. lomien takia tavoitettu. Myös herätysliikkeitten mielipiteitä kyseltiin. Herättäjä-Yhdistyksen toiminnanjohtaja Jouko Kuusinen täsmensi ilmaisevansa vain oman mielipiteensä:

> ”Homosuhteita on ollut epävirallisesti maailman sivu. Pyrkimyksessä laillistaa suhde on myös eettinen ja vastuullinen näkökulma: halutaan sitoutua toiseen ihmiseen ja kantaa vastuuta hänestä.” (Ryynänen, 1996b).

Kuusinen ei kuitenkaan kannattanut homojen oikeutta lapsien adoptointiin. Suomen luterilaisen evankeliumiyhdistyksen toiminnanjohtaja Seppo Suokunnas ja Suomen rauhanyhdistysten keskusyhdistyksen pääsihteeri Voitto Savela kertoivat kumpikin vastustavansa homoliittoja. (Ryynänen, 1996b).

Lauri Jakkilan johtama yhdistys nimeltä Via Dolorosa alkoi kerätä homoliittojen vastaista adressia helmi-maaliskuun vaihteessa (Keskisuomalainen, 1996e; Aamulehti, 1996c; Tiinanen, 1996). Adressiin kerättiin nimiä yli 59000 kpl (Jauhiainen, 1996a; Keskisuomalainen, 1996c; Aamulehti, 1996b) ja se annettiin oikeusministeri Kari Häkämiehelle 12.3.1996 (Jauhiainen, 1996a; Tikkala, 1996; Keskisuomalainen, 1996c; Aamulehti, 1996b). Puolue nimeltä Kristillinen Liitto lähti vauhdittamaan keräystä (Jauhiainen, 1996). Heidän eräs kansanedustajansa nimeltä Toimi Kankaanniemi sanoi mm. tällaista:

> ”Mielestäni pitäisi perustaa komitea, joka tutkii missä on Suomen lainsäädännössä poikettu Raamatun sanasta. Sitten pitäisi aina muuttaa lakia niin, että päästäisiin lähemmäs Raamattua ja Jumalan sanaa.” (Jauhiainen, 1996)

Samoihin aikoihin alettiin kerätä homoliittoja puolustavaa addressia, johon kerättiin nimiä julkisuuden henkilöiltä. (Jauhiainen, 1996; Keskisuomalainen, 1996f; Ryynänen, 1996a). Allekirjoituksensa antoivat mm. Raija Sollamo (Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan dekaani, apulaisprofessori), näyttelijä Sara Paavolainen, dosentti Juha Sihvola, ihmisoikeuskysymyksiin erikoistunut apulaisprofessori Martin Scheinin, ohjaaja Vivica Bandler, kirjailija Pirkko Saisio sekä professori ja lääkäri Jorma Palo (Jauhiainen, 1996; Keskisuomalainen, 1996f). Vetoomus annettiin pääministeri Paavo Lipposelle (Aamulehti, 1996e).

Helmi-maaliskuun vaihteessa arkkipiispa John Vikström ilmoitti, ettei kannata homoliittoja. Hänen mielestään homo- ja lesboparit tulisi rinnastaa yhteistalouksiin (Keskisuomalainen, 1996s; Koivisto, 1996). Tuon kannanottonsa Vikström esitti tarkalleen 1.3.1996 (Koivisto, 1996).

Homoliitot olivat maaliskuussa 1996 laissa mukana Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Grönlannissa. Lakialoitteet asiasta oli jätetty Belgian, Ranskan, Italian, Espanjan, Saksan ja Hollannin eduskunnille. Osassa noista maista joukko kaupunkeja salli suhteiden virallistamisen. Liitoista keskusteltiin myös Itävallassa, Tshekissä, Unkarissa, Latviassa, Kanadassa ja Brasiliassa (Helsingin Sanomat, 1996a; Keskisuomalainen, 1996a; Kaleva, 196). Myös Venäjällä käytiin keskustelua homoliittojen laillistamisesta (Tuomi-Nikula, 1996).

Maaliskuun alussa Setan puheenjohtaja Hannele Lehtikuusi kertoi Suomen Tietotoimiston välittämässä haastattelussa, että odottaa ensimmäisiä homo- ja lesbohäitä lähimmän vuoden aikana (Keskisuomalainen, 1996o; Kaleva, 1996e).

Maaliskuussa Suomen Kristillisen Liiton nuoret pitivät liittokokouksensa Virroilla (Väisänen, 1996; Keskisuomalainen, 1996n; Kaleva, 1996f). Kansanedustaja Päivi Räsänen ilmoitti olevansa sitä mieltä, että homoparien tasavertaistaminen onnistuu muillakin keinoilla kuin kuin rekisteröinnillä tai avioliittolakien muuttamisella. Hän ehdotti perintöverotusta muutettavaksi niin, että testamentinsaaja muutettaisiin toiseen perintöveroluokkaan niin, että hänet luettaisiin lähiomaiseksi (Keskisuomalainen, 1996n). Homoseksuaalisuus puhutti muutenkin paljon. Kokouksen julkilausumassa asetuttiin homoliittojen vastaiselle kannalle ja ehdotettiin, että yhteiskunnan tulisi tarjota tukeaan homoseksuaaleille, jotta he voisivat kasvaa terveeseen seksuaalisuuteen (Väisänen, 1996; Kaleva, 1996f).

Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan Raamatun alkukielten apulaisprofessori Raija Sollamo oli jonkin verran julkisuudessa ottaessaan kantaa homomyönteisemmän raamatuntulkinnan puolesta. Hänen mukaansa Raamattu ei anna selkeää ohjetta suhtautumisessa homoihin (Keskisuomalainen, 1996m). Hän vetosi lähinnä Martti Nissisen tutkimukseen ja kirjaan nimeltä ”Homoerotiikka Raamatun maailmassa” (Nissinen, 1994), jossa tutkittiin huolella kaikkia mahdollisia Raamatun kohtia, joissa homoutta tai homoerotiikkaa edes jollain lailla sivuttiin.

Hiippakuntakokouksissa, jotka pidettiin 16.3.1996, oli myös paljon puhetta homoliitoista (Niinivaara, 1996; Keskisuomalainen, 1996d; Aamulehti, 1996d; Kaleva, 1996c; Turun Sanomat, 1996b). Homoliittojen vastaisen kantansa ilmaisivat hiippakuntakokouksissa selkeästi ainakin Lapuan hiippakunnan piispa Jorma Laulaja (Niinivaara, 1996; Aamulehti, 1996d; Turun Sanomat, 1996b), Mikkelin hiippakunnan piispa Voitto Huotari (Niinivaara, 1996; Aamulehti, 1996d; Kaleva, 1996c) Oulun hiippakunnan piispa Olavi Rimpiläinen (Kaleva, 1996c,d; Turun Sanomat, 1996b) ja arkkipiispa John Vikström (Aamulehti, 1996d; Kaleva, 1996c). 29.3.1996 Pielavedellä piispantarkastuksessa Kuopion hiippakunnan arkkipiispa Matti Sihvonen ilmaisi vastustavansa homoliittoja (Keskisuomalainen, 1996l).

4.3.3 Huhtikuu

Oikeusministeri Kari Häkämies oli ilmoittanut, että häntä velvoittaa eduskunnan tahto, eli yli 100 allekirjoitusta, vaikkei hän halunnutkaan laadituttaa virkamiehillään homoparien rekisteröimisen mahdollistavaa lakia. Niinpä sitten Vasemmistoliiton kansanedustaja Outi Ojala alkoi ajaa lakialoitetta ja kerätä siihen kansanedustajien allekirjoituksia. Lakialoitteesta oli yksiselitteisesti suljettu pois adoptiomahdollisuus (Jauhiainen, 1996b; Aamulehti, 1996a). Lakialoitteen tekstin laati Vihreän liiton eduskuntaryhmän lainsäädäntösihteeri Kaisa Kausto (Aamulehti, 1996a).

Kristillinen ylioppilasliitto kannatti liittokokouslausumassaan homoliittojen rekisteröinnin sallimista. Aikaisemmin mm. ammattiin opiskelevien järjestö SAKKI (Helsingin Sanomat, 1996c) ja Helsingin, Joensuun, Tampereen ja Turun yliopistojen sekä Åbo Akademin psykologian opiskelijoiden ainejärjestöt olivat ottaneet kantaa homo- ja lesbosuhteiden virallistamisen puolesta (Helsingin Sanomat, 1996c; Keskisuomalainen, 1996k). Suomen Raamattuopiston säätiön hallitus puolestaan antoi julkilausuman, jossa se torjui homoliitot (Kotimaa, 1996).

Via Dolorosa alkoi kerätä uutta adressia homoliittoja vastaan huhtikuun puolivälissä. Tällä kertaa oli tarkoitus kerätä ainakin 200000 nimeä ja adressi oli tarkoitus luovuttaa presidentti Martti Ahtisaarelle (Helsingin Sanomat, 1996h; Keskisuomalainen, 1996r). Tutkimusaineistoni historiallisissa lehtiartikkeleissa ei tuosta adressista mainittu sen koommin yhtään mitään.

Meteorologi Juha Föhr tuli kaapista ulos ensin Jari Sarasvuon TV-ohjelmassa (Suomen Kuvalehti, 1996) ja sitten vielä Hymy-lehdelle antamassaan haastattelussa. (Kupiainen, 1996)

TV2:ssa oli 9.4.1996 Ajankohtainen Kakkonen -ohjelmassa suorana lähetyksenä keskusteluohjelma nimeltä ”Homoliittoilta” (Kajava, 1996).

4.4 Tutkimusaikavälin jälkeen

Outi Ojalan lakialoite sai alle 50 allekirjoitusta kansanedustajilta kesä-heinäkuun vaihteeseen mennessä (Helsingin Sanomat, 1996e; Keskisuomalainen, 1996b), mutta Ojala ilmoitti jättävänsä lakialoitteen siitä huolimatta (Helsingin Sanomat, 1996e). Toukokuun lopulla hallituksen eräät ministerit tekivät jotain, mikä eduskunnan sihteeristön muistin mukaan oli ainutlaatuinen tapaus: Sosialidemokraattien kaikki ministerit (Paavo Lipponen, Arja Alho, Jouni Backman, Tarja Halonen, Liisa Jaakonsaari, Antti Kalliomäki ja Sinikka Mönkäre) sekä Vasemmistoliiton ministerit Claes Andersson ja Terttu Huttu-Juntunen allekirjoittivat em. lakialoitteen (Hiltunen, 1996).

5.6.1996 eduskunta keskusteli Ojalan lakialoitteesta, (Hautamäki, 1996a; Keskisuomalainen, 1996q) johon loppujenlopuksi saatiin 58 kansanedustajan allekirjoitusta. Suomen Kristillisen Liiton Toimi Kankaanniemen mielestä lakialoite puhui käytännössä homojen avioliitoista ja Keskustan Sulo Aittoniemen mukaan se ajoi ”viittä vaille avioliittoa” (Hautamäki, 1996a).

Juha Föhr oli maaliskuussa jättänyt rikosilmoituksen Via Dolorosan addressista. Hän pyysi tutkimaan, että liittyykö tapaukseen rikosta ja samalla viittasi rikoslain pykälään, jossa kielletään kiihotus kansanryhmää vastaan. Helsingin poliisilaitos ei ryhtynyt tutkimaan tapausta, koska mitään rikosta ei sen mielestä ollut tapahtunut. Föhr kanteli asiasta lääninhallituksen poliisiosastolle. Poliisitarkastaja Ari-Pekka Koiviston päätöksen mukaan Helsingin poliisi ei ollut menetellyt virheellisesti, mutta toisin kuin Helsingin poliisi, Koivisto oli sitä mieltä, että homot voidaan rinnastaa kansanryhmään, joita rikoslain säädöksellä pyritään suojaamaan. Koivisto kuitenkin totesi, että adressi ei sisällä uhkauksia, panettelua tai solvausta, joten kyseessä oli vain sananvapauden ilmentymä (Reinboth, 1996a).

Ruotsalainen kansanpuolue piti 8.-9.6.1996 (Hautamäki, 1996d) Kokkolassa puoluekokouksen. Siellä äänestettiin aloitteesta, jossa vaadittiin kumottavaksi aiemmin tehty päätös, jossa hyväksyttiin homoliitot (Hautamäki, 1996d; Keskisuomalainen, 1996h).

> Suku- tai perhejuhlatunnelma särkyi, kun kokous pääsi puhumaan homoparien rekisteröinneistä
>
> Uskovaiset kokousedustajat löivät surutta homopareja raamatunlauseilla. (Hautamäki, 1996d).

Rkp kuitenkin hyväksyi homoliitot selvin numeroin. Edeltävien kuukausien aikana oli Rkp:stä siirtynyt paljon uskovaisia jäseniä Kristilliseen liittoon, jonka puheenjohtaja Bjarne Kallis arveli noita siirtyjiä olleen kymmeniä (Hautamäki, 1996c).

Vapaa-ajattelijat pitivät 8.-9.6.1996 (Helsingin Sanomat, 1996g) Forssassa liittokokouksen, jossa he totesivat olevansa homoliittojen puolella (Helsingin Sanomat, 1996g; Keskisuomalainen, 1996p).

Eduskunnan lakivaliokunta päätti 11.6.1996 pyytää oikeusministeriöltä lausunnon homoliitoista, jotta se olisi voinut seuraavana syksynä päättää, että otetaanko Outi Ojalan lakialoite käsiteltäväksi (Helsingin Sanomat, 1996f).

Keskusta piti kesäkuun puolivälissä puoluekokouksen, jossa taas kerran päädyttiin homoliittoja puoltavalle kannalle. Keskusta ei kuitenkaan kannattanut adoptiota eikä homoliiton kutsumista avioliitoksi. (Leskelä, 1996)

Seta Ry piti elokuun alussa Helsingissä jokavuotiset Vapautuspäivät, joissa olin itsekin mukana. Rautatientorilla olleessa tilaisuudessa sain nähdä ja kuulla, kun Rainer Hiltunen nousi lavalle ja julkisti tiedon siitä, ketkä sillä kertaa saivat Setan jokavuotiset palkinnot, joitten nimet ovat "Kunniarotta" ja "Asiallisen tiedon omena". Kunniarotan sai Kari Häkämies ja Asiallisen tiedon omenan sai Outi Ojala. Mutta tokihan tapahtumasta uutisoitiin myös lehdissä (Z, 1996b; Helsingin Sanomat, 1996d).

Kari Häkämiehen toimista tehtiin kanteluita, mutta oikeuskansleri Jorma S. Aallon mukaan hallitusmuodosta tai Suomea velvoittavista kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista ei voida tehdä johtopäätöstä, jonka mukaan homoliitot tulisi virallistaa (Sipilä, 1996).

Syksyllä 1996 oikeusministeriö antoi eduskunnan lakivaliokunnalle lausunnon, jossa se totesi, että Outi Ojalan lakialoite tarjoaa käyttökelpoisen pohjan homoliittolaille (Reinboth, 1996b).

LUKU 5

HOMOLIITTOKESKUSTELU

sanojen tehtävä välillämme
on piirtää vaikean maaston karttaa
voidella hetkien kruunupäät
lähettää roistot hirteen
sanojen varjot, pitkät ja väärät
ulottuu aikojen juurakoihin
niiden labyrinteissä hirviöt
heristää raskaita niskojaan

CMX
(Sanat: A.W. Yrjänä)

5.1 Rakkaus, avioliitto ja lastenkasvatus

5.1.1 Lapset ja niiden kasvatus

Keskustelussa eräs tärkeä teema oli lapset. Homoliittoja vastustettiin sillä perusteella, ettei niistä voi syntyä lapsia. Homo- ja lesboparien lastenhankintaa (adoptiolla tai lesboparien tapauksessa keinohedelmöityksellä) taas vastustettiin siksi, koska lasten uskottiin kasvavan jotenkin ”kieroon”, mikäli he joutuisivat homo- tai lesboparin hoidettavaksi:

> Asian ratkaisemisessa tarvitaan hienotunteisuutta ja vankkaa eettistä näkemystä. Siihen kuuluu vaikkapa se, että homo- tai lesbopareilla ei voi olla lasten kasvatusmahdollisuutta, mikä tehtävä on ainoastaan miehen ja naisen liitossa, ja jos aikuinen syyllistyy lapsen tai nuoren homouteen tai lesbouteen houkuttamiseen, teko on selkeästi rangaistava. (Laatikainen, 1996)

> Onhan selvää, että *Homolandian syntyvyys* on rajallinen ja valtio kuolisi omaan mahdottomuuteensa. (Kinnunen, 1996)

> Luonnollinen on kahden eri sukupuolta olevan — miehen ja naisen — keskinäistä sukupuoliyhteyttä. Suvun jatkaminen on mahdollista tämän yhteyden kautta. Kahden samaa sukupuolta olevan sukupuoliyhteys on Paavalin mukaan luonnotonta yhteyttä. Suvun lisääntyminen tällaisessa yhteydessä on täysin mahdotonta. (Kortelainen, 1996)

> Jumala loi ihmisen asumaan ja vallitsemaan maata. Lisääntyminen eli suvun jatkaminen heteroseksuaalisen suhteen puitteissa oli tarkoitettu jatkuvuuden ja ihmissuvun säilymisen kannalta ainoaksi keinoksi. (Räty, 1996)

Näissä kirjoituksissa siis kytkettiin koko avioelämä ja seksuaalisuus lisääntymiseen. Kahdessa viimeisessä sitaatissa liikuttiin myös kristillisessä diskurssissa.

Retorisena keinona homo- ja lesboparien lastenhankintaa vastustavissa kirjoituksissa saatettiin käyttää sitä, että ”tosiasiat puhuvat puolestaan”:

> Ihminen on luotu naiseksi ja mieheksi. Miehen ja naisen suhteesta syntyy myös uusi elämä. Tämän vuosituhantisen biologisen perustotuuden kirkkaana säilyttäminen on tärkeää. Sitä on myös avioliiton merkityksen virallinen korostaminen jo yksinomaan lasten kasvattamisen ja ihmisen eheyden näkökulmasta. (Laatikainen, 1996)

Retorisena keinona homo- ja lesboparien lastenhankintaa puolustavissa kirjoituksissa saatettiin käyttää tieteellisiä tutkimuksia sekä sitä, että ”tosiasiat puhuvat puolestaan”:

> Erääksi argumentiksi on otettu, oikeusministerin tavoin, lasten hankkiminen. Sen estäminen on kuitenkin mahdotonta, sillä suuri joukko lapsia elää jo nyt homo- ja lesboperheissä, eikä niissä tehdyissä tutkimuksissa ole voitu osoittaa lasten vahingoittuneen tai kärsineen millään tavoin. (Palo, 1996)

> Joka tapauksessa kansainvälinen tutkimus osoittaa, että homoseksuaalisten parien kodeissa kasvavista lapsista kasvaa aivan tavallisia tasapainoisia ihmisiä, eikä lapsen seksuaalinen suuntautuminen näytä noudattavan vanhempien suuntautumista. (Julkunen, 1996)

> Adoptiomahdollisuudesta olen sitä mieltä, että lapsen turvallisuuden ja sen, että häntä rakastetaan on ehdottomasti oltava etusijalla adoptiota toteutettaessa. Tämän homot ja lesbot pystyvät tarjoamaan lapselle yhtä hyvin kuin heterotkin. (”JN”, 1996)

Merkillepantavaa onkin kieltämättä se, että yksikään homo- ja lesboparien lastenhankintaa vastustava kirjoitus ei nostanut minkäänlaista tieteellistä tutkimustietoa esiin väitteittensä tueksi. Sen sijaan pidettiin jotensakin itsestäänselvänä, että lapsi ilman muuta ja itsestäänselvästi ”kasvaa kieroon” homo- tai lesboparin kasvattamana.

Puhujakategorioilla oikeuttamistakin käytettiin retorisena keinona: Esim. nimimerkki ”Sara 15 v” kertoi olevansa itsekin adoptiolapsi ja että hän itsekin haluaisi elää perheessä, jossa on äiti ja isä:

> Ennen lastenkotia lapsella on ollut hyvin ahdistava ja turvaton elämä. Kaiken tämän kamaluuden jälkeen lapsiparka sijoitettaisiin vielä tällaiseen *kummalliseen* ympäristöön. *Perheeksi sitä ei voi mielestäni edes kutsua.* Miten hänestä voisi kasvaa tasapainoinen aikuinen? *Luulisi*, että hänelle tulisi väärä käsitys normaalista avioliitosta. (”Sara 15 v”, 1996c) [Korostukset minun.]

Lauseessa ”Perheeksi sitä ei voi mielestäni edes kutsua” hän osallistuu perheen määrittelemiseen kertomalla mikä ainakaan ei ole perhe hänen mielestään.

Sama kirjoitus oli lähetetty ilmeisesti täysin samansisältöisenä muihinkin lehtiin ja se julkaistiin muutamissa niistä melkein samanlaisena, vaikkakin erilaisilla otsikoilla. (”Sara 15 v”, 1996a,b)

Helsingin Sanomissa hänelle kirjoitettiin vastine, jossa eräs mies kertoi itsekin olevansa adoptiolapsi ja sen lisäksi homomies. Hän ei kokenut elämistä homona heterovanhempien lapsena yhtään kummallisena eikä sen vuoksi voinut uskoa, että myöskään heteron eläminen homo- tai lesbovanhempien lapsena olisi sen kummallisempaa:

> Väitän, että siinä missä minä kasvoin normaalissa, tasapainoisessa ja onnellisessa heteroperheessä, elämässä intohimoisesti kiinni olevaksi homoksi, voi homo- tai lesboperheessä elävä kasvaa täysipainoiseksi heteroksi. (Väisänen, 1996)

Toisaalta saatettiin vedota siihen seikkaan, ettei monissa heterosuhteissakaan synny lapsia ja silti niitä ei pidetä yleensä luonnottomina.

> Ei lastensaannin mahdottomuus homoseksuaaleilla pareilla keskenään ole mikään kriteeri arvioitaessa suhteen luonnottomuutta, vai ovatko lapsettomat heteroparit sitten luonnottomia? Yhtä hyvin kuin heteroparit voivat nykyään valita lapsettomuuden, tulisi lesbo- ja homopareilla olla oikeus hankkia lapsi joko adoptoimalla tai keinohedelmöityksellä. (Lodewijks, 1996)

Myös uskonnollista retoriikkaa käyttäen saatettiin vedota siihen, että kristittyjen mielestä Jumala hyväksyy heteroparien tapauksessa avioliitot, jotka syystä tai toisesta ovat lapsettomia.

> Hän perusteli tähän tapaan: ”Jos Jumala hyväksyisi todella nämä parit, olisi Hän myös luonut heidät lisääntymiskykyisiksi.”
>
> Jos heteroavioliitoissa ei ole onnistuttu saamaan eikä saada lapsia, ovatko hekin ilman Jumalan avioliittohyväksyntää? Inhimillinen rakkaus ei ole suvun jatkumisen orja, olipa sitten kyseessä hetero- tai homoavioliitto. (Latvalehto, 1996)

Jossain ja lastenkasvatusdiskurssin ja tuonnempana mainitun kristillisen diskurssin (Ks. s. 59) rajamailla liikuttiin ainakin kerran:

> Raamatussa sanotaan: ”Ihmisen ei ole hyvä olla yksinänsä.” Jumalan tahdosta syttyy rakkaus nuorukaisen ja neitosen sydämessä toisiaan kohtaan. – – Avioliiton tarkoituksena on lasten siunattu synnyttäminen ja kasvattaminen sekä aviopuolisoitten toistensa auttaminen. Avioliittoon vihkiessä rukoillaan vihittäville ”kohdun hedelmää” ja onnea nauttia lapsistaan. Rukoillaan myös kunniallista aviovuodetta, todellista ja rauhallista rakkautta sekä lujaa uskollisuutta toisilleen. (”Evakkomummo”, 1996)

Tässä siis jopa rakkaussuhteen syntyminen kytkettiin Jumalaan ja uskontoon ja koko avioliittoinstituutio määriteltiin alkuperältään jumalalliseksi. Arvatenkin vastineissa määriteltiin avioliitolle jokin muu kuin jumalallinen alkuperä:

> Agnostikkona ajattelen *avioliittoa perinteisiin kuuluvana ja yhteiskunnallisena instituutiona*, joka helpottaa pariskunnan elämää ja vahvistaa suhteen myös muiden ihmisten silmissä. – – Kyllä avioliittoja solmitaan ja rakkaus syttyy muistakin syistä kuin Evakkomummon mainitsemasta Jumalan tahdosta — liittäähän viranomainenkin pareja avioliittoon ja Minnan rakkautta Marjattaan ei kai kukaan voi kyseenalaistaa. Evakkomummon mukaan kirkollisen vihkimisen jälkeen aviopari voi saada ”siunattuja lapsia, onnea, kunniallisuutta, todellista, rauhallista rakkautta ja lujaa uskollisuutta.” Luulenpa, että tällaisia arvoja ilmenee myös kirkon siunauksen ulkopuolella, eikä vihkiessä rukoileminen aina auta onneen. (”Marko Eeron Nai”, 1996)

> *Yhteiskunnallisesti avioliiton merkitys* on vain ja ainoastaan sen *suomissa etuisuuksissa lain edessä*, jotka turvaavat parisuhteen jatkumisen ja *talouden*. Lisäksi tärkeä osa avioliittolakia on entisessä tai nykyisessä avioliitossa syntyneiden lasten aseman vakiinnuttaminen heistä välittävien ja huolehtivien ihmisten käsiin. (”Rauha, rakkaus ja suvaitsevaisuus”, nimimerkki, 1996) [Korostukset minun.]

Näissä kirjoituksissa siis nostettiin esiin avioliiton ei-uskonnollisia ja yhteiskunnallisia funktioita.

5.1.2 Perhe ja avioliitto: Yhteiskunnan perusyksikkö ja -pilari.

Kirjoituksissa vedottiin paljon siihen, että (heteroseksuaalinen) (lapsi)perhe on yhteiskunnan perusyksikkö ja että (heteroseksuaalinen) avioliitto on yhteiskunnan eräs peruspilari ja että näihin ei missään nimessä pidä kajota tai muuten yhteiskunta murenee:

> Suomen tulevaisuus on lapsissa ja lapsiperheissä. – – Homo-lesbosuhteitten käsittelyn sijasta poliitikkojen olisi paneuduttava perinteisen per-

> heen ja parisuhteen edellytysten luomiseen. Perhe on yhteiskunnan perusyksikkö ja tähän päättäjien olisi voimavaransa panostettava. (Mäkelä, 1996)

> Ei pidä homojen elämänmenonsa hinnalla halventaa Jumalan luomaa, pyhää avioliittoa, joka on kodin ja perheen perustus ja ihmis-suvun jatkamisen pyhä oikeus. (Savolainen, 1996)

> Lesbo ja homo-ongelma kertoo yhteiskunnan ja ihmiskunnan *moraalin rappeutumisesta*, joka on hoidettava tai se tulee päättymään jopa globaaliseen tuhoon. (Jaaksi, 1996)

> Kun yhteiskunnassa alkaa olla kaikenlainen poikkeavuus normaalia, on se merkkinä kulttuurin rappiosta. Ensin kyseenalaistettiin avioliiton pyhyys. – – Ja nyt saavat lesbot ja homot pitää huolen Suomen kansan historian lopusta. (Räty, 1996)

> *Käsittääkseni* avioliitossa on kysymys miehen ja naisen välisestä parisuhteesta. Se perustuu vastuulliseen rakkauteen, seksuaaliseen uskollisuuteen, kahdenkeskiseen sukupuolielämään, suvunjatkamiseen sekä lasten kasvattamiseen perheessä. Liitto on tarkoitettu turvaamaan yhteiskunnan ja sen perusyksikön, perheen, toimivuus. (”Isä”, 1996)

Tietenkin moista retoriikkaa myös kyseenalaistettiin. Esim. saatettiin tarkastella tilannetta omasta heteroavioliitosta käsin ja ihmetellä, miten homoliitot muka haittaisivat vaikkapa kirjoittajan omaa heteroavioliittoa. Kyseessä oli siis eräänlainen narratiiveilla vahvistaminen:

> Elän itse ensimmäistä avioliittovuottani, enkä lainkaan ymmärrä, miten homoavioliitot omaa liittoani vaarantaisivat. Miltä minun avioliittoani pitää suojella ja ketä tai mitä vastaan tulee taistella? – – miksei heillä nähdä olevan samaa halua sitoutumiseen ja vastuullisuuteen kuin heteroilla? – – mitä ovat ne ”yhteiskunnan kehityksen kannalta kielteiset asiat”, joita jo pelkät puheet homoavioliitoista Reijo Telarannan mielestä sisältävät. (Nurminen, 1996)

> En ymmärrä, millä tavalla parisuhteen solminut ”epäpariskunta” voi häiritä kirkollisesti ”oikein rakastavien” heteroparien aviollista onnea ja iloa? (Hoviseppä, 1996)

> Miksi pitäisi holhota täysi-ikäisen ihmisen seksuaalikäyttäytymistä, jos se ei loukkaa muiden ihmisten arvoa, oikeuksia ja itsenäisyyttä? Mitä me ”normaalit heterot” menettäisimme, jos eduskunta hyväksyisi homo- ja lesboparien virallisen rekisteröinnin? Emme muuta kuin ahdasmielisyytemme ja ennakkoluulomme. (Massinen, 1996)

Eräs esiinnostettu seikka oli myös tämä: Homot ja lesbot ihan yhtälailla osallistuvat yhteiskunnan rakentamiseen ja koossapitämiseen:

> Myös meidän nuorten ihanteemme on: Jumala, koti (olkoonkin vaikka homoliitto) ja isänmaa. Näitä me homot ja lesbot puolustamme samoin kuin te ns. normaalit heteroseksuaalit. Niissä on todella Suomen kansan voima, yhtenäisyys ja kunnia. (”Suvaitsevaisuus kunniaan”, 1996)

Joissakin kirjoituksissa homo- ja lesboparien elämää ja arkea verrattiin heteroparien vastaavaan tavalla tai toisella:

> Suurin osa homoista elää täysipainoista elämää, punnertaa samojen vaikeuksien kanssa kuin heterotkin. Onko homojen ja lesbojen siis väkipakolla yritettävä ”eheytyä” vain siksi, että asia on jollekin täysin ulkopuoliselle ongelma? (”JN”, 1996)

Eräässä kolmiosaisessa haastattelussa (Toiminen, 1996b), jossa haastateltiin yhtä heteroparia (Toiminen, 1996a), yhtä homomiesparia (Toiminen, 1996d) ja yhtä lesboparia (Toiminen, 1996c), käytettiin narratiiveilla ja yksityiskohdilla vakuuttelua tähän tapaan:

> Kangosjärven rakkauden kohde on mies, mutta arjessa homoseksuaalisuus ei näy. *Tiski on tiskiä, pyykit pyykkiä ja likaiset sukat on jossain vaiheessa korjattava lattialta ja siivousvuorot sovittava*. Seksuaalinen suuntautuminen ei lemmen arkeen vaikuta.
>
> Rekisteröintihankkeen takana on yhteiskunnallisen hyväksynnän kaipuu. Homot ja lesbot haluavat, että heidän *asuntolainaansa, siivousvuoroansa, riitojaan ja rakkauttaan* ei pidetä huonompana kuin heteroiden.
>
> Tänään elämästään puhuu kolme pariskuntaa — homopari, lesbopari ja tavallinen heteropariskunta. Näiden ihmisten elämä on pinnalta katsoen erinäköistä, mutta usein se palautuu hyvin samankaltaisiin asioihin.
>
> (Toiminen, 1996b)

Tuon tekstinpätkän sanoma on se, että homo- ja lesboparien parisuhteen arki on aivan samalaista kuin heteroparienkin ja esimerkeiksi siitä nostettiin mm. sellaisia yksityiskohtia kuin tiski, pyykit, likaiset sukat ja siivousvuorot.

Homoja ja homopareja saatettiin syyttää huomionkipeydestä:

> Sen sijaan homot ovat alkaneet kerjätä huomiota ja ovat olevinaan ikäänkuin merkkihenkilöitä, parempia kuin muut ihmiset. Julkisuudenkipeys saattaa olla eräs vaikutin kun tunnetut ihmiset ilmoittautuvat homoiksi. Tosikristitty ei sitä tee. Jeesus velvoittaa seuraajiaan kantamaan itse taakkojamme ja kieltämään itsemme. (”Muuan vammainen”, 1996)

> Aikaisemmin homot pysyttelivät piilossa, koska yleinen ilmapiiri ei hyväksynyt homoutta. Nyt on *muotia* ja homot kertovat ylpeinä, kuinka hienossa rakkaussuhteessa he elävät homokaverinsa kanssa. Vieläpä korkeissa asemissa olevat ”tunnustavat” homoutensa saadakseen hyväksyntää *aatetovereilleen*. Homot ovat haistaneet tilanteen suomat mahdollisuutensa ja ovat käyneet taisteluun ”oikeuksistaan”. (”Ei laillisteta homopareja”, nimimerkki, 1996) [Korostus minun.]

Esiintyi myös sellaista, että lueteltiin joukko erilaisia mielenvikaisuuden muotoja ja rinnastettiin homous niihin ja rinnastushan on eräs retorinen keino:

> Mieleltään vammaisista useimmat pyrkivät karttamaan julkisuutta, kuten *pyromaanit, kleptomaanit, sodomistit, namusedät, insestinharjoittajat, sadistit*, tms. He päinvastoin pelkäävät paljastumista. Sen sijaan homot ovat alkaneet kerjätä huomiota ja ovat olevinaan ikäänkuin merkkihenkilöitä, parempia kuin muut ihmiset. (”Muuan vammainen”, 1996)

Toisaalta saatettiin ihmetellä tällaista epäjohdonmukaista käytäntöä: Jos homo tai lesbo kertoo omasta elämästään samaa sukupuolta olevan rakastettunsa kanssa, niin jostain syystä se tulkitaan ”homouden esiintuomiseksi”, mutta vastaavasti heterosuhteestaan kertomista ei tulkita ”heterouden esiintuomiseksi”:

> Homoilla, lesboilla, bi- ja trans-ihmisillä tuskin on mitään erityistä tarvetta olla julkisuudessa tunnettuja seksuaalisuutensa perusteella. On aivan yhtä arveluttavaa ja naurettavaa, jos joku julkkis-hetero tilittää seksuaalisuuttaan lehtien palstoilla, kuin jos sen tekisi joku homo. Esim. tavallisista perhe- ja seurusteluasioista puhumisen taas tulisi voida olla

> homoilla, lesboilla, bi- ja transihmisillä yhtä luonnollista kuin heteroseksuaaleilla. (Tuomanen, 1996)

Edellämainittuun liittyen haluan tässä kohtaa ottaa taas esiin Jallinojan tutkimuksen nimeltä ”Moderni säädyllisyys”(Jallinoja, 1997): On siis olemassa naistenlehtiä, joissa haastatellaan julkkiksia joko yksinään tai puolisoittensa, elämänkumppaneittensa tms. kanssa myös erilaisista rakkauteen, avioliittoon jne. liittyvistä kysymyksistä. Naistenlehtiä halveksutaan mm. tuollaisen ”hömpän” julkaisemisesta ja niiden lukijoita halveksutaan myös, mutta silti ne ovat suosittuja. Nekin jotka tunnustavat lukevansa niitä, väheksyvät tai selittelevät sitä. Tutkijalla oli jopa jonkinasteisia uskottavuusongelmia lähtiessään tutkimaan moista ”hömppää”.

Vuonna 1997 keskustelunaiheeksi nousi vaaliehdokkaiden ns. ”hömppäjulkisuus”: Pysyäkseen julkisuudessa ja sen myötä pärjätäkseen vaaleissa poliitikot saattavat antaa haastatteluita ja kertoa niissä haastatteluissa omasta henkilökohtaisesta elämästään. Puolueiden edustajat ja toimittajat toisaalta vieroksuivat sitä, mutta toisaalta olivat sitä mieltä että siihen ”pitää mennä pää pystyssä”, koska siihen oli niihin aikoihin pakko suostua. Pääministeri Lipponen esitti huolensa siitä, että suora kansanvaali ruokkii kaikenlaista hömppää ja siirtää samalla huomion asioista imagosyihin. Eduskunnan puhemies Uosukainen kehotti ”hömppäpidättyvyyteen”. Euroopan unionin parlamentin jäsen Ilaskivi väitti, että seuraavat presidentinvaalit ovat ”kaikkein hömpimmät”. (Jallinoja, 1997, 13–14)

5.1.3 Trivialisointia ja nimittelyä

Keskustelussa esiintyi sellaista kirjoittelua, jossa kaikin mahdollisin keinoin koetettiin tehdä selväksi, että homojen ja lesbojen parisuhde ei ole lainkaan parisuhde ja että homo- tai lesborakkaus ei ole rakkautta lainkaan jne. Sen sijaan homojen ja lesbojen parisuhteita ja niihin liittyviä asioita haukuttiin milloin miksikin tai rinnastettiin milloin mihinkin tai vähintäänkin niitä laitettiin lainausmerkkeihin. Retorisena keinona siis hyödynnettiin kategorioiden käyttöä:

> *Normaali* suomalainen ymmärtää perheen ja vanhempien aseman ja roolin, eikä hyväksy kahden naisen, tai kahden miehen *kotileikkejä ja lastenkasvatuspuuhia*. (Mäkelä, 1996) [Korostukset minun.]

> Lesbot hankkivat lapsen *”parisuhteessa”* toisen naisen kanssa. Tämmöinen toiminta on *vinoutunutta* ja väärin lapsen kannalta, häneltä viedään

> mahdollisuudet normaaliin perhe-elämään. (”Ei laillisteta homopareja”, nimimerkki, 1996) [Korostukset minun.]

> Oikeusministerin torjuva kanta *homojen naimakauppoihin* on selittelemättä selvä. *Avioliitto on heterojuttu.* — — Hätäisimmmät *hinttien naittajat* kaavailevat pariskunnalla *”yhteistä”* jälkikasvuakin. (Kokko, 1996) [Korostukset minun.]

> Poikkeaviksi syntyneiden tai sellaisiksi elämäntavoissaan kehittyneiden ihmisten *asumiset, olemiset ja perimiset* ovat oma asiaryhmänsä, mutta avioliittojen kanssa niillä ei ole mitään tekemistä. (”Äly älä jätä”, nimimerkki, 1996) [Korostus minun.]

Tässä esimerkki rinnastuksesta, jossa homous rinnastettiin muihin tuomittavina pidettäviin asioihin, mutta ei ainakaan suoraan väitetty, että ”Jos nyt laillistetaan tämä, niin pian laillistetaan myös tuo”:

> Hekin ovat tervetulleita seurakuntien tilaisuuksiin, mutta muiden kanssa. Eihän seurakunnissa järjestetä kokoontumisia niille, joiden kiusaukset ovat etupäässä ahneuden, riidanhalun, petosten tai itsehillinnän alueella. (Toivanen, 1996)

Katso myös sitaattia nimimerkin ”Muuan vammainen” kirjoituksesta sivulla 39. Kirjoituksissa saattoi tulla esiin myös se, että homoutta pidettiin vain seksijuttuna, eli tavallaan oli annettu liikaa painoa homoseksuaalisuus-sanan jälkiosalle:

> Tätä taustaa vasten *kieriskelkööt kukin perverssiydessään*, miten mielivät, mutta jättäkää *luonnon nimessä* pois vaatimukset adoptio-oikeudesta. Kieroutunut käyttäytyminen on luonnossakin poikkeavaa eikä sen mukaista, joten puolustuskyvyttömän lapsen sotkeminen *omiin seksuaalisiin fantasioihin on joka suhteessa tuomittavaa.* (Fungio, 1996)

Edellisessä sitaatissa tulee myös hieman esiin sellaista ajattelutapaa, jossa ns. ”luonto” on ottanut sen paikan, jossa ennen oli kristinuskon tai jonkin muun uskonnon jumala: Ilmaus ”luonnon nimessä” muistuttaa kovin paljon kristinuskosta tuttua fraasia ”Jumalan nimeen” tai ”Herran nimeen”.

Välillä annettiin ymmärtää, että homous olisi vain himoa eikä rakkautta:

> Aitoon rakkauteen ei kuulu välttämättä raaka himo. Olen pannut huolestuneena merkille, että homot eivät koskaan puhu aidosta rakkaudesta, vaan aina himolla höystetystä ”rakkaudesta”. (Laamo, 1996)

Keskustelussa löytyi ainakin yksi artikkeli, jossa kiinnitettiin huomiota ainakin em. lainausmerkkien käyttöön:

> Kuitenkin hän puhuu lesbojen ja homojen ”rakkaudesta”, sitaateissa, toisin sanoen kieltää sen, että voisimme tuntea aitoa rakkautta. (Hentilä, 1996)

Lisää trivialisointia löytyy myös nimimerkin ”Äly älä jätä” kirjoituksesta otetussa sitaatissa, joka on kohdassa 6.2 sivulla 65.

Homoliittoja puolustavissa ja trivialisointia vastustavissa kirjoituksissa painotettiin usein sitä, että homo- ja lesbosuhteissakin on pohjimmiltaan kyse rakkaudesta ja että rakkaussuhteisiin liittyvää sitoutumista toiseen ihmiseen tulisi tälläkin tavoin tukea:

> Ihmisellä on tarve tulla rakastetuksi ja rakastaa. Tätä kykyä ylistää varmasti myös Kristillisen liiton kansanedustajan Päivi Räsäsen raamattu. Niille samaa sukupuolta oleville pareille, joille sitoutuminen toisiinsa parisuhteen virallistamisella on tärkeä, se on todella tärkeä heidän keskinäisten tunteidensa osoituksena yhteiskunnan edessä.
>
> Homot erityisesti on haluttu leimata monisuhteisiksi irstailijoiksi. Kun käykin ilmi, että he elävät vakiintuneessa parisuhteessa ja haluavat solmia liiton, heidän sitoutumistaan ei tueta, vaan tämä nähdään jopa kauhistuttavampana. Epäjohdonmukaisuus on ilmeinen.
>
> (Lehtikuusi, 1996)

> Tarkoituksenahan laissa on virallistaa kahden ihmisen keskinäinen rakkaus ja rakkaushan ei koskaan voi olla pahasta, eihän. (”JN”, 1996)

Narratiiveilla ja yksityiskohdilla vahvistamista käytettiin myös jopa heteroitten toimesta. He kertoivat itse omin silmin nähneensä homo- ja lesbopareja ja seuranneensa hieman niiden arkea:

> Nyt tyttäreni, joka on hiukan yli kahdenkymmenen, seurustelee vakituisesti toisen naisen kanssa. He ovat molemmat kaikin puolin kunnollisia

ja tasapainoisia ihmisiä. He menestyvät myös opinnoissaan erinomaisesti. Ajatelkaapa, millaista levotonta itsensä etsiskelyä opiskeluaika olisi voinut olla. (Malinen, 1996b)

Itse olen lesbotytön äiti ja tyttöni elämäntoverin "anoppi". Heidän pian 10 vuotta kestänyt yhteiselämänsä on ollut tosi hyvää elämää, josta ei ole puuttunut lämpöä eikä toisen ymmärtämistä ja kunnioitusta. Heillä ei ole ongelmia — ne ongelmat ovat meillä muilla ns. normaalien päässä ja suhtautumisessa.

En luule paljon erehtyväni, kun epäilen, että yhtä hyvin heterosuhteessa voi tapahtua luonnottomia ja inhottavia asioita monen mielestä — ei löydy hellyyttä, ei suukkoja, ei puhetta — siitä vaan kumppani alistetaan ja jopa raiskataan.

("Kaikenlaista kokenut äiti vm.33", nimimerkki, 1996)

tämän olen joutunut työpaikassani konkreettisesti kokemaan ja aviovaimona huomaamaan. Työtoverinani on ollut homoja, he ovat olleet paljon rehellisempiä ihmisinä sekä rehellisempiä rakkaudessaan rakastettuunsa kuin yleensäkään kuka tahansa tämän päivän avionainen tai -mies. ("Suhde sinuun", 1996)

Räsänen esittää (HS 7.3), ettei homorakkaus ole heterorakkauden veroista. Hölynpölyä. Olen työni puitteissa seurannut useampaakin kiinteää homoparia, missä kumppani on vuosikausia hoitanut lämmöllä, uhrautuvasti ja käsittämätöntä rakkautta osoittaen aidsiin sairastunutta pariaan kuoleman portille asti. *Sen suurempaa rakkautta* en ole koskaan tavannut. (Lindqvist, 1996)

Ilmaus "sen suurempaa rakkautta" on myös ääri-ilmaus.

5.1.4 Syväänjuurtuneen käsitteen voima

Keskustelussa jatkuvasti toistui tämä teema: Avioliitto (ja perhe) on määritelmän mukaan, käsitteellisesti, vain ja ainoastaan miehen ja naisen välinen asia ja täten homoilla tai lesboilla ei kertakaikkiaan voi olla avioliittoa eikä perhettä. Tämä käsitys on ollut voimassa jo hyvin kauan ja se on erittäin syväänjuurtunut ja siksi siihen kajoaminen loukkaa kansan syvimpiä tuntoja ja käsityksiä normaaliudesta. Olennaisena tähän käsitteeseen sisältyy lasten tekeminen eli suvunjatkaminen, mutta samalla saatettiin vedota myös ns. teoreettiseen mahdollisuuteen hankkia lapsia; näin siis saatiin ”selitettyä pois” se tosiseikka, etteivät edes kaikki heteroparit hanki lapsia. Tässä on siis kyse mekanismeista, joilla itsestäänselvä todellisuus jähmettyy maallikon tajuntaan asioiksi, joista suoraan tai epäsuorasti sanotaan: ”Näin on aina ollut”. Myöskin ns. reifikaatiota on havaittavissa.

> ”Lainsäädäntö on rakentunut perheen ympärille. *Käsitykseni mukaan* parisuhteen muodostavat eri sukupuolta olevat ihmiset ja siihen liittyy ainakin teoreettinen mahdollisuus hankkia lapsia”, hän [Kari Häkämies] on sanonut. (Palo, 1996)

Näissä kahdessa seuraavassa tekstinpätkässä vedotaan nimenomaan tunteisiin eikä esim. järkeen ja toisessa vieläpä eettisuskonnollisiin tunteisiin. Minusta näyttää siis siltä, että ihmisten eräänlaisille irrationaalisille ”primitiivireaktioille” on tässä annettu painoarvoa. Tai oikeammin sellaisissa reaktioissa on kyseessä välitön tunnepitoinen reaktio, jota ei ole kunnolla pohdittu, ja etenkään argumentoinnin loogisuutta ei ole mietitty:

> Tällöin syyllistytään asioiden ja arvojen sekoittamiseen, kansan vankan enemmistön *eettisuskonnollisten tunteiden* loukkaamiseen. (Laatikainen, 1996)

> Moraalinen puoli: Homoliittoa ei pidä kutsua avioliitoksi siitä yksinkertaisesta syystä, että se loukkaa enemmistön *tunteita*. Se aiheuttaisi myös runsaasti sekaannusta. (Kantele, 1996)

”Kansan vankkaan enemmistöön” vetoamisessa on kyseessä konsensuksella vahvistaminen. Seuraavassa tekstinpätkässä ikäänkuin todetaan: ”Avioliitto kertakaikkiaan on tällainen. Se vaan on näin. Piste.”. Kyseessä on siis käsitteeseen takertumista pahimmillaan:

> Avioliitto on olemukseltaan aikuisen miehen ja aikuisen naisen välinen liitto, ja vain tälle perustukselle rakentuva yhteiskunta on terve. (Räsänen, 1996)

Tässä taas pidetään ns. perhekäsitystä jonakin ”kiveenhakattuna” asiana, jota ei saisi muuttaa:

> Homoliittoinstituutio, kutsuttiinpa sitä rekisteröidyksi suhteeksi, kiintymysliitoksi tai pariliitoksi, muuttaisi oleellisesti perhekäsitystä. (Räsänen, 1996)

Tässä käytetään retorisena keinona kontrastiparia ”susipari” vs. aviopari:

> Kyllä he ovat *”susipari”*. Kutsuttakoon heitä millä nimellä tahansa, mutta homo- tai lesbopari ei voi olla aviopari. (”Evakkomummo”, 1996)

Jopa homoliittojen virallistamista kannatettaessa saatettiin vastustaa homoliittojen kutsumista avioliitoksi:

> Avioliitto on *juurtunut mieliin* nimenomaan *yhteiskunnan perussoluna*, jossa mies ja nainen liittyvät yhteen elämänikäiseksi tarkoitettuun liittoon ja jossa hankitaan lapsia yhteisesti kasvatettaviksi. Yhteiskunta on *ammoisista ajoista* pitänyt välttämättömänä avioliiton kaltaista instituutiota.
>
> Avioliiton keskeinen piirre on siis heteroseksuaalisuus, — Kun nyt tähän *ikivanhaan järjestelmään* yritetään tuoda sille niin *täysin vierasta ainesta* kuin homoseksuaalisuutta, syntyy heti konflikti jo siksi, että *homoseksuaalien liitosta puuttuu juuri tärkein, lasten siittäminen ja synnyttäminen*.
>
> Mielestäni kaikkiin homoseksuaalisiin ilmiöihin kohdistuva vieroksunta perustuu ensi kädessä juuri siihen, että yritetään *rikkoa tai turmella jotakin yleisesti pyhäksi koettua*. Homoseksuaalien itsensä tulisi ymmärtää, että kyseessä ei ole heihin kohdistuva syrjintä, vaan *enemmistön luonnollinen ja syviin vaistotoimintoihin perustuva reaktio*.
>
> Karttaisin myös verbiä ”vihkiä”.
>
> (Paloheimo, 1996) [Korostukset minun.]

> *Tuntuisi kovin vaikealta tottua* siihen, että sana avioliitto tarkoittaisi myös saman sukupuolen välistä parisuhdetta.
>
> *Jo lähes 400 vuotta* avioliitto on suomen kielessä tarkoittanut eri sukupuolta olevien liittoa, jonka yhdeksi keskeiseksi tarkoitukseksi on yleisesti ymmärretty suvun jatkaminen.
>
> *Tuntuisi kai luonnottomalta* sanoa esimerkiksi, että lesboliiton osapuolet olisivat toistensa aviovaimoja.
>
> (Ikola, 1996) [Korostukset minun.]

Ainakin kahdessa edellisessä tekstinpätkässä käytetään ”Näin on aina ollut” -tyylistä argumentaatiota, tai pikemminkin sellaista argumentaatiota, että jokin asia on jo todella kauan ollut tietynlainen, joten siitä on tullut pyhä ja siksi sitä ei missään tapauksessa saa muuttaa. Kohdassa ”. . . täysin vierasta ainesta . . . ” on kyseessä retorinen keino nimeltä ääri-ilmaus. Myös ”ammoisista ajoista” on melko vahvasti ääri-ilmaus. Lisäksi vedotaan lasten tekemiseen ja siihen, että kansalla on eräänlaisia ”primitiivireaktioita” (tai siis tunnepitoisia reaktioita), joita on vaan kunnioitettava.

Merkillepantavaa on myös se, että Paloheimo ja Ikola kuuluvat akateemisiin piireihin: Paloheimon kirjoituksessa mainittiin hänen titteleikseen psykiatri ja kirjailija. Ikolan kirjoituksessa taas mainittiin titteliksi suomen kielen emeritusprofessori. Eli on aika irvokasta, että jopa akateemiset piirit sortuvat siihen, että ei odoteta eikä kaivata maallikoilta asioitten loogista pohtimista ja argumentoimista vaan sen sijaan he tuosta vaan antavat maallikoitten pyöriskellä ”primitiivireaktioissaan”.

> Sitä paitsi aina on huolehdittava siitä, että avioliitto koskee *käsitteellisesti* pelkästään miehen ja naisen yhdessäoloa. Homot ja lesbot eivät koskaan voi elää avioliitossa, vaan heillä on ainoastaan parisuhde, jonka yhteiskunta voi halutessaan rekisteröidä ja ottaa huomioon lähinnä perintöverotuksellisesti. Niinpä *olisi mautonta* lukea tai nähdä julisteita homojen tai lesbojen häistä ja avioitumisesta. (Laatikainen, 1996) [Korostukset minun.]

> Mielestäni ei ole tasa-arvoista, jos homoseksuaalista liittoa kutsutaan lainkaan avioliitoksi.
> Avioliitto on eri sukupuolta olevien ihmisten välinen sitoutuminen.
> (”Kromosomi”, 1996)

Näissä kahdessa edellisessä tekstinpätkässä on taas sitä käsitteellisyyteen takertumista. Jälkimmäisessä vaan todetaan, että avioliitto nyt vaan on sellainen kuin hän sen määrittelee ja sillä selvä.

Silloin kun oltiin sitä mieltä, ettei homoille voida sallia avioliittoa, mutta jonkinlainen rekisteröity parisuhde voidaan, niin sellaisille liitoille tarjottiin ainakin näitä nimityksiä käytettäväksi esim. lakitekstissä:

- Kiintymysliitto (Paloheimo, 1996)

- Pariliitto (Ikola, 1996)
- Parisuhteen rekisteröinti
- Parisuhteen virallistaminen (Lehtikuusi, 1996)
- Homoliitto tai lesboliitto (”Kromosomi”, 1996)

Käsitteisiin takertumista toki myös vastustettiin ja otettiin esiin se seikka, etteivät monet heteroparitkaan hanki lapsia ja että homo- ja lesbopareillakin voi olla lapsia:

> Tietyn sanan käyttö tuntuu vaikealta vain niin kauan kuin itse asia tuntuu vaikealta.
>
> Molemmat kirjoittajat vetoavat siihen, että avioliiton ”keskeinen tarkoitus” on suvun jatkaminen. Tällaisen avioliiton määritelmän kokevat ahdistavaksi varmasti myös ne heteroseksuaaliset parit, joiden suhteen keskeinen tarkoitus ei ole lapset. Sen sijaan määritelmä ei sulje pois kaikkia homoseksuaalisia pareja. (Malinen, 1996a)

> Heteroseksuaalinen avioliitto ei ole mikään pyhä luonnonvälttämättömyys vaan sosiaalisesti rakentunut instituutio.
>
> Jos ”pyhänä pidetty” sulkee huomattavan osan ihmisistä ulkopuolelleen, kysymys on vallankäytöstä ja määritelmässä on tarkistamisen varaa.
>
> (Lång, 1996)

Olennaista näissä käsitteisiin ja sanoihin takertumista vastustavissa kirjoituksissa on sen esiintuominen, että sosiaalisen todellisuuden käsitteet ovat enemmänkin sopimuksenvaraisia eivätkä ”kiveenhakattuja”.

5.2 Juridiikka, politiikka ja ihmisoikeudet

5.2.1 Jos tämä laillistetaan, laillistetaan pian myös tuo

Tässä esiinnostamani argumentointitapa on itseasiassa myöskin klassinen argumentaatiovirhe nimeltä ”slippery slope ” eli viettävä pinta (Ks. esim. Tenhunen, 1999). Kyseessä on termi, joka kuuluu filosofian osa-alueeseen nimeltä ”argumentaatio ja retoriikka”.

Aika paljon käytettiin sellaista argumentaatiota, että rinnastettiin homous muihin kirjoittajan mielestä tuomittaviin seksuaalisuuden muotoihin ja muihin pahoihin asioihin, esim. pedofiliaan, eläimiinsekaantumiseen ja kleptomaniaan. Samoin väitettiin, että jos homous tai homoliitot laillistetaan, laillistetaan pian myös monta muuta asiaa kuten em. seksuaalisuuden muotoja. Lisäksi väitettiin, että jos laillistetaan naimisiinmeno samaa sukupuolta olevan kumppanin kanssa, niin pian laillistetaan myös naimisiinmeno esim. erilaisten eläinten kanssa. Kirjoituksissa siis oletettiin lukijan pitävän esim. moniavioisuutta itsestäänselvästi pahana asiana. Tätä argumentointikeinoa käyttävissä kirjoituksissa saatettiin jopa unohtaa, että oltiin mahdollistamassa samaa sukupuolta olevien välisten parisuhteitten rekisteröintiä eikä suinkaan laillistamassa homoseksuaalisia tekoja, jotka laillistettiin ja dekriminalisoitiin jo vuonna 1971. Itseasiassa silloin myös eläimiinsekaantuminenkin tuli lailliseksi:

> Jos homous nyt laillistetaan niin silloin avataan portit kaiken muunkin harhaviettisyyden — *kleptomaanit, pyromaanit* — laillistamiselle. Tottahan heillä, muiden tavalla, on oikeus elää viettinsä mukaan. – – Kun terveen järjen aita tällä kohtaa kaadetaan, jatko on loputon. Aikanaan nousevat *himoraiskaajat ja himomurhaajat* vaatimaan himojensa laillistamista. (Kajander, 1996b)

> Pitäisikö avioliitto venyttää palvelemaan myös *moniavioisuudesta haaveilevien, eläimiin sekaantujien tai pedofiilien* tasavertaisuuspyrkimyksiä? (Räsänen, 1996)

> Seuraavaksi *pedofiilit* vaativat heidän poikkeavuuteensa laki eli *namusedät* menevät kymmenvuotiaan kanssa vihille ja pian marssivat avioon *mies lempisikansa kanssa* ja *fiini rouva tanskandogeineen*.
>
> Tämä ei ole *fantasiaa* vaan suoraa seurausta, jos homo- ja lesboliitot saavat hyväksyntänsä, sillä sairas seksi on sairaasta, ei sitä voi eritellä osiin, kaikkia on käsiteltävä avarakatseisesti kokonaisuutena.
>
> (Kinnunen, 1996) [Korostus minun.]

> Muutoin voi käydä ajan saatossa jopa niin, että jopa *nekrofiilit, Hertta-Helunaan, lammas-Laabaniin, sika Sippurahäntään yms. syvällisesti mieltyneet* alkavat vaatia ”suhteilleen” julkista tunnustuskaava, rituaalia ja legitimaatiota, ehkäpä lisäyksiä adoptio- ja perintökaareenkin! (”Asiaan!”, 1996)

> Jos homot ja lesbot vihitään avioliittoon, ei liene enää kuin kukonaskel, kun annetaan oikeus mennä avioliittoon *Mansikki- ja Heluna-nimisten morsiamien* kanssa. (Kallunki, 1996)

Yritettiin myös luoda mielikuvaa, että Setalla olisi jotain yhteyksiä pedofiileihin:

> Homoavioliittoa ponnekkaasti ajava Seta ei edusta vain homoseksuaaleja, vaan laajaa kirjoa muitakin seksuaalisia poikkeavuuksia. Muutamia vuosia sitten Seta välitti toimistostaan pedofiilien opusta, jossa haettiin hyväksyntää lasten sukupuoliselle hyväksikäytölle. (Räsänen, 1996)

Tosin tuo Räsäsen väite ei kestänyt sen tarkempaa tarkastelua:

> Päivi Räsänen kertoi tosiasiana, että Setan toimistosta on jaettu pedofiilien opaskirjasta (HS 25.2.) Kolmen päivän kuluttua hän hän kirjoitti keskustelleensa asiasta minun kanssani ja haluavansa ”tämän keskustelun pohjalta – – tehdä tarkennuksen ja oikaisun” aikaisempaan kirjoitukseen, toisin sanoen vetää väitteensä takaisin. Hän antoi kuvan, ikään kuin olisi itse ollut aktiivinen asian oikean laidan selvittämisessä.
>
> Tosiasiassa minä soitin samana päivänä (25.2) Päivi Räsäselle Riihimäelle ja kysyin, että mihin hänen väitteensä nojaa. Kävi ilmi, että perusteet olivat hatarat, eikä hän muistanut edes sitä, oliko hän puhunut naisen vai miehen kanssa soittaessaan Setan toimistoon kyselläkseen

> pedofiilimonistetta. Päivi Räsänen ei suinkaan oikaissut väittämäänsä omasta aloitteestaan. Annoin hänelle kaksi vaihtoehtoa, joko hän lähettää oikaisun tai harkitsemme oikeudellisia toimia.
> (Hentilä, 1996)

Lisäksi oltiin huolissaan siitä, että homoliittojen rekisteröinti johtaisi siihen, että alettaisiin vaatia kirkoilta siunausta homoliitoille.

> Mikäli rekisteröintilaki saatetaan voimaan, keskustelu tulee väistämättä siirtymään kirkon sisään vaatimuksena kirkolliseen vihkimykseen. (Räsänen, 1996)

Eräissä kirjoituksissa ei oikein ymmärretty, minkälaista lakia eduskunnassa todella oltiin tekemässä. Niinpä kirjoituksissa saatettiin puhua jostain ”homojen avioliitoista”, vaikka lakialoitteissakin käytettiin esim. termiä ”parisuhteen virallistaminen”. Kaiken huippu oli kyllä se, että saatettiin puhua jopa ”homouden laillistamisesta”.

> Toisaalta kysyn, mihin homouden laillistaminen johtaisi tulevaisuutta silmälläpitäen? (Mäki, 1996)

Ja tuollaisesta toki myös huomautettiin:

> Mielestäni suurin osa kirjoittajista on täysin jäävejä arvioimaan homoseksuaalisuutta — saati sitten parisuhteen rekisteröimistä (kyse ei siis ole avioliitosta). Tämän osoittaa yleinen perehtymättömyys asiaan kokonaisuutena: homoseksuaalisuus on Suomessa laillistettu jo yli 20 vuotta sitten (tiedoksi Tapani Mäelle). (”JN”, 1996)

5.2.2 Homoparien juridisia ongelmia

Juridiikkaan ja ihmisoikeuksiin viitattiin aika paljon. Toisinsanoen kerrottiin siitä, mitä juridisia ongelmia homo- ja lesbopareille syntyy siksi, kun he eivät voi virallistaa parisuhdettaan.

> Nyt on mielestäni Suomessakin aika keskittyä homoseksuaalien ihmisoikeuksiin. Ei voida viivytellä sillä verukkeella, että on tärkeämpiäkin asiota. Mikä on tärkeämpää nyt kuin tuhansien ja taas tuhansien ihmisoikeudet ja tasa-arvo? (Vuori, 1996)

Tuossa siis käytettiin retorisena keinona numeerista määrällistämistä. Painotettiin myös sitä, että homoliittolakia tulisikin ajatella juridis-sosiaalipoliittisena asiana.

> Niille, joille tuntuu mahdottomalta ylittää omia ennakkoluulojaan, voisi suositella **Aimo Kairamon** (Demari) kehotusta. ”Jos tuntuu vaikealta kestää ajatusta homoparien jonkinlaisesta rekisteröinnistä, niin saattaa helpottaa, jos ei koko ajan ajattele, miten ne sen tekevät, vaan ottaa asian viileästi juridis-sosiaalipoliittisena ilmiönä.” Kaikenlaisten parien yhdessäolo kun on enimmäkseen muuta kuin ”sen tekemistä”. Se on yhteistä arkea ja tulevaisuutta, yhteinen koti ja vastuuta toisesta. (Julkunen, 1996) [Lihavointi alkuperäisessä tekstissä.]

Tyypillisesti käytettiin retorisena keinona yksityiskohdilla ja narratiiveilla vakuuttamista:

> Kun homo- tai lesboparit asioivat viranomaisten kanssa, ilmassa on suurta jännitystä. Millähän tuulella virkamies on? Tykkääkö se homoista ja lesboista? Saadaanko asiat hoidettua vai päädytäänkö kiistelemään mitä ovat ”perhe”, ”aviopari” tai ”avoliitto”?
>
> Verotoimistossa, asuntotoimistossa tai ajo-opetuslupaa hakiessa ei *homo-retkikunta* koskaan tiedä, miten käy. Laki ei tunne samaa sukupuolta olevia pareja, ja siksi pykäliä sovelletaan tulkinnanvaraisesti, jopa ristiriitaisesti.
>
> Vaikka pari olisi elänyt kymmeniä vuosia yhdessä, he ovat *virallisesti ventovieraita*. Kun mies joutuu vakavaan onnettomuuteen, hänen elämänkumppanistaan ei tipu sairaalasta tietoja. Nainen ruksaa viralliseen paperiin ”avoliitossa” ja nimeää lähimmäksi omaiseksi kumppaninsa, mutta virkailija korjaa, että nainen on ”naimaton” ja kumppani ”ystävä”.
>
> (Melleri, 1996) [Korostus minun.]

> Yhdessä hankittu asunto ei toisen poismenon jälkeen siirry toiselle vaan yhteiskunta vaatii joskus jopa satojen tuhansien markkojen perintöveron. Tämä on mitä suurimmassa määrin epätasa-arvoa, vaikka nykyinen laki kieltääkin seksuaalisen suuntauksen perusteella tapahtuvan syrjinnän. (Vuori, 1996)

Eräs tapa käyttää yksityiskohdilla ja narratiiveilla vakuuttamista oli kertoa omaa heterosuhdetta esimerkkinä käyttäen siitä, miten heteroparien on helppo pitää huolta puolison kuoleman jälkeisestä perinnönjaosta, toisin kuin homoparien:

> Yllättävä perinnöntapainen pisti meidän heteroperheemme harkitsemaan aivan uudella tavalla toistakymmentä vuotta kestäneen suhteemme rekisteröimistä. Jos jompikumpi meistä kuolisi yllättäen, hajoaisi yhdessä koottu omaisuus sirusiksi verisukulaisille. – – Meidän heteroperheessä ongelma ratkeaa tietysti helposti. Sen kun menemme ja rekisteröimme suhteemme. (Kärki, 1996)

Retorisena keinona esiintyi myös määrällistämistä, ainakin numeerista:

> Vastaavanlaisia epäkohtia homoparien kohtelussa löytyy kymmeniä, ellei satoja. (Vuori, 1996)

Homomyönteisissä kirjoituksissa saatettiin vedota lakiin ja ihmisoikeuksiin. Retorisena keinona siis oli se, että ”tosiasiat puhuvat puolestaan”.

> Homoseksuaaleilla ei tule nyky-yhteiskunnassamme olla syytä pelätä paljastumista. Suomen laki kieltää homojen, lesbojen, bi- ja trans-ihmisten syrjinnän heidän seksuaalisen suuntautumisen vuoksi. Perustuslaki takaa kaikille yhtäläiset oikeudet, joskin seksuaalivähemmistöjen parisuhteen ja siihen liittyvien oikeuksien kohdalla on vielä parantamisen varaa. (Tuomanen, 1996)

Retorisena keinona esiintyi konsensuksella vahvistamista:

> ”Asia on venynyt ja paukkunut neljä vuotta. Kun kaikki hallituspuolueet suhtautuvat virallistamiseen periaatteessa myönteisesti, pitäisi olla vain ajan kysymys, milloin varsinainen lakialoite tehdään.” (Melleri, 1996).

5.2.3 Tapaus Kari Häkämies

Oikeusministeri Kari Häkämiestä kuvailtaessa retorisena keinona oli eräänlainen puhujakategorioilla oikeuttaminen: Esim. hänen haluttiin olevan ”ihmisoikeusministeri” ja hänen katsottiin epäonnistuneen siinä tehtävässä ja roolissa. Saatettiin siis sanoa jotensakin siihen tapaan, että juuri tuossa asemassa olevan luulisi tietävän miten asiat ovat ja miten tulisi toimia. Yleensä puhujakategorioilla oikeuttaminen tarkoittaa sitä, että puhuja sijoittaa itse itsensä johonkin kategoriaan, mutta Häkämiestä kuvailtaessa puhuja kategorisoikin Häkämiehen.

> Oikeusministerin olisi hyvä olla myös ihmisoikeusministeri. (Palo, 1996)

> Tilanne on kuitenkin toinen, kun hän *virka-asemastaan käsin* sulkee kategorisesti lesbot ja homot lainsäädännön tasa-arvoisuuden kehittämisen ulkopuolelle kieltäytyessään valmistelemasta lakia lesbojen ja homojen parisuhteiden virallistamisesta.
> Ministerin haluttomuuden hoitaa tehtäviään tekee erityisen vakavaksi se, että *entisenä perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana* Häkämies *tietää mainiosti* toimivansa perustuslain vastaisesti asettaessaan kansalaiset eriarvoiseen asemaan sukupuolisen suuntautumisen mukaan. Herää siis kysymys, onko virka-asemaan perustuvaa mielivaltaa käyttävä oikeusministeri kykenevä hoitamaan virkaansa sen edellyttämällä tasapuolisuudella? (Juvonen, 1996) [Korostukset minun.]

> Myös se, että oikeusministeri tietoisesti ei halua edistää tasa-arvoisia ihmisoikeuksia, on yhtä hämmästyttävää. (Löija, 1996)

Esiintyi myös kategorioiden käyttöä vakuuttamisen keinona. Tässä kirjoittaja sijoittaa Häkämiehen kategoriaan ”Kokoomuspuolueen vanhoillisimmat ja uskonnollisimmat piirit” vaikka Häkämies itse ainakin kirjoittajan mukaan sijoittaa itsensä kategoriaan ”Kokoomus-puolueen nuori ja liberaali siipi”:

> Häkämiehen lausunto tuntuu käsittämättömältä myös siinä suhteessa, että hän on antanut itsestään sen kuvan, että hän kuuluisi *kokoomuspuolueen nuoreen ja liberaaliin siipeen*. – – *Vanhoillisimmat ja uskonnollisimmat piirit* puolueessa ovat tähän asti pistäneet hanttiin. Myös Häkämiehen voitaneen tästä eteenpäin laskea kuuluvan näihin piireihin puolueessa. (Sivonen, 1996)

Jonkinverran ihmeteltiin myös sitä, että vaikka hän samoihin aikoihin vastustikin homoliittolakia, niin hän kannatti seksuaalirikoslainsäädännön uudistusta, jossa sallittiin ns. kova porno.

> Perusteluja tivattaessa ei vastaukseksi riittäne se, että yhdessä kohdassa viitataan kodin perintöön ja toisessa kohdassa jälkeen jääneeseen lakiin, joka vain vaatii päivitystä. Tällainen osoittaa sen, että johtavassa asemassa oleva henkilö ei ole selvittänyt itselleen ajattelunsa perustuksia tai sen epäjohdonmukaisuuksia piirteitä. (Frosti, 1996)

Jos Häkämiehen esittämät perustelut tulisi jotenkin tiivistää, niin ne löytyvät esim. näistä sitaateista:

> ”Se on sellainen asia, jota minun on vaikea juridisesti lähestyä. Se on tunnepohjainen ratkaisu ja kuuluu politiikan omantunnon kysymyksien sarjaan.” (Isomursu, 1996)

> ”Tämä on arvokysymys. En halua tarkemmin sanoa, mikä on minun mielestäni tämän arvokysymyksen sisältö, eli miksi minä itse olen tässä asiassa varauksellinen. Se vain on näin.” (Jauhiainen, 1996c)

> Johonkin yhteiskunta joutuu näissä asioissa kuitenkin vetämään rajan, Minä olen vetänyt sen rekisteröintiin, joka on tismalleen sama asia kuin avioliitto, siviilivihkimys. (Pohjonen, 1996)

Häkämies ei siis halunnut lähestyä tai kyennyt lähestymään asiaa kylmänviileästi pelkästään *juridisena* kysymyksenä vaan *arvokysymyksenä* ja *tunnepohjaisena ratkaisuna*. Toisaalta hän ei ainakaan julkisesti osannut määritellä arvojaan. Hän vain yksinkertaisesti päätti vetää rajan johonkin kohtaan, mutta perusteli sen kohdan lähinnä sillä, että homoliittojen rekisteröinti olisi sama asia kuin (siviili)avioliitto. Hän siis veti tuon rajan melko mielivaltaisesti.

5.2.4 Työttömyyden hoito on tärkeämpää

Tutkimuksen kohteena olevan keskustelun aikoihin Suomessa oli aika paha työttömyys ja muutenkin huono taloudellinen tilanne. Senpä vuoksi homoliitoista keskustelemista saatettiin pitää aivan turhana touhuna työttömyysongelman hoitoon verrattuna.

> Eduskunnan keskustelusta voi todeta että työllisyys ja työttömyys alkaa olla jälleen loppuun kaluttu puheenaihe. Keskustelu on vaipunut koiran hännän typistyksestä homojen ja lesbojen avioliitto-ongelmiin. (”Varaherra”, 1996)

> Vaikka olisi asiallistakin ja tuiki kiireellistä tekemistä, *eduskunta hupailee* puhumalla lesboista, homoista, *perverssien avioista ja liittoutumista*.
>
> Nyt tarvittaisiin joku tosi *isäntätyyppi*, *Kekkos-hahmo* viheltämään pelin poikki, jottei eduskuntatyö menisi ihan *tyhjän löperehtämiseksi*. –
>
> – Nythän eduskunnan pitäisi vihdoinkin tarttua työhön, jota varten se on valittu: säätämään lakeja, jotka kohdistuvat työttömyyden ja työllisyyden hoitoon.
>
> (”Asiaan!”, 1996) [Korostukset minun.]

> Suomessa on 500 000 työtöntä, osa kansasta elää nälkärajalla ja ministerit keskustelevat homo- ja lesboavioliitoista. (Kinnunen, 1996)

Tuossa siis selvästikin käytettiin numeerista määrällistämistä. Kohdassa ”. . . viheltämään pelin poikki. . . ” on kyseessä metafora. Tässä vielä toinen esimerkki numeerisesta määrällistämisestä:

> Mikä on Suomen pahin vaiva ja vitsaus? Työttömyys tietenkin. Väärin arvattu.
>
> Työttömät eivät ravistele kansakunnan mielenrauhaa. Mutta auta armias, jos on kyse lesbojen, homojen ja kanojen oikeuksista, heti on joku lista kourassa keräämässä vaikuttajien allekirjoituksia. Ja niitähän riittää.
>
> Onko joku kulttuurivaikuttaja huolissaan siitä, että valtio velkaantuu miljardin markan viikkovauhdilla, että valtiolla on velkaa vuosituhannen vaihteessa 500 miljardia markkaa? Tuskin hän näin suuria lukuja ymmärtää. *Tärkeintä on, että tulee taiteilijanpalkka kerran kuussa pankkitilille*.
>
> (Ukkola, 1996)

Arvatenkin moinen vähemmistön ongelmien vähättely aiheutti närää:

> Ja toisin kuin työttömyyden kohdalla, on ratkaisu yksinkertainen: homoliittojen virallistamisen salliva laki olisi rehti askel pysyvää asennemuutosta kohti. (”Isäntätyyppi”, 1996)

5.2.5 Tapaus Rainer Hiltunen

Erityisesti Rainer Hiltunen oli juridiikka-asiantuntijan roolissa. Hän esiintyi sekä homona että lainoppineena; hänhän oli tehnyt oikeustieteen lopputyönsä siitä, miten homoparia kohdellaan eri virastoissa ventovieraina (Hiltunen, 1996). Hänen kirjoituksissaan ja häntä haastattelevissa jutuissa siis käytettiin retorisena keinona puhujakategorioilla oikeuttamista.

Hiltusenkin tapauksessa löytyi numeerista määrällistämistä:

> ”Löysin yli 200 lakia, joissa viitataan avioliittoon tai perheeseen. Monissa tapauksissa homojen ja lesbojen asema ei ole selkeä, ja sehän on perustuslain vastaista.” (Melleri, 1996).

Vastoin Hiltusen tutkimusta ja sen johtopäätöksiä eräillä oli silti jopa otsaa väittää tällaista:

> He eli lesbot ja homot ovat pärjänneet ilman lakia ja liittoa tähänkin asti, niin olisi varmasti parempi eteenkin päin. (”Moraalin puolesta”, 1996)

Tavallaan Hiltusen tutkimuksella on tuohon tällaista sanottavaa: ”Eivät todellakaan ole pärjänneet!”

5.2.6 Vähemmistön ongelma

Homoliittojen laillistamisen tärkeyttä saatettiin vähätellä sillä, että kyseessä on vain pienen vähemmistön ongalma. Retorisena keinona oli siis ei-numeerinen määrällistäminen:

> Homot ja lesbot ja heidän suhteensa ovat pienen joukon erityisongelma, joiden ratkaiseminen on heille tärkeätä, mutta sillä päätöksellä ei maatamme rakenneta, tai maamme tulevaisuutta paranneta. (Mäkelä, 1996)

> Tämä vähemmistön touhu olisi enemmän salassa lapsilta ja nuorilta. (”Moraalin puolesta”, 1996)

Toisaalta saatettiin tuoda esiin se, että tuo vähemmistö onkin sen verran suuri, että asialla on oikeasti merkitystä. Retorisena keinona käytettiin sekä numeerista että ei-numeerista määrällistämistä:

> Suomessa arvellaan olevan yli 200 000 ihmistä, jotka eivät voi nykyisen lainsäädännön mukaan elää virallisessa parisuhteessa rakastamansa henkilön kanssa, koska he ovat samaa sukupuolta. Määrä on suuri ja siksi asialla on merkitystä. (Vuori, 1996)

> Jokaisessa suvussa, työpaikalla, koulussa tai bussissa on tilastollisesti yllättävän monta homoa, joita me emme ehkä ”tunnista”. (Vuori, 1996)

5.2.7 Ruotsin malli

Kuten jo mainitsin historiallisessa osuudessa, keskustelun aikoihin Ruotsissa olivat jo homoliitot mukana laissa. Niinpä keskustelussa jonkin verran viitattiin Ruotsin tilanteeseen tavalla tai toisella:

> Miksi suomalaisten pitää ottaa kaikesta huonosta esimerkkiä naapurimaasta Ruotsista. Ruotsin malli on osoittautunut muillakin elämänalueilla vääräksi. Ei meidän tarvitse heidän perässään juosta. (”Avioliitto kunniaan”, 1996)

> Asiaa puolustellaan sillä, että se muissakin Pohjoismaissa on ratkaistu homojen mieleisellä tavalla ja EU:n parlamenttikin on antanut kuulemma asialle siunauksensa. (Sannikka, 1996)

> Kaikki puheet siitä, että kysymyksessä on rakkauteen perustuva parisuhde ja se, että kun Ruotsissakin se on hyväksytty ovat kovin laihoja sekä huonoja perusteluita. (Mäki, 1996)

Kumma kyllä, en huomannut missään artikkelissa tarkempia perusteluita sille, mitä pahaa Ruotsissa tai missään muuallakaan oli homoliitoista seurannut.

5.2.8 Muiden yhdessäasujien tasa-arvo

Jotkut kirjoittajat olivat jopa sitä mieltä, että muillekin yhdessäasuville tulisi suoda samantapaiset oikeudet, kuin mitä homojen parisuhteen rekisteröinnissä olisi. Homoliittoja saatettiin myös rinnastaa samaa sukupuolta olevien ystävysten, kämppisten tms. yhdessäsumiseen, johon ei liity rakkautta tai mitään eroottista tms. jännitettä.

> Tiedän sisaruksia ja työtovereita tai saman ammatin harjoittajia, naimattomia ihmisiä, jotka ovat vuosikymmeniä asuneet yhdessä, yhteistaloudessa ja huolehtineet toisistaan olematta silti homoja ja lesboja. (Obele-Luomaa, 1996)

> Edellä mainittujen epäoikeudenmukaisuuksien poistaminen lainsäädäntöteitse on valtion, ei kirkon asia. Mikäli riittävä kannatus löytyy, eduskunta voi käyttää keinoina parisuhteen rekisteröintiä, virallistamista, omaisrekisteriä tai jotain muuta vastaavaa järjestelyä, joka samalla avaa vastaavat oikeudet esimerkiksi yhdessä asuville naimattomille sisaruksille tai muille vastaaville pareille. (Telaranta, 1996)

Jotkut tosin ajattelivat näin: Kun kerran muitakaan samaa sukupuolta olevien yhdessäasumisen ja -elämisen muotoja ei virallisteta, niin ei myöskään homo- ja lesboparien yhteiselämää pidä virallistaa eikä rekisteröidä:

> Ajatellaanpa, että kaksi *ns. tervettä miestä* asuu yhdessä sen takia, että he ovat hyviä ystäviä, niin hyviä ja ymmärtäväisiä, että yrittävät kestää toinen toisensa omituisuudet ja omista tavoistaan poikkeavat elämäntavat. Tai vastaavasti kaksi tai vaikkapa kolmekin naista! Todellista *toveruutta*! – – Ei kai kenenkään päähän ole pälkähtänyt ruveta vaatimaan, että tällaiset boksi- tai muut asumissuhteet virallistettaisiin jollakin lailla, saati sitten jollakin yliluonnollisella siunaamisella, – – *Tästähän poikkeaviksi yksilöiksi syntyneiden ihmisten asumissuhteen virallistamisessa on kysymys*. Kyllä kai he ovat viihtyneet yhdessä ja viihtyvät *ilman "pappejakin"*. ("Äly älä jätä", nimimerkki, 1996)

Vakuuttamisen keinona tässä käytettiin ainakin narratiivia. Tässä siis epäsuorasti trivialisointiin homojen parisuhdetta niin, että väitettiin sen olevan vain yhdessäasumista eikä rakkautta. Tuollaisesta trivialisoinnista kerrotaan enemmän kohdassa 5.1.3 sivulla 40. Toisaalta tässä on taas sitä argumentaatiota, jossa vastoin Rainer Hiltusen Virallisesti ventovieraat -tutkimuksen tuloksia muitta mutkitta väitetään, että homoparit ovat muka tähänkin asti pärjänneet ilman mitään avioliiton kaltaista instituutiota. Hiltusesta ja hänen tutkimuksestaan kerrotaan enemmän kohdassa 5.2.5 sivulla 56.

LUKU 6

HOMOUSKESKUSTELU

> last night I had sensation
> made me see it all so clear
> I hate to see their lying faces
> their empty words I hate to hear
> they're the evil spreading poison
> stand for all that I despise
> last night I saw it all so clear
> those demons must be excorcised
>
> Die Krupps
> (Sanat: Jürgen Engler)

6.1 Kristillinen diskurssi

Tärkeä diskurssi koko keskustelussa oli kristillinen diskurssi. Lähinnä kiisteltiin siitä, onko homous tai sen toteuttaminen Raamatun mukaan syntiä vai ei. Jotkut totesivat tuosta vain, että Raamatun kanta homouteen on täysin selvästi tuomitseva. Retorisena keinona oli siis ”Tosiasiat puhuvat puolestaan”:

> Päätöksenteko perustuu aina johonkin eettiseen perustaan. Kristillinen Liitto pohjaa kannanottonsa kristilliseen etiikkaan sellaisena kuin Raamattu sen ilmaisee. Mielestämme Raamatun suhtautuminen homoseksuaalisiin suhteisiin on täysin selkeä. (Kallis, 1996)

Sitten tietysti saatettiin ottaa esiin eräitä raamatunkohtia, joitten katsottiin todistavan, että Raamattu on selkeästi homoutta vastaan:

> Korkeasti oppineen teologin, joka on vastuussa maamme pappiskoulutuksesta, olisi syytä selvittää, mitä hänen mielestään tarkoittavat Roomalaiskirjeen 1. luvun jakeet 24–27 ja 32. Mielestäni ne ovat varsin yksiselitteiset. (Kankaanniemi, 1996)

> Homojen ja lesbojen liittoa kannattaville tai epävarmoille luettavaksi 1. Moos. 19 luku, 3. Moos 18 ja Room. 1 luku. (Hiiri, 1996)

Ko. raamatunkohtia saatettiin myös siteerata:

> Eikö kirkolla ole kantaa asiassa, josta Raamattu selvästi sanoo: III Ms. 18:22 ” Älä makaa miehen puolen kanssa niin kuin naisen kanssa maataan; se on kauhistus.” 29: ”Sillä jokainen joka tekee minkä tahansa näistä kauhistuksista, hävitettäköön kansastansa, kaikki, jotka semmoista tekevät.” (Erpiö, 1996)

Tavallaan tällöin retorisena keinona oli ”Tosiasiat puhuvat puolestaan”, eli koetettiin saada asiat näyttämään puhujista ja tulkinnoista riippumattomilta tosiasioilta. Välillä raamatunlauseisiin vetoaminen meni jopa niin liiallisuuksiin, että ainakin Keskisuomalaisen mielipidepalstalla toimitus ”jyrähti” asiasta näin:

> Keskisuomalaisen mielipidepalstalla ei normaalisti julkaista uskontoon liittyvää opillista väittelyä. Yleensäkin tavoitteena on, että esitettävät mielipiteet ovat omia eikä lainauksia esimerkiksi Raamatusta tai mistään muustakaan uskonnon pohjana tai liitteenä olevasta kirjasta. (”Toimitus”, 1996)

Mutta monien mielestä nuo kyseiset kohdat eivät olleetkaan aivan itsestäänselvästi homovastaisia: Suomessa Martti Nissisen kirja nimeltä ”Homoerotiikka Raamatun maailmassa” (Nissinen, 1994) oli jo noihin aikoihin jonkinlaisen auktoriteettiaseman saanut teos tuossa asiassa ja siihen vedottiin keskustelussa jonkin verran.

> Minullekin Raamatun arvoperusta on tärkeä, mutta pidän fundamentalismia kestämättömänä tapana suhtautua Raamattuun. Tutkijana näen Raamatun sanojen ja ohjeiden soveltamisen nykyaikaan paljon monimutkaisempana kuin Kankaanniemi. Hän pyytää minua selittämään, mitä jakeet Room. 1:24-27 ja 32 tarkoittavat. Hänen mielestään ne ovat

> ”varsin selkeät ja yksiselitteiset”. Olen täysin vastakkaista mieltä. Mielipidekirjoituksessa tila ei riitä asian selvittämiseen. Koetan tehdä sen jossakin toisessa yhteydessä. Kankaanniemi voisi sillä välin tutustua Martti Nissisen kirjaan Homoerotiikka Raamatun maailmassa (Yliopistopaino 1994, s. 154-191). (Sollamo, 1996b)

Sollamo sitten myöhemmin kertoi tarkemmin, miksi hänen ja monien muitten kristittyjen mielestä homous ei ole syntiä. (Sollamo, 1996a)

Aiempana mainittu John Boswellin kirjaa nimeltä ”Same-Sex Unions on Premodern Europe” tuli myös nostettua keskustelussa esiin, ja kuten jo kerroin, siitä oli laajempi esittely Helsingin Sanomissa (Miettinen, 1996).

> Onkin ironista, että kuuluisa keskiajan tutkija John Boswell on löytänyt dokumentteja, joiden mukaan homoseksuaalien välisiä avioliittoja on solmittu kirkollisin menoin esimerkiksi Roomassa ja Kreikassa ajanlaskumme alussa. (Vuori, 1996)

Löytyipä jopa ainakin yksi kirjoitus, jossa epäsuorasti viitattiin sekä Nissisen edellämainittuun kirjaan että Boswellin edellämainittuun kirjaan:

> Raamattu tuomitsee ns. *näennäishomoseksualismin*, mutta se ei tunne ns. *taipumushomoseksualismia*. Katolinen ja ortodoksinen kirkko siunasivat aikoinaan samaa sukupuolta olevien rakkausliittoja. (Ahokas, 1996)

Retorisena keinona em. tekstinpätkässä on käytetty kategorioitten käyttöä. Kyseenalaisena pidettyä homomyönteistä raamatuntulkintaa saatettiin pitää myös syntinä sinällään:

> Raamatun selvä sana on ikävä kyllä hallussamme vain uskon perusasioista. Silti katson, että raamatun selkeän ohjeen vastaiset päätökset näissä asioissa ovat jotenkin — julkeita. Ne edustavat ihmisen hybristä, haihattelevaa ylpeyttä, joka vanhoille kreikkalaisille edusti synneistä suurinta. (Pulkkinen, 1996)

> Yksi ja ehkäpä ainoa syy on siinä, kun ihmiset ovat alkaneet kysellä: ”Onko Jumala todella sanonut niin”. Kun tätä on aikansa kyselty, sitten onkin tehty kompromissi, ei Jumala varmaankaan nyt aivan sitä ole tarkoittanut. Ja niin on lakattu kyselemästä ja alettu toimia ihmismielen mukaan. Tulos on tästä nähtävissä. Aina vaan räikeämpänä!

> Kun antaa pahalle pikkusormen, se vie pian koko käden. Pikkusormi on annettu. Niin holtitonta on meno tämän päivän maailmassa, että nyt onkin jo koko käsi menossa. On hyvin hämmästyttävää kuulla, miten nykyään jopa uskovaisetkin puolustelevat ”luopumustaan” mitä kummallisimmalla verukkeilla, näin hämätenkin monia.
>
> (Hanna, 1996)

Raamatun kertomukset Sodomasta ja Gomorrasta otettiin myös esiin:

> Onko Suomi luisumassa Sodoman ja Gomorran tuomiota kohti?
>
> Sodoman alueella harjoitettiin haureutta ja eksyttiin luonnottomiin lihanhimoihin.
>
> Sodoman kansa oli saavuttanut yksimielisyden synnin harjoittamisessaan ja röyhkeydessään. He luulivat enkeleitä miehiksi ja pyrkivät harjoittamaan riettauttaan enkeleiden kanssa väkivalloin.
>
> (”Veteraani -22”, 1996)

Toisinaan närää herätti Raamatun tarjoamien sääntöjen valikoiva noudattaminen:

> Apostoli Paavalin julmat mielipiteet kelpaavat äärikristityille sellaisinaan.
>
> Saman miehen ”nainen vaietkoon seurakunnassa” -sääntö ei kelpaa. Jotkut Paavalin lauseet velvoittavat, jotkut eivät. . .
>
> (Tuovinen, 1996)

> Useimmiten aseena käytetään kristinuskon kielteistä suhtautumista homoseksuaalisuuteen: Raamatussahan kielletään miehenpuolikkaan kanssa makaaminen, ”sillä se on kauhistus” (3 Moos. 18:19). Tärkeintä on kuitenkin analysoida esim. kyseistä kirjaa kokonaisuutena ja siten kontekstin avulla huomata sekä ihmiskunnan että kristinuskon muuttunut ajattelutapa useista asioista (mm. samassa kirjassa mainitut eläinuhrit eivät enää kuulu kristinuskon tapoihin). (”JN”, 1996)

Kotimaa-lehden pääkirjoituksessa otettiin aika mielenkiintoinen kanta homoliittoihin: Sen mukaan ei voi olla kristillisen rakkauden ja etiikan mukaista, että homojen ihmisoikeuksia poljetaan esim. aiemmin mainituilla juridisilla ongelmilla, mutta homoille ei silti voida sallia avioliittoa vaan valtio voi halutessaan sallia parisuhteen virallistamisen. Mutta sen kirjoituksen mukaan avioliittoa ei homopareille voida sallia. Kyseessä on siis samantapainen kanta, joka on jo tullut esiin toisaalla ei-uskonnollisissa artikkeleissa:

> Kristillisen etiikan mukaista ei voi olla kenenkään oikeuksien polkeminen. Jeesuksen kehotukseen tehdä muille, mitä toivomme ihmisten tekevän meille, sisältyy myös lähimmäisten oikeudenmukainen verotuskohtelu, sosiaaliturva, perimysoikeus, sairaan kumppanin luo pääsy, hautajaisiin osallistuminen ja muut vastaavat asiat. (Telaranta, 1996)

Tuossa tekstinpätkässä oli käytetty retorisena keinona esimerkkejä ja ehkä jopa narratiiveja.

Eräässä kirjoituksessa homoutta vastustettiin aika mielenkiintoisella tavalla: Avioliiton ulkopuoliset suhteet ovat Raamatun mukaan kiellettyjä. Homot eivät Raamatun mukaan voi mennä naimisiin. Siispä homoseksi on avioliiton ulkopuolista seksiä ja siksi kiellettyä.

> Koska homot eivät voi mennä naimisiin — Jumalan säätämyksen mukaan — niin kyseessä ovat eräänlaiset avioliiton ulkopuoliset suhteet. Avioliiton ulkopuoliset suhteet ovat kiellettyjä myös heteroilta — tämä täytyy muistaa. Siis ne ovat kiellettyjä — Jumalan säätämyksen mukaan — myös homoilta (tasavertaisuuden vuoksi). (Laamo, 1996)

Kristillisessä diskurssissa toimittaessa saatettiin myös vedota rakkauden kaksoiskäskyyn, kymmeneen käskyyn tms.:

> Sen sijaan en ole kuullut yhtään vakuuttavaa perustelua, miten parisuhteessa elävät homoseksuaalit rikkoisivat Raamatun ydinkohtina pidettyjä kymmentä käskyä ja rakkauden kaksoiskäskyä vastaan. (Rönkä, 1996)

> Jos nyt Jalmari ja Ilmari menevät julkisesti avioliittoon, mielestäni se ei ole jumalanpilkkaa, vaan pikemminkin yhden Hänen käskynsä täyttämistä. Se käsky on kaikista suurin: ”Rakastakaa toisianne.” (Latvalehto, 1996)

Uskonnollisessa diskurssissa toimittaessa vedottiin aina nimenomaan kristinuskoon eikä koskaan minkään muun uskonnon oppeihin. Yhtäkään kristinuskon suuntausta ei tuotu esiin. Ilmeisesti kirjoittajat olettivat sen olevan itsestäänselvää, että he ovat evankelis-luterilaisia. Eräässä kirjoituksessa sensijaan vedottiin ortodoksiseen kristinuskoon:

Ortodoksisen kirkon opin mukaan avioliitto on sakramentti, pyhä salaisuus, jossa Jumala liittää sulhasen ja morsiamen heidän keskinäisen suostumuksensa mukaisesti yhdeksi lihaksi. Näin syntyy avioliitto, jonka esikuvana on Kristuksen liitto seurakunnan kanssa. (”Evakkomummo”, 1996)

Puhujakategoriaakin saatettiin käyttää retorisena keinona. Tässä kirjoittaja määrittelee itsensä Jumalan puolesta toimivaksi sekä Jumalan välikädeksi. Hän melkeinpä ”pesee kätensä” kaikesta vastuusta ja omasta mielestään vain välittää totuutta. Kyse on siis myös jonkinlaisesta liittoutumisasteen säätelystä:

– – mutta kun Jumalakin sekoitetaan asiaan, niin Hänen puolestaan avaan sanaisen laukkuni. – – Niinpä katsonkin asiakseni Olla *Jumalan välikätenä* ja muistuttaa ihmisiä näin: (”Miettikääpä”, 1996)

6.2 Ajan henki

Aika paljon esiintyi kirjoituksia, joissa annettiin ymmärtää homomyönteisyyden kuuluvan ”nykyajan kotkotuksiin” tms.:

Toivottavasti maamme päättäjät eivät ajattele yleistä kaiken suvaitsemisasennetta, vaan ymmärtävät painaa ei-nappia kun ollaan päättämässä homoparien suhteen laillistamisesta. Ei Suomen tarvitse olla väärissä asioissa ”edistyksellinen” ja ”moderni”. (”Ei laillisteta homopareja”, nimimerkki, 1996)

Siis, haluaisin kysyä, onko pakko romuuttaa kaikki moraalikäsitykset. Eiköhän tämän vapaamielisyyden nimissä olla jo äärirajoilla. (”Moraalin puolesta”, 1996)

Saatettiin myös epäillä poliitikkojen kannattavan homoliittoja äänien menettämien pelossa:

Jo edellisen eduskunnan aikana eräät edustajat olivat viemässä asiaa eteenpäin, mutta silloin voitti järki ja ryhti ja maassamme kiireellisemmät ja tärkeämmät asiat veivät voiton ja lesbo-homo-asia- aloitteet hautautuivat lakivaliokunnan paperipinon alle.

> Hämmästellä täytyy sosiaalidemokraattien, vasemmistoliiton, vihreitten ja ruotsalaisten kannanottoja ja myötämielisyyttä asiassa. Vai onko kannatuksen katoamisen pelko niin suuri, että *täytyy hyväksyä mitä tahansa* äänet saadakseen. (Mäkelä, 1996)

Toisaalta poliitikkoja saatettiin epäillä jonkinlaisesta poliittisesta pelkuruudesta:

> Poliitikko saattaa myös pelätä leimautumista homoksi tai ainakin homojen kannattajaksi ja sitä tietä poliittisen kannatuksen menetystä, vaikka muun muassa kansanedustajien keskuudessa tehdyt selvitykset osoittavat enemmistön kannattavan suhteiden virallistamista. (Palo, 1996)

Tiedotusvälineitä ja julkkiksia epäiltiin sortumisesta ”nykyajan kotkotuksiin” julkisuudenkipeyden vuoksi:

> Asia on saanut turhaa julkisuutta senkin takia, että muutamat typerät lehdet rahanhimossaan ovat otsikoin ja kuvin kertoneet ns. *epänormaaleiden ”avioliitoista”* ja julkisuuttaa himoitsevat taiteilijatyypit ovat kirjoitelleet addresseja, muka vain inhimillisyyssyistä. (”Äly älä jätä”, nimimerkki, 1996) [Korostus minun.]

Avioliitto-sanan laittaminen lainausmerkkeihin on myös trivialisointia, josta enemmän kohdassa 5.1.3 sivulla 40.

Kirkkoakin epäiltiin sekoamisesta ”nykyajan kotkotuksiin”. Seuraavassa esimerkissä käytetään metaforaa ”ajan henki” retorisena keinona:

> Myöskään kirkon kantaa on vaikea uskoa. Ilmeisesti ajan henki on sokaissut myös kirkonmiehien silmät. (Oksanen, 1996)

Syytettiin myös valtavirtauksen tai muotivirtauksien myötäilystä:

> On suuri kiusaus *myötäillä muotivirtauksia* niin kuin Kirkko ja kaupunki -lehden päätoimittaja homoavioliittoja kannattaessaan teki. (Toivanen, 1996)

> Jumala armahtakoon meitä, tämän ajan kristittyjä, ettemme pelkurimaisesti ”ymmärtäen” ja yleistä *valtavirtausta myötäillen* olisi vahvistamassa lesbo- ja homolähimmäistemme kahleita, vaan toisimme evankeliumin vapauttavan voiman. (Ahlroth, 1996)

Mutta toisaalta saatettiin ottaa esiin seikkoja, joitten mukaan homoutta olisi jo todella kauan osattu hyväksyä ja suvaita vaikka missä ja ties kuinka kauan ja jopa kristillisen kirkon piirissä:

> Kristillinen homofobia on saanut alkunsa varsin myöhään, vasta vuonna 342, jonka jälkeen homoseksuaalit ovat olleet syntisiä kirkon ja sen vaikutuksesta ihmisten silmissä. Joka tapauksessa ajatus liitosta kahden samaa sukupuolta olevan henkilön kesken ei ole meidän aikamme tuote tai keksintö. (Vuori, 1996)

6.3 Eheytysliikkeet ja niiden kritiikki

Keskustelussa nousivat esiin myös ns. eheytysliikkeet. Niiden retoriikan mukaan homous on mm.:

- Kehityshäiriö
- Ei-perinnöllistä
- Lapsuuden kokemuksista johtuvaa
- Seksuaalista rikkinäisyyttä

Retorisena keinona tuossa siis oli kategorisointi. Homoudesta heterouteen siirtyminen määriteltiin niissä ”eheytymiseksi”. Homoutta saatettiin vastustaa myös käyttäen yhtä aikaa sekä tieteellistä että uskonnollista kieltä. Suomessa tällaisia argumentteja harjoittavat lähinnä Aslan ry.:hyn ja Christian Healing Center ry.:hyn (CHC ry.) kuuluvat ja niitä lähinnä olevat piirit. Niitten ohjelmaan kuuluu homoseksuaalien ns. eheyttäminen homosta heteroksi käyttäen yhtä aikaa psykoanalyyttisiä menetelmiä yms. tieteellisiksi väitettyjä menetelmiä ja rukoilemista, kättenpäällepanemista, siunaamista, sielunhoitoa yms. uskonnollisia menetelmiä.

> Taipuminen homoseksuaalisuuteen on tunnevamma, joka aiheutuu valtavasta rakkauden puutteesta ja pelosta menettää elämä käsistään. Tämä heijastuu koko elämän ajan aina kuolemaan asti, ellei siihen saada

> apua jota on mahdollista pyytää monelta eri taholta. Homoseksuaalisuus on jokseenkin psyykkinen, syvällä tunnealueella, oleva *rikkoutuma*, joka on kaivettavissa pois taitavan taitajan käsissä. – – Homoseksuaalisuus ei ole sairaus sen varsinaisessa merkityksessä. Taipumus ilmenee aina ja jatkuvasti tilanteen mukaan, nämä ihmiset ovat ”luonteeltaan/tavoiltaan” pelkureita, jotka luulevat menettävänsä elämän käsistään kun heitä ei huomata ja hyväksytä sellaisina kuin ovat. Siksi Setakin on perustettu vahvistamaan heidän tunnepuolista pelkuruuttaan. (”Eheytyminen mahdollista”, 1996)
>
> Tämän asiantilan auttamiseen on Suomessa syntynyt parikin merkittävää yhdistystä, jotka eivät ole Setan kaltaisia. Toinen näistä on Aslan Ry ja toinen CHC Ry. Näiden yhdistysten toiminnan periaate on Jumalallinen, eli tervehtyminen, eheytyminen. (”Eheytyminen mahdollista”, 1996)
>
> ”Homoseksuaalisuus ei ole perinnöllistä, vaan se on *kehityshäiriö*. – – Homous on *seksuaalista rikkinäisyyttä*; kasvu miehuuteen ja naiseuteen on jäänyt kesken.” – – Uskonnollisväritteisellä ohjelmalla pyritään *eheyttämään* ihmisen minuus. – – Mutta uskon, että kristilliseen moraaliin tukeutuminen tekee ihmisistä onnellisempia. Ja harva haluaa olla homo, – – *Ihminen käy eheytystä läpi koko loppuelämänsä, eikä hän ole koskaan vapaa homoseksuaalisista kiusauksista.* (Tapana, 1996a)

Kieltämättä on aika erikoista, että toisaalta annetaan ymmärtää, että homoudesta voisi muka eheytyä, mutta sitten samaan hengenvetoon todetaankin, ettei homoudesta ”eheytynyt” ihminen olekaan vapaa homoseksuaalisista ”kiusauksista”, vaikka hän onkin ”eheytynyt”. Em. artikkelin kainalojutussa haastateltiin erästä homoudesta ”eheytynyttä” miestä, ja siinä kerrotiin tällaista:

> Teologi ”Matti”, 34 on yksi terapian kautta identiteettiään vuosia etsinyt entinen homo. – – Eheytymisprosessi on tähän päivään mennessä vienyt kahdeksan vuotta, josta kolmen vuoden ajan Matti on saanut myös yksilöterapiaa. – – Vieläkin Matti on varuillaan. – En käy uimahalleissa tai ravintoloissa, joissa olisi mahdollisuus törmätä homoihin. Pari kaljaa liikaa ja huono päivä saattavat nostaa homoimpulssitkin. Jos tarjolla on miehiä, en halua kiusata itseäni. Koska jälkeenpäin katuisin syvästi. (Tapana, 1996b)

Retorisina keinoina tuossa oli siis narratiivit ja yksityiskohdat. Arvatenkin eheytysliikkeitä ja niitten toimintatapoja kritisoitiin:

> Mielestäni ideologiset järjestöt käsityskantoineen eivät ole ihmispsyyken asiantuntijoita, vaan aatteellisia käännyttäjiä ja manipuloijia. Tällaisessa kaivamiskäsittelyssä voi niin homo- kuin heteromielikin joutua ojasta allikkoon. — Jos lähtökohta on homojen pelkureiksi niputtaminen ja muu mystinen mustamaalaus kuten nimimerkillä, en ymmärrä, kuinka siltä pohjalta kenenkään tunne-elämän omistavan ihmisen eheytyminen voi olla mahdollista. On myös auttajia, jolla on empatian kyky ja pyyteetön auttamisen halu. (”Oikeus ja kohtuus”, nimimerkki, 1996)

> Monien kirjoittajien mielestä homoseksuaalisuudesta on mahdollista ”eheytyä”, eli muuttua heteroseksuaaliseksi. Tästä ei kuitenkaan ole minkäänlaista tieteellistä näyttöä. (”JN”, 1996)

Kohta ”minkäänlaista” on ääri-ilmaus. Tuossa on myös konsensuksella tai asiantuntijan lausunnolla vahvistamista.

> Kyllä homoseksuaaleja on vuosikymmentan ajan ”eheytetty” ahdistukseen, piilotteluun, itsemurhiin, mielisairaaloihin ja kulissiavioliittoihin. (Julkunen, 1996)

Homomyönteisissä kirjoituksissa nostettiin esiin myös se seikka, ettei homous ole enää mukana virallisissa sairausluokituksissa:

> Lääketieteen ja mielenterveysluokituksen mukaan homoseksuaalisuus ei ole fyysinen tai psyykkinen sairaus tai vamma. On arveluttavaa ja vääriä asenteita ja käsityksiä luovaa rinnastaa homoseksuaalit rikollisiin tai psyykkisesti sairaisiin ihmisiin. (Tuomanen, 1996)

Tarkemmin sanottuna homouden poistuminen sairausluokituksista tapahtui näin: Yhdysvaltain psykiatriyhdistys päätti 15.12.1973 lopullisesti, että homous poistetaan sairausluokituksesta nimeltä DSM-III. Painettuna se ilmestyi vasta vuonna 1980. Tosin siinä oli yhä ns. ”egodystoninen homoseksuaalisuus”. Korjatusta sairausluokituksesta nimeltä DSM-III-R se poistettiin 28.6.1986. Maailmanlaajuisesti homoseksuaalisuus poistui sairausluokituksista, kun WHO julkaisi vuonna 1993 sairausluokituksen nimeltä ICD-10. Suomen lääkintäviranomaiset ottivat sen käyttöön 1.1.1996. (Stålström, 1997, 271–272)

6.4 Homous on sellaista, mille ei voi mitään.

Keskustelussa tuotiin usein esille se, ettei homoudelle voi mitään:

> Tosiasia on, että homoseksuaalisuus on ja pysyy osana ihmisyyttä. (Vuori, 1996)

> Aika lienee vähitellen kypsä sen tunnustamiseen, että ihmiset on myös seksuaalisesti luotu toisistaan poikkeaviksi. Homous tai lesbous ei sinällään ja välttämättä ole ihmisen pahuutta tai hänen omasta tahdostaan lähtevää, vaan kyseessä on tietty syntyperäinen erilaisuus, jota yksilöiden kaikissa muissakin mahdollisssa piirteissä esiintyy. Nämä piirteet saattavat pysyä erottamattomana osana elämänkestoisesti. (Laatikainen, 1996)

Sitäkin kritisoitiin, kun eräitten mielestä homous on muka valinta:

> Oletko sinä ollut tilanteessa, jolloin valitsit joko homo- tai heteroseksuaalisuuden? – – Ihminen kyllä voi pidättäytyä seksuaalisesta kanssakäymisestä, sitä kutsutaan selibaatiksi, mutta oman seksuaalisuuden hyväksyminen on varmasti paljon parempi vaihtoehto kuin sen kieltäminen. (”Jere-71”, 1996)

Homoja puolustavissa kirjoituksissa saatettiin käyttää retorisena keinona rinnastusta, esim. rinnastamalla homous vasenkätisyyteen, joka on kirjoittajan mukaan erilaisuutta, jolle ei voi mitään tai josta ei ole mitään todellista haittaa:

> Ei ole myöskään mahdollista poistaa homoseksuaalisuutta ihmisten keskuudesta. Tässä se muistuttaa vasenkätisyyttä jota yritettiin aikoinaan sinnikkäästi kitkeä hakkaamalla vasenkätisten koululaisten sormia karttakepein ja viivoittimin. (Palo, 1996)

Vasenkätisyyden lisäksi homoutta verrattiin myös ainakin punatukkaisuuteen ja silmien väriin:

> Kuulostaa mielestäni samanlaiselta vainolta, mitä punatukkaiset ovat saaneet joskus kestää. Naurettavaa! ("Tamperelainen hetero", 1996)

> – – että ihminen ei voi valita seksuaalista suuntautumistaan, aivan samoin kuin ei voi valita silmienkään väriä. ("Jere-71", 1996)

Esiintyi myös ns. Tosiasiat puhuvat puolestaan -retoriikkaa:

> Seksuaalisuudessa — oli se sitten hetero-, bi-, tai homoseksuaalisuutta — ei kuitenkaan ole kyse vakaumuksesta, vaan ihmiseen erottamattomasti kuuluvasta olemuksellisesta ominaisuudesta. Se, että oikeusministeri ei halua ottaa tosiasioista edes selvää on käsittämätöntä. (Löija, 1996)

6.5 Luonto

Kirjoituksissa vedottiin "luontoon" tai sanottiin jotain "luonnottomaksi". Mutta tuota "luonnollisuuden" määritelmää toki kyseenalaistettiin:

> Yksi normaaliuden peruste on "luonnollisuus", Mutta mikä on luonnollisuus? Luonto tuottaa monia sukupuolia ja sukupuolisuuksia, ei kahta ruumista, identiteettiä ja seksuaalista halua. – – Luonto myös sotkee ruumiita ja identiteettejä tuottaessaan transseksuaaleja, jotka kärsivät ruumiillisessa sukupuolessaan. Luonto tuottaa myös samaa sukupuolta rakastavia homoseksuaaleja, joille ajatus heteroseksuaalisesta rakkaudesta on luonnoton, samoin kuin biseksuaaleja, jotka tuntevat seksuaalista halua kumpaankin sukupuoleen. Ja erityisen sotkuisia ovat identiteetit, joita ei varmastikaan ole yhtä mies- ja yhtä naisidentiteettiä. Ajatus dikotomisesta sukupuolesta ei siis kestä todellisuutta. (Julkunen, 1996)

Katso myös Fart U. Fungion artikkelista oleva sitaatti kohdassa 5.1.3 sivulla 41.

Keskustelussa saatettiin vedota myös siihen, miten eläimet luonnossa käyttäytyvät, esim. tähän tapaan:

> Eivät eläimetkään kiinnostu, *joitakin vinksahtaneita yksilöitä lukuunottamatta*, samasta sukupuolesta. *Kautta maailman historian* jo luomisesta lähtien on ollut selvää, että niin ihmisillä kuin eläimillä on kaksi sukupuolta

> ja näillä kummallakin on oma tehtävänsä ja oma roolinsa parisuhteessa. (Mäkelä, 1996) [Korostus minun.]

Tässä siis todettiin, että eläimetkään eivät homoile. Koska tiettävästi jotkut eläimet homoilevat, niin ne ”selitetään pois” sillä, että ne harvat yksilöt, jotka homoilevat, ovatkin vain ”vinksahtaneita yksilöitä”, joista siis ei tarvitse välittää ja joilla ei ole argumentaation kannalta merkitystä. Retorisena keinona on siis lähinnä ”Tosiasiat puhuvat puolestaan”. ”Kautta maailman historian” puolestaan on retorinen keino nimeltä ääri-ilmaisu.

Merkillepantavaa on se, ettei minun tutkimusaineistossa tullut ”luontoon” vetoamista vastaan läheskään niin paljoa kuin Charpentierin tutkimuksessa (Charpentier, 2001, 56–68). Hänellä ”luontoon” vetoavat esimerkkisitaatit olivat peräisin lähinnä Kirkko ja kaupunki- ja Ilkka-lehdistä, joihin minä en tutkimuksessani kajonnut.

6.6 Poikkeavuus

Kirjoituksissa esiintyi paljon toisaalta homouden sanomista ”poikkeavaksi” ja toisaalta tuon ”poikkeavaksi” määrittelyn kyseenalaistamista:

> Länsimaisella kulttuurilla on ollut tarve tai taipumus määritellä normaali ja poikkeavat seksuaalisuudet. Sitä on tehty uskonnollisen, lääketieteellisen, demografisen, juridisen ja pedagogisen opin ja käytännön avulla, siis määrittelemällä homoseksuaalisuus synniksi, sairaudeksi, perversioksi, rikokseksi ja korjaamisen kohteeksi.
>
> Homoseksuaalisuuden käsite on on *asiantuntijoiden tuottamaa*. Esimerkiksi suomalaisella rahvaalla ei ole ollut tarvetta nimitellä saman sukupuolen keskinäisiä ystävyyksiä ja seksuaalisia tekoja, ennen kuin papit, tuomarit ja lääkärit ovat sen heille opettaneet.
>
> (Julkunen, 1996) [Korostukset minun.]

Joissakin kirjoituksissa paistoi lähinnä sellainen tausta-asenne, että jos jokin on ”poikkevaa”, se ilman muuta ja itsestäänselvästi on jotain sellaista, mitä ei saa tukea. Kyseessä on siis kategorioiden käyttö vakuuttamisen keinona:

> Perusoikeuksissamme aivan oikein kielletään ihmisten syrjiminen mm. seksuaalisen taipumuksensa vuoksi, mutta tämä ei edellytä poikkeavien suhteiden nostamista avioliiton asemaan. (Räsänen, 1996)

Narratiiveihin vetoamalla saatettiin kuvailla, miten vaikeaa homona eläminen on, jos ympäristö ja yhteiskunta ei kykene homoutta hyväksymään ja/tai suvaitsemaan:

> Negatiivinen suhtautuminen homorakkauteen aiheuttaa paljon ongelmia ja päänvaivaa monille homoille. Kukaan ei voi ymmärtää, kuinka vaikeaa esim. nuoren murrosikäisen homopojan tai -tytön elämä voi olla. Hän tuskin voi keskustella seksuaalisuudestaan vanhempiensa kanssa.
>
> Etenkin maaseudulla on hyvin vaikeaa löytää toisia samoin tuntevia. Sukulaiset kyselevät tuon tuostakin ”Jokos sillä Matilla on tyttökaveri”, ”millos ne hääkellot soivat” jne. Usein nuori on itsekin ymmällään tunteistaan.
>
> (”Jere-71”, 1996)

6.7 AIDS-diskurssi

Keskustelussa tuli hieman esiin myös AIDS. Toisinsanoen koetettiin jotenkin väittää, että homoudella ja aidsilla olisi jokin yhteys.

> Tosiasia on, muunmuassa se, että Yhdysvaltojen New Yorkissa oleva suuri homoväestö on tehnyt kaupungista AIDS:n maansa pääkaupungin. Asia tuskin ei ole sattuma, vaan eikö luontokin opeta tässä jotain. (Mäki, 1996)

Saatettiinpa jopa antaa ymmärtää, että homoliittolain voimaantulo saisi AIDS-ongelman pahenemaan, vaikka monien muiden mielestä sellainen laki pikemminkin tukee uskollisuutta parisuhteissa, joka puolestaan vähentää riskiä saada AIDS.

> Suomen AIDS-luvut ovat pysyneet kurissa suurten ponnistelujen tuloksena. Tietoa on jaettu ja kontrolli on ollut tiukka. Moni henkilö, joka on joutunut sairauksien vuoksi verensiirtoihin, on ollut turvassa. Entä miten tulee olemaan jatkossa? Valtion virkamiehet, kansanedustajat,

> ovat suuressa viisaudessaan päättäneet lähteä ajamaan lakia, jossa hajotetaan kaikki saavutettu työ.
>
> Kun tämä laki saadaan voimaan, saadaan voimaan myös lisää ongelmia, joista AIDS on suurin. (Oksanen, 1996)

Kieltämättä myös tuossa tekstinpätkässä esiintyi sellaista ongelmaa, ettei oikein tiedetty, mitä oltiin laillistamassa. Tietenkin tuollaiseenkin ajattelutapaan puututtiin:

> — ja suurin osa uusista HIV-tartunnoista leviää nykyään heteroseksissä (suojaamaton seksi voi tappaa — ei ihmisten seksuaalisuus, tiedoksi Tuomo Oksaselle). (”JN”, 1996)

LUKU 7

LOPPUPÄÄTELMIÄ

Tätä hetkeä kartoin, tätä väistin, tätä niin pelkäsin
Sen on tultava loppuun
Nyt on aika

Apulanta
(Sanat: Toni Wirtanen)

7.1 Tärkeimmät diskurssit

Diskurssien tärkeyden olen määritellyt sen mukaan, kuinka monesta artikkelista ko. diskurssiin kuuluvia tekstipätkiä löytyi.

7.1.1 Homoliittokeskustelu

Diskurssien tärkeysjärjestys varsinaisessa homoliittokeskustelussa muodostui tällaiseksi:

1. Lapset ja niiden kasvatus: 15 artikkelia.
2. Perhe ja avioliitto: Yhteiskunnan perusyksikkö ja tukipilari: 15 artikkelia.
3. Homo- ja lesborakkauden ja sen ilmenemismuotojen trivialisointi, nimittely ja lainausmerkkeihin laittaminen: 14 artikkelia.
4. Syväänjuurtuneen käsitteen voima (avioliittoa ja perhettä määritellessä): 12 artikkelia.

5. Jos tämä laillistetaan, laillistetaan pian myös tuo: 10 artikkelia.
6. Homoparien juridisia ongelmia: 8 artikkelia
7. Tapaus Kari Häkämies: 8 artikkelia.
8. Työttömyyden hoito on tärkeämpää: 5 artikkelia.

Joko homojen ja lesbojen avioliittoa tai rekisteröityjä parisuhteita tai molempia vastustettiin usein sillä perusteella, ettei niistä voi syntyä lapsia. Homo- ja lesboparien lastenhankintaa (adoptiolla tai lesboparien tapauksessa myös keinohedelmöityksellä) taas vastustettiin siksi, koska uskottiin lasten kasvavan jotenkin ”kieroon”, mikäli he joutuisivat homo- tai lesboparin hoidettavaksi. Tieteellisiä todisteita näille väitteille ei keräämissäni kirjoituksissa ollut lainkaan.

Olennaisena avioliiton käsitteeseen sisältyy monien keskustelijoitten mukaan lasten tekeminen eli suvunjatkaminen, mutta samalla saatettiin vedota myös ns. teoreettiseen mahdollisuuteen hankkia lapsia; näin siis saatiin ”selitettyä pois” se tosiseikka, etteivät edes kaikki heteroparit hanki lapsia.

Heteroseksuaalista avioliittoa ja heteroseksuaalista perhettä pidettiin myös yhteiskuntamme tärkeänä perusyksikkönä ja pilarina. Siihen kajoamisen katsottiin saavan aikaan sen, että yhteiskunta murtuu ja hajoaa.

Homo- ja lesborakkauden triviliasointi, nimittely ja lainausmerkkeihin laittaminen oli myös aika yleistä. Esim. yhdessä asuvien homo- ja lesboparien elämä oli homovastaisten kirjoittajien mukaan esim. vain ”asumista, olemista ja perimistä” tai ”kotileikkejä ja lastenkasvatuspuuhia”.

Eräitten keskustelijoitten mukaan avioliitto ja perhe on määritelmän mukaan, käsitteellisesti, vain ja ainoastaan miehen ja naisen välinen asia ja täten homoilla tai lesboilla ei kertakaikkiaan voi olla avioliittoa tai perhettä. Tämä käsitys on ollut voimassa jo hyvin kauan ja se on erittäin syväänjuurtunut ja siksi siihen kajoaminen loukkaa kansan syvimpiä tuntoja ja käsityksiä normaaliudesta. Tuollaista loukkaantumisreaktiota voisi ainakin lainausmerkeissä kutsua *”primitiivireaktioksi”*, mutta osuvampaa lienee käyttää niistä nimitystä ”välitön tunnepitoinen reaktio (jota ei ole kunnolla pohdittu ja jossa etenkään argumentoinnin loogisuutta ei ole mietitty)”. On jotenkin kummaa, että esim. ”eettisuskonnolliset *tunteet*” tai ”*enemmistön luonnollinen ja syviin vaistotoimintoihin perustuva reaktio*” olisivat ihmisten etiikan pohjana. Joissakin kirjoituksissa sallittiin homoille ainakin rekisteröity parisuhde, mutta sitä ei heidän mielestään saanut kutsua avioliitoksi ja em. syväänjuurtunut avioliittokäsite oli silloinkin usein perusteena. Mutta joissakin kirjoituksissa vastustettiinkin jopa homojen ja lesbojen parisuhteen rekisteröintiä.

Välillä väitettiin, että jos laillistetaan homous tai homoliitot, niin seuraavaksi laillistetaan jotain muita (ainakin kirjoittajan mielestä) sairaita ilmiöitä, kuten moniavioisuus, kleptomania, pyromania, eläimiinsekaantuminen, pedofilia tai eläimen tai lapsen kanssa naimisiin meneminen. Esioletuksena oli se, että lukija ilman muuta pitäisi noita lueteltuja ilmiöitä paheksuttavina ja siksi sellaisina, joihin ajautumista piti visusti varoa. Tällaisissa kirjoituksissa tosiaankin saatettiin unohtaa, että homous tai tarkemmin sanottuna homoseksuaaliset teot tulivat Suomessa laillisiksi jo vuonna 1971.

Homoparien juridisia ongelmia kuvailtiin narratiiveilla: Esim. milloin mikäkin viranomainen saattoi kovinkin mielivaltaisesti tulkita kauankin yhdessä asuneen homo- tai lesbopariskunnan virallisesti ventovieraiksi.

Oikeusministeri Kari Häkämiestä kuvailtiin lähinnä niin, että hänen odotettiin olevan ns. ihmisoikeusministeri. Lisäksi hänen odotettiin oikeusministerinä tietävän, miten homoliittoasiassa tulisi toimia, mutta hän siis oli heidän mukaansa epäonnistunut siinä. Häkämiehen omista puheista kävi ilmi, että hän ei osannut tai halunnut lähestyä koko asiaa vain juridisena kysymyksenä, vaan arvo- ja tunnekysymyksenä. Lisäksi hän melko mielivaltaisesti veti hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän välisen rajan.

Keskustelun aikoihin Suomessa vallitsi työttömyys, jota pidettiin varsin kovana. Eräissä kirjoittajissa herättikin närää se, kun eduskunta ei heidän mielestään paneutunut riittävän tarmokkaasti työttömyyden hoitamiseen vaan sen sijaan keskusteli, siis ”hupaili” ja ”löperehti” homoliitoista.

7.1.2 Homouskeskustelu

Vastaavasti homoudesta yleensä keskusteltaessa tärkeimmiksi diskursseiksi muodostuivat nämä:

1. Kristillinen diskurssi: 18 artikkelia.
2. ”Ajan henki”: Homomyönteiset suuntaukset yhteiskunnassamme: 9 artikkelia.
3. Eheytysliikkeet ja niitten kritiikki: 7 artikkelia.

4. Homous on sellaista, mille ei voi mitään: 7 artikkelia.

Kristillisessä diskurssissa toimittaessa väitettiin, että Raamattu oli täysin yksiselitteisesti homoutta vastaan ja sen vuoksi homoliittoja ei pitänyt missään tapauksessa sallia. Usein myös osoitettiin raamatunkohtia, jotka kirjoittajan mielestä selkeästi osoittavat, että näin on ja usein niitä myös siteerattiin. Arvatenkin päinvastaistakin raamatuntulkintaa tuotiin esiin ja silloin lähinnä vedottiin Boswellin tutkimukseen, joka osoitti varhaisten kristittyjen siunanneen homoliittoja ja vielä enemmän Nissisen teologiseen tutkimukseen, jossa tarkemmin analysoitiin Raamatun erilaisia kohtia, joiden katsottiin kuvaavan homoutta. Jotkut kristitytkin olivat sitä mieltä, että homo- ja lesbopareille tulisi sallia parisuhteen rekisteröinti, muttei avioliittoa.

Välillä väitettiin, että "ajan henki" oli sokaissut poliitikkojen silmät tai että he vain myötäilivät muotivirtauksia esim. äänten menettämisen pelossa. Tiedotusvälineiden ja julkkisten epäiltiin myötäilevän homojen ja lesbojen vaatimuksia julkisuudenkipeyden vuoksi. Homouteen suvaitsevasti suhtautuvia ajatuksia pidettiin jotakuinkin "nykyajan kotkotuksina". Eheytysliikkeetkin olivat esillä: Nuo liikkeet tai oikeammin niiden edustajat väittävät homouden olevan mm. lapsuusaikaisista kokemuksista johtuvaa seksuaalista rikkinäisyyttä ja homoudesta heterouteen siirtyminen määriteltiin "eheytymiseksi". Merkillepantavaa kuitenkin oli se, että jopa eheytysliikkeitten edustajat ja "eheytystä" läpikäyvät itsekin tunnustivat, että eheytyjä joutuu käsittelemään eheytymistään koko loppuelämänsä eikä koskaan ole täysin vapaa "homoseksuaalisista kiusauksista". Kieltämättä herää kysymys: Mitä se sellainen eheytyminen sitten on? Eheytysliikkeitä kritisoitiin lähinnä siitä, ettei heidän väitteilleen ollut olemassa minkäänlaista kunnollista tieteellistä näyttöä.

Homoutta kuvattiin ilmiönä, josta on täysin turhaa sortaa tai rangaista, koska sille ei voi mitään ja koska siitä ei ole mitään todellista haittaa. Tällöin sitä verrattiin esim. punatukkaisuuteen tai vasenkätisyyteen, joista on joskus sorrettu ihmisiä täysin turhaan.

7.2 Implikaatiot homo- ja lesboidentiteetille

Tätä gradua tehdessäni luin myöskin Marjo-Riitta Reinikaisen yhteiskuntapolitiikan gradun nimeltä ”Homo- ja lesboidentiteetin mahdollisuudet — tiedon merkitys identiteetille” (Reinikainen, 1993). Siinä tutkittiin sitä, miten tutkimusajankohtaa edeltävinä vuosina sanomalehdissä esiintynyt kirjoittelu homoista ja lesboista kuvaili homoseksuaalisuutta ja millaista tietoa se niistä antoi ja millaisia aineksia ne antoivat homo- ja lesboidentiteetin rakentamiseen. Tuollaista näkökulmaa haluan tässä hieman soveltaa omaankin tutkimusmateriaaliini. Eli kysymyksen voisi muotoilla vaikka näin: Miltä mahtaisi vielä kaapissa olevasta nuoresta homosta tai lesbosta tuntua lukiessaan noita tutkimukseni kohteeksi päätyneitä lehtiartikkeleita ja millaisia rakennusaineksia hän voisi niistä saada identiteetilleen?

Ainakin artikkeleissa tulee esiin jopa heteroitten taholta hyväksyntää homoille ja lesboille. Kuten jo mainitsin, jopa heterot itse ovat saattaneet sivusta seurata homo- ja lesboparien onnellista yhteiseloa. He eivät myöskään koe homojen ja homoparien olemassaoloa ja läsnäoloa minkäänlaiseksi uhkaksi. Toisinsanoen artikkeleista käy ilmi myös se, että on täysin mahdollista elää onnellista ja täysipainoista elämää kaapista ulostulleena homona tai lesbona ja heteroittenkin keskuudessa ja kenties jopa homo- tai lesbosuhteessa eläen. Olipa jopa muutama homon tai lesbon isä tai äiti saanut äänensä kuuluviin ja päässyt kertomaan, että hän hyväksyy oman lapsensa homouden tai lesbouden täysin. Artikkeleista kävi muutenkin ilmi, että heteroissa kyllä on paljon niitäkin, joilla ei ole mitään homoja ja lesboja vastaan.

Valitettavasti myöskin erilaisia homouden vastustajia riitti: Kaikenlainen homojen, homouden ja siihen liittyvien asioitten kuten homorakkauden trivialisointi, nimittely ja lainausmerkkeihin laittaminen saattaa hyvinkin herättää jossakussa niin suurta pelkoa ja ahdistusta, ettei uskalletakaan tulla kaapista ulos.

On siis aika vaikea arvata, miten helposti joku tietty homo tai lesbo uskaltaa tulla kaapista ulos luettuaan noita tutkimiani artikkeleita. Lopputulokseen voi vaikuttaa myöskin se, mitä sanomalehtiä juuri ko. nuorella homolla tai lesbolla on mahdollisuus saada luettavakseen tavalla tai toisella. Joka tapauksessa ainakin näissä minun tutkimissani lehdissä oli ihan jokaisessa sekä homoutta puolustavia että vastustavia kirjoituksia. Ei pidä kuitenkaan unohtaa muittenkaan tietolähteitten vaikutusta homo- tai lesboidentiteetin rakentamisessa, esim. näitten:

- Lähimmistä kirjastoista ja kirjakaupoista löytyvä kirjallisuus.
- Oman koulun seksivalistustunnit.
- TV-ohjelmat.
- Koulutoverit ja heidän mielipiteensä.

Ei kannata unohtaa myöskään tätä: Tätä kirjoittaessa eletään vuotta 2007 ja se tarkoittaa sitä, että tutkimusaikavälistä (helmi-huhtikuu 1996) on jo kulunut noin kymmenen vuotta. Siinä ajassa asenteet homoja kohtaan ovat saattaneet parantua hyvinkin paljon.

7.3 Lopuksi

Olen siis selvittänyt, mitä kaikkea oli kevään 1996 homoliittokeskustelu ja miten siinä kuvailtiin toisaalta homoliittoja ja toisaalta homoutta yleensä. Mutta se tärkein tutkimusongelma on tämä: *Mikä niissä homoliitoissa tai homojen avioliitoissa on niin kamalaa eräitten mielestä?* Luulen löytäneeni tuohon kysymykseen ainakin jonkinlaisen vastauksen:

Joku tai jotkut määrittelivät avioliiton. Tarkemmin sanottuna se muotoutui vuosien saatossa sosiaalisesti. Monissa yhteiskunnissa siinä prosessissa pääsi käymään niin, että homo- ja lesboparit jäivät tuon määritelmän ulkopuolelle. Eräät pitävät sitä niin kiveen hakattuna ja lopullisena totuutena, ettei siihen voida missään tapauksessa kajota.

Tässä tutkimassani keskustelussa esiinnousseet inhimilliset toiminnot tai diskurssit, joilla tätä ”totuutta” ylläpidetään, ovat ainakin nämä:

- Raamattuun tai muuhun uskonnon oppikirjaan vetoaminen.
- Työttömyydenhoidon tärkeyden (yli)korostus.
- Homorakkauden trivialisointi, nimittely ja lainausmerkkeihin laittaminen.
- Rinnastukset muihin ei-toivottuihin ilmiöihin.
- Yhteiskunnan peruspilari ja perusyksikkö -ajattelu

Toisaalta ainakin maallikot ovat joutuneet jopa reifikaation uhreiksi: He eivät enää kovin hyvin näe, miten tähän tilanteeseen on päädytty ja miksi tässä tilanteessa ollaan. Se ilmenee esim. tokaisuina tyyliin: ”Avioliitto on heterojuttu”.

Akateemisilla piireillä on sentään jotain yritystä legitimoida tiukasti heteroseksuaalisuuteen perustuva avioliittoinsituutio. Legitimaatio on vallitsevien yhteiskunnallisten instituutioiden ylläpitämiseen tähtäävää toimintaa. Berger ja Luckman tarkoittavat sillä mekanismeja, joiden avulla institutionaalisista rakenteista ja niihin liitetyistä merkityksistä pyritään tekemään hyväksyttäviä, uskottavia ja yleispäteviä. Ihmiset pyritään integroimaan vakiintuneisiin sosiaalisiin instituutioihin osoittamalla niiden toimintakäytännöt objektiivisesti perustelluiksi ja subjektiivisesti mielekkäiksi.(Aittola ja Raiskila, 1995, 224).

Valitettavasti akateemisetkin piirit takertuvat käsitteellisyyteen ja antavat liikaa painoarvoa maallikoiden ”primitiivireaktioille”, joten heidän legitimaatioyrityksensä jää vajavaiseksi. Vaikka he kykenevätkin edes jotenkuten näkemään, miten tähän tilanteeseen on päädytty ja miksi tässä tilanteessa ollaan, he eivät edes yritä dereifikaatiota vaan he jättävät maallikotkin pyöriskelemään ”primitiivireaktioissaan”.

LÄHDELUETTELOT

kohtalona perinnön on kirjastoina roihuta
kun lukutaidottomat säikkyy ensipakkasta

CMX
(Sanat: A.W. Yrjänä)

Kaikissa lähdeluetteloissa ovat mukana vain sellaiset teokset, joihin olen viitannut ainakin kerran. Poikkeuksen tästä tekevät lehtikirjoitusten luettelot.

Helsingin Sanomissa ei lue, että monesko vuosikerta on kyseessä. Helsingin Sanomat perustettiin alunperin vuonna 1889 nimellä Päivälehti, mutta se lakkautettiin vuonna 1904. Se jatkoi samantien toimintaansa nimellä Helsingin Sanomat, joten lasken siitä vuodesta 1904, monesko vuosikerta on kyseessä.

Kaleva on perustettu vuonna 1899, joten lasken vuosikerran siitä.

Suomen Kuvalehti ilmestyi ensin vuodesta 1873 vuoteen 1880. Se aloitti toisen kerran ilmestymisensä vuonna 1916, joten lasken vuosikerrat siitä.

Ilta-Sanomat ilmestyi ensin vuonna 1932 kuuden päivän ajan Helsingin Sanomien iltapainoksena Mäntsälän kapinan aikana ja sitten vielä samana syksynä se ilmestyi kahdeksan päivän ajan Los Angelesin olympialaisten aikana. Sen säännöllinen ilmestyminen alkoi vielä saman vuoden aikana, joten lasken vuosikerrat siitä. Helsingin Sanomista Ilta-Sanomat itsenäistyi vuonna 1949.

KIRJALLISUUS

Aittola, Tapio ja **Raiskila, Vesa**, *Jälkisanat*. Teoksessa: Berger ja Luckmann (1995), (ss. 213–231). Englanninkielinen alkuteos: "The Social Construction of Reality". Suomentanut ja toimittanut: Raiskila, Vesa.

Berger, Peter L. ja **Luckmann, Thomas**, Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. 2. painos (Gaudeamus, 1995). Englanninkielinen alkuteos: "The Social Construction of Reality". Suomentanut ja toimittanut: Raiskila, Vesa.

Charpentier, Sari, Sukupuoliusko. Valta, sukupuoli ja pyhä avioliitto lesbo- ja homoliittokeskustelussa, osa 69 sarjasta *Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja* (Nykykulttuurin tutkimuskeskus, Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä, 2001).

Eco, Umberto, Oppineisuuden osoittaminen eli miten tutkielma tehdään (Vastapaino, Hämeenlinna, 1989). Italiankielinen alkuteos: "Come si fa una tesi di laurea". Suomentanut: Mänttäri, Pia.

Ekholm, Kai ja **Heinisuo, Rami**, Elektronisen viittaamisen opas, osa 40 sarjasta *Jyväskylän yliopiston kirjaston julkaisuja* (Jyväskylän yliopiston kirjasto, Jyväskylä, 1997).

Gothóni, René, Oletko neuvoton. Lohdutuksen sanoja opinnäytteen laatijalle. 3. painos (Yliopistopaino, Vuorikatu 3 A, 00100 Helsinki, Suomi, 1991).

Hakala, Juha T., Graduopas. Melkein maisterin niksikirja (Gaudeamus, Helsinki, 1999).

Hiltunen, Rainer, Virallisesti ventovieraat. Samaa sukupuolta olevien parisuhteet lainsäädännössä., osa 8 sarjasta *SETA-julkaisuja* (Seksuaalinen Tasavertaisuus SETA ry, Helsinki, 1996).

Jallinoja, Riitta, Moderni säädyllisyys. Aviosuhteen vapaudet ja sidokset (Gaudeamus, Tampere, 1997).

Jokinen, Arja, *Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin*. Teoksessa: Jokinen et al. (1993), Luku 2, (ss. 37–53).

Jokinen, Arja, *Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen*. Teoksessa: Jokinen et al. (1993), Luku 5, (ss. 126–159).

Jokinen, Arja; **Juhila, Kirsi** ja **Suoninen, Eero**, Diskurssianalyysin aakkoset (Vastapaino, Tampere, 1993).

Jokinen, Arja; **Juhila, Kirsi** ja **Suoninen, Eero**, Diskurssianalyysi liikkeessä (Vastapaino, Tampere, 1999).

Juhila, Kirsi, *Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät*. Teoksessa: Jokinen et al. (1993), Luku 6, (ss. 160–198).

Kaijanaho, Antti-Juhani, LaTeX ja AMS-LaTeX. Opus asiatekstin ladonnasta, osa 43 sarjasta *Käyttäjän opas*. 2. painos (Jyväskylän yliopiston ATK-keskus, Jyväskylä, 2003). Oppaan päänimeke tulee kirjoittaa muodossa ”LaTeX ja AMS-LaTeX”, jos noita logoja ei voida käyttää. [online] Kotisivu Internetissä [Viitattu 29.12.2006]: <URL: http://www.cc.jyu.fi/latex-opas/>.

Nissinen, Martti, Homoerotiikka Raamatun maailmassa (Yliopistopaino, Helsinki, 1994).

Reinikainen, Marjo-Riitta Katriina (1993). Homo- ja lesboidentiteetin mahdollisuudet — tiedon merkitys identiteetille. Yhteiskuntapolitiikan pro gradu, Jyväskylän yliopisto.

Saarinen, Kauko ja **Laitinen, Mika**, TeX-perusteet. Plain TeX, LAMS-TeX ja LaTeX, osa 32 sarjasta *Käyttäjän opas* (Jyväskylän yliopiston ATK-keskus, Jyväskylä, 1994). Oppaan nimekkeessä olevat ohjelmien nimet on tapana kirjoittaa näin silloin kun noita logoja ei voida käyttää: TeX, LAMS-TeX ja LaTeX.

Stålström, Olli, Homoseksuaalisuuden sairausleiman loppu (Gaudeamus, Tampere, 1997).

HISTORIALLISET LEHTIKIRJOITUKSET

Aamulehti, *Homoliitot salliva lakialoite ei hyväksy adoptiota*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 4.4.1996.

Aamulehti, *Homoliittoja vastustaa 50 000 suomalaista*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 13.3.1996.

Aamulehti, *Homoparien rekisteröinnin vastustajat keräävät nimiä*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 2.3.1996.

Aamulehti, *Piispatkin pohdiskelivat homoliittoja*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 17.3.1996.

Aamulehti, *Vetoomus homosuhteiden puolesta*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 6.3.1996.

Ainola, Olli, *Hän: Kari Häkämies. Kokoomuksen Pekkarinen*. Teoksessa: Suomen Kuvalehti, , no. 14/96:(1996) ss. 53–55. Virallinen ilmestymispäivä: 4.4.1996.

Anna, *Ruotsin kohuhäät*. Teoksessa: Anna, , no. 6/1996. Virallinen ilmestymispäivä 6.2.1996.

Forssell, Jarno, *Adoptiolla vai ilman?* Teoksessa: Suomen Kuvalehti, , no. 10/96. Virallinen ilmestymispäivä: 8.3.1996.

Hautamäki, Jaakko, *Homoparien suhteen rekisteröinnistä sekava keskustelu eduskunnassa*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 6.6.1996.

Hautamäki, Jaakko, *Häkämies joutui rajuun ryöpytykseen homopareista*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 1.3.1996.

Hautamäki, Jaakko, *Norrback uudelleen Rkp:n johtoon*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 10.6.1996.

Hautamäki, Jaakko, *Rkp kiitteli Nato-keskustelua*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 9.6.1996.

Helsingin Sanomat, *Homoliitot esillä ympäri Eurooppaa*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 13.3.1996. Suomen Tietotoimiston uutinen.

Helsingin Sanomat, *Homoliittoja vastustaa vain kolmannes suomalaisista*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 10.2.1996.

Helsingin Sanomat, *Kristillinen ylioppilasliitto sallisi homoliittojen rekisteröinnin*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 12.4.1996.

Helsingin Sanomat, *Setan Kunniarotta oikeusministerille*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 11.8.1996.

Helsingin Sanomat, *Vain alle 50 allekirjoitusta homosuhteiden virallistamisaloitteeseen*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 25.5.1996.

Helsingin Sanomat, *Valiokunta pyytää ministeriöltä lausunnon homoliitoista*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 12.6.1996.

Helsingin Sanomat, *Vapaa-ajattelijat homoliittojen kannalla*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 10.6.1996. Suomen Tietotoimiston uutinen.

Helsingin Sanomat, *Via Dolorosa kerää uutta nimilistaa homoliittoja vastaan*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 13.4.1996. Suomen Tietotoimiston uutinen.

Hiltunen, Pekka, *Puolet ministereistä allekirjoitti homoliittoaloitteen*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 31.5.1996.

Huotari, Päivi, *Eva D. Salaperäinen jättiläinen*. Teoksessa: Helsingin Sanomat Nytliite, vuosikerta 91, no. 15.-21.12.1995:(1995) s. 13.

Ilta-Sanomat, *Ihanaa olla naimisissa! Eva Dahlgrenin avioliitto kohahdutti Ruotsissa*. Teoksessa: Ilta-Sanomat, vuosikerta 65, no. 27.1.1996:(1996) s. A 25.

Isomursu, Liisa, *Laki homoliitoista pysyy vielä oikeusministeriön pöydällä*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 3.2.1996.

Jauhiainen, Ilkka, *Homoliittoja vastaan kerättiin yli 59 000 nimeä*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 13.3.1996.

Jauhiainen, Ilkka, *Lakialoitteeseen homoliitoista kerätään kansanedustajien nimiä*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 3.4.1996.

Jauhiainen, Ilkka, *Oikeusministeri ei halua lakia homosuhteiden virallistamisesta*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 9.2.1996.

Jauhiainen, Ilkka, *Virallisista homoliitoista kiistellään nyt addressein*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 6.3.1996.

Järventie, Riitta, *Eduskunta pompotti Häkämiestä homoliitoista*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 1.3.1996.

Kajava, Jukka, *Raamattu lyömäaseena*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 12.4.1996.

Kaleva, *Homojen ja lesbojen suhde puhuttaa koko Euroopassa*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 10.3.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Kaleva, *Miehet Pohjois-Suomessa vastustavat homosuhteita*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 2.3.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Kaleva, *Ministerit vaihtuivat*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 3.2.1996.

Kaleva, *Muukalaiset, perheet ja homot puhuttivat piispoja*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 13.3.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Kaleva, *Piispa Rimpiläinen otti kantaa homojen rekisteröintiin*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 17.3.1996.

Kaleva, *Seta odottaa vuoden kuluessa homohäitä*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 10.3.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Kaleva, *SKL:n nuoret: Homot eheytettävä*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 11.3.1996.

Keskisuomalainen, *Homojen ja lesbojen suhteista keskustellaan ympäri Eurooppaa*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 10.3.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Keskisuomalainen, *Homoliittoja ajaa 45 kansanedustajaa*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 29.5.1996.

Keskisuomalainen, *Homoliittojen vastustajilta addressi Häkämiehelle*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 13.3.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Keskisuomalainen, *Homous aiheena Lapuan hiippakuntakokouksessa*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 14.3.1996.

Keskisuomalainen, *Homovastustajat keräävät nimiä*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 2.3.1996.

Keskisuomalainen, *Kansalaisaddressi lesbojen ja homojen puolesta*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 6.3.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Keskisuomalainen, *Ministerit tukevat homo- ja lesboliittojen virallistamista*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 20.2.1996. Suomen Tietotoimiston uutinen.

Keskisuomalainen, *Norrback yksimielisesti RKP:n puheenjohtajaksi*. Teoksessa: Keskisuomalainen, , no. 10.6.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Keskisuomalainen, *Nuorehko äiti kannattaa homopareja*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 2.3.1996.

Keskisuomalainen, *Oikeusministeriö ei valmistele homosuhteiden rekisteröintiä*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 1.3.1996. Suomen Tietotoimiston uutinen.

Keskisuomalainen, *Opiskelijat puoltavat homojen parisuhteita*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 11.4.1996.

Keskisuomalainen, *Piispa Sihvonen sanoo ei homoavioliitoille*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 30.3.1996.

Keskisuomalainen, *Raamattu ei anna selkeää ohjetta suhtautumisessa homoihin*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 13.3.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Keskisuomalainen, *Sanottua. Räsänen: Avioliittolakiin ei tarvitse puuttua*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 10.3.1996.

Keskisuomalainen, *Setan puheenjohtaja odottaa ensimmäisiä lesbo- ja homohäitä jo vuoden kuluessa*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 10.3.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Keskisuomalainen, *Vapaa-ajattelijat homoliittojen kannalla*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 10.6.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Keskisuomalainen, *Vastustajat ihmettelivät homoparialoitteen perusteluja*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 6.6.1996. Suomen Tietotoimiston välittämä uutinen.

Keskisuomalainen, *Via Dolorosalla uusi kansalaiskeräys*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 13.4.1996.

Keskisuomalainen, *Vikström ei kannata homoliittoja*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 2.3.1996.

Koivisto, Pekka, *Arkkipiispa Vikström esittää homopariskunnille yhteistaloutta*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 2.3.1996.

Kotimaa, *Raamattuopisto torjuu homoliitot*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 13/96. Ilmestymispäivä 29.3.1996.

Kukko-Liedes, Pirjo, *Häkämies torjuu homoliitot*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 1.3.1996.

Kupiainen, Jari, *"Olen yhden miehen mies". Juha Föhr puhuu suoraan ja asiat selviksi*. Teoksessa: Hymy, vuosikerta 38, no. 4/1996.

Leskelä, Veli-Pekka, *Aho kielsi puolueeltaan presidenttipelin*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 17.6.1996.

Manninen, Pentti, *Niinistö ja Häkämies saivat omiensa yksimielisen tuen*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 27.1.1996.

Miettinen, Jukka O., *Kirkko siunasi homoliittoja*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 7.2.1996. Artikkeli käsitteli John Boswellin kirjaa nimeltä "Same-Sex Unions on Premodern Europe", jonka julkaisi Vintage-kustantamo vuonna 1994.

Niinivaara, Susanna, *Piispat puolustivat muukalaisia ja epäilivät virallisia homoliittoja*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 17.3.1996.

Reinboth, Susanna, *Läänin poliisitarkastaja: homoliittoja vastustava adressi ei ole rikollinen*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 8.6.1996.

Reinboth, Susanna, *Ojalan aloite homoliitoista kelpaa oikeusministeriölle*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 3.10.1996.

Ryynänen, Riitta, *Julkkisadressi homoliittojen puolesta*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 10/96. Ilmestymispäivä: 8.3.1996.

Ryynänen, Riitta, *Liitoille "ei", armolle kyllä*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 9/96. Ilmestymispäivä: 1.3.1996.

Sillantaus, Teppo, *Juha Föhr: 'Seksuaalisuuteni ei vieläkään kuulu muille!'*. Teoksessa: Helsingin Sanomat Nyt-liite, vuosikerta 91, no. 10.-16.11.1995:(1995) s. 11.

Sipilä, Jarkko, *Oikeusministeri Aalto: Valtiovallan ei pakko sallia homolittoja*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 13.8.1996.

Sjöblom, Petri, *Ministeriryhmät valmiita homosuhteiden virallistamiseen*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 20.2.1996.

Suomen Kuvalehti, *Ecce Homo*. Teoksessa: Suomen Kuvalehti, vuosikerta 81, no. 15/96. Ilmestymispäivä: 12.4.1996.

Tiinanen, Pekka, *Suurvetoomus homoliittoja vastaan*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 12.3.1996.

Tikkala, Leena, *50 000 nimeä homoliittoja vastaan*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 13.3.1996.

Tolvanen, Juhapekka, *Keskisuomalainen kirjoittaa homoista*. Teoksessa: PeeCee, , no. 1/96:(1996a) ss. 4–9.

Tolvanen, Juhapekka, *Kuinkas sitten kävikään. Keskisuomalainen ja monet muutkin kirjoittivat homoista lisää*. Teoksessa: PeeCee, , no. 2/96:(1996b) ss. 3–9.

Tuomi-Nikula, Jorma, *Venäjän laki ei salli homoparien rekisteröintiä*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 7.3.1996.

Turun Sanomat, *Ministerit myönteisiä lesbo- ja homoparien virallisille liitoille*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 20.2.1996.

Turun Sanomat, *Piispat ottivat kantaa homopareihin*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 17.3.1996. Suomen Tietotoimiston uutinen.

Väisänen, Heli, *SKL:n nuoret palkitsivat Aseman Lapset ry:n*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 11.3.1996.

Z, *Parilaki kypsyy*. Teoksessa: Z, , no. 6/1995:(1995) s. 6.

Z, *Föhr suivaantui*. Teoksessa: Z, , no. 1/1996:(1996a) s. 9.

Z, *Yhtä perhettä*. Teoksessa: Z, , no. 5/1996.

Z, *Parisuhteen virallistamisen valmistelu siirtymässä hallitukselle*. Teoksessa: Z, , no. 4/1997:(1997) s. 7.

KESKUSTELEVAT LEHTIKIRJOITUKSET

Aamulehti, *Homojen ja lesbojen liitot herättivät etenkin naiset puhumaan*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 14.3.1996. Kyseessä oli vakiopalsta nimeltä ”Päivän vastaus”.

Aarnio, Eero, *Parien merkitys on aivan erilainen*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 7.3.1996. Nimen alla luki: lehtori.

Ahlroth, Helka, *Peruspylväitä yritetään murtaa*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 29.3.1996. Nimen alla luki: Jämsänkoski.

Ahokas, Matti, *Homoliittojen virallistaminen*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 23.2.1996. Nimen alla luki: diakoni, Heinola.

”Asiaan!”, nimimerkki, *Eduskunta töihin!* Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 13.3.1996.

Aumala, Olli, *Missä kirkon perhepolitiikka?* Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 1.3.1996. Nimen alla luki: professori, Tampere.

”Avioliitto kunniaan”, nimimerkki, *Ruotsin huono malli*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 25.2.1996.

Carlander, Per, *Paljon laillistettavaa*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 13.3.1996. Nimen alla luki: ”eläkeläinen Urjala”.

”Eheytyminen mahdollista”, nimimerkki, *Homoudella syynsä*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 15.2.1996.

”Ei laillisteta homopareja”, nimimerkki, *Homopareja ei pitäisi laillistaa*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 17.2.1996.

Erpiö, Lassi, *Ei lakia homojen parisuhteesta*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 1.3.1996. Nimen alla luki: kirkkovaltuutettu, Turku.

"Evakkomummo", nimimerkki, *Ei ole järkeenkäypää virallistaa homosuhteet*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 4.3.1996.

Frosti, Lauri, *Häkämies ja pornolaki*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 19.4.1996. Nimen alla luki: Uskonnon lehtori, Valkeala.

Fungio, Fart U., *Parien merkitys on aivan erilainen*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 7.3.1996. Kirjoittaja oli tod.näk. nimimerkki.

"Gradun tekijä", nimimerkki, *Parien merkitys on aivan erilainen*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 7.3.1996.

Haapala, Toivo; **Koivu, Vesa**; **Sormunen, Jarmo**; **Suomi, Raimo**; **Kallionpää, Martti et al.**, *Rappiota kohti*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 22.2.1996.

Hanna, *Aikoihin on eletty*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 12.4.1996.

Hentilä, Jorma, *Millä oikeudella Räsänen mestaroi?* Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 24.3.1996. Nimen alla luki: Setan puheenjohtaja vv. 1983–1991 Helsinki.

Hiiri, Sinikka, *Pakanoiden tapoja*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 29.3.1996. Nimen alla luki: Hamina.

Hoviseppä, Matti, *Mikä kauhistelun takana?* Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 29.3.1996. Nimen alla luki: "Hetero, Varsova, Puola".

Husa, Mikko, *Hei, me keskustellaan homojen hommista*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 24.3.1996.

Ikola, Osmo, *Ehdotan sanaa pariliitto*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 2.3.1996.

"Isä", nimimerkki, *Parien merkitys on aivan erilainen*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 7.3.1996.

"Isäntätyyppi", nimimerkki, *Nyt tuli mitta täyteen!* Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 17.3.1996.

Jaaksi, Aimo, *Yhteiskunta rappeutuu*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 29.3.1996. Nimen alla luki: "aviomies, Tampere".

"Jere-71", nimimerkki, *On jo aika hyväksyä homorakkaus*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 18.3.1996.

"JN", nimimerkki, *Homoseksuaalisuus laillistettu jo 20v. sitten*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 28.2.1996.

Julkunen, Raija, *Heteroseksismiä*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 24.3.1996.

Juvonen, Tuula, *Mielivaltainen ministeri*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 15.2.1996.

"Kaikenlaista kokenut äiti vm.33", nimimerkki, *"Kiitos myöskin ohdakkeista"*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 29.2.1996.

Kajander, Tauno, *Homouden laillistaminen vie täydelliseen rappioon*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 10.3.1996. Melko samanlainen artikkeli kuin saman(nimisen) henkilön Keskisuomalaiseen 8.3.1996 kirjoittama.

Kajander, Tauno, *Onko järjen käyttö luvanvaraista?* Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 8.3.1996. Melko samanlainen artikkeli kuin saman(nimisen) henkilön Aamulehteen 10.3.1996 kirjoittama.

Kallis, Bjarne, *Kristillinen liitto ja homot*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 1.3.1996. Nimen alla luki: Puheenjohtaja, Kristillinen liitto.

Kallunki, Martti, *Raamatussa selkeä ohje*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 23.3.1996.

Kankaanniemi, Toimi, *En ole missään määrin fundamentalisti*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 10.3.1996.

Kantele, Lauri, *Liperit kaulassa siunausta pariliitolle*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 16.3.1996.

Kinnunen, Jussi, *Sairasta, sairasta*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 25.2.1996.

Kivinen, Reima, *Ettehän unohda lapsia*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 6.3.1996.

Kiviranta, Pekka, *Raija Sollamolle*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 15.3.1996. Nimen alla luki: Ilmajoki.

Kokko, Tuomo, *Se on näin*. Teoksessa: Helsingin Sanomat. Nyt-liite, vuosikerta 93, no. 23.2.1996.

Kortelainen, Antti, *Lukekaa Paavalia*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 29.3.1996. Nimen alla luki: Vaasa.

”Kromosomi”, nimimerkki, *Liitto kuin liitto*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 23.3.1996.

Kuisma, Sinikka, *Raamattua ei pidä sotkea maallisiin*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 23.4.1996.

”Kunnioita kuudetta käskyä”, nimimerkki, *Poikkeaville saatava oikeus suhteensa rekisteröimiseen*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 25.2.1996.

Kärki, Anita, *Rekisteröityä perinnönjakoa*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 22.3.1996. Kyseessä oli vakiokolumni, joka oli otsikon ”Kärkikuviossa” alaisena.

Laajasalo, Teemu, *”Homot ja muut nekrofiilit”*. Teoksessa: Ylioppilaslehti, vuosikerta 84, no. 13/1997 (3.10.1997). [online] Saatavilla myöskin www-muodossa [viitattu 19.12.2003]: <URL: http://www.helsinki.fi/ylioppilaslehti/031097/teemu.html> .

Laamo, Harri, *Homoliitossa ei kyse rakkaudesta*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 19.4.1996.

Laatikainen, Erkki, *Parisuhteissa hienovaraisuutta*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 29.2.1996. Tämä artikkeli oli pääkirjoitussivulla, mutta siinä ei ollut mitään nimeä. Koska pääkirjoituksen yleensä kirjoittaa lehden päätoimittaja, niin oletan tämän jutun kirjoittajaksi Keskisuomalaisen silloisen päätoimittajan, Erkki Laatikaisen. Pääkirjoitustoimittaja ko. numerossa oli Jukka Soini.

Latvalehto, Tauno, *Jalmari ja Ilmarikin täyttävät käskyn*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 29.2.1996.

Lehtikuusi, Hannele, *Homo- ja heterorakkaus ovat yhtä arvokkaita*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 3.3.1996.

Lehtonen, Hannu, *Raamattu ja homokysymys*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 19.3.1996. Lisäksi kirjoittajan nimen alla luki: ”pastori, Karstula”.

Liisa, *Kristityt rukoilemaan!* Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 23.2.1996.

Lindqvist, Martti, *Rakkaus on suurinta*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 9.3.1996.

Lodewijks, Inge, *Rakkaus on monimuotoista*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 4.3.1996.

Lång, Markus, *Kiintymysliitto vaikuttaa varsin onnistuneelta*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 6.3.1996.

Löija, Pauli, *Käytä järkeä, oikeusministeri!* Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 20.2.1996.

Malinen, Auli, *Avioliitto-sanan merkitys*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 6.3.1996.

Malinen, Ilkka, *Tyttärelleni oikeus avioliittoon*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 5.3.1996.

”Marko Eeron Nai”, nimimerkki, *Unohtuiko itse rakkaus?* Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 9.3.1996.

Massinen, Aimo, *Suvaitsevaisuus puntarissa*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 2.3.1996.

Melleri, Virpi, *Homous voi olla ongelma muille*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 9.2.1996. Tässä artikkelissa haasteteltiin Rainer Hiltusta.

”Miehestä eronnut”, nimimerkki, *Moraalin rappiota*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 15.4.1996.

"Miettikääpä", nimimerkki, *Somaa kiepauttelua*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 23.3.1996.

"Mihin kadonnut Suomen moraali", nimimerkki, *Valtiopäivien jumalanpalvelus muuttuu jo pilkaksi*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 23.2.1996.

"Moraalin puolesta", nimimerkki, *Keski-Suomen kansanedustajille!* Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 23.2.1996.

"Muuan vammainen", nimimerkki, *Voiko homo olla sankari?* Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 22.1.1996.

Mäkelä, Tina, *Setan tutkimus harhautusta*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 23.2.1996. Lisäksi nimen alla luki: "ent. kansanedustaja".

Mäki, Tapani, *Homoutta ei tule laillistaa*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 23.2.1996. Lisäksi nimen alla luki: "SDP:n jäsen".

Nurminen, Johanna, *Homoliitot eivät vaaranna avioliittoani*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 8.3.1996. Nimen alla luki: aviovaimo, Tampere.

Obele-Luomaa, Irma, *Tasa-arvoa muillekin kuin homoille*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 1.3.1996.

"Oikeus ja kohtuus", nimimerkki, *Miten eheydyt, jos "parantaja" tuomitsee?* Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 18.2.1996.

Oksanen, Tuomo, *Ruotsin typeryyksiä ei ole pakko seurata*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 23.2.1996.

Paananen, Väinö, *Lakien perusta, kymmenen käskyä*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 8.3.1996.

Pakari, Antti, *Kiitos Raija Julkuselle*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 30.3.1996.

Palo, Jorma, *Oikeus- vai ihmisoikeusministeri*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 25.2.1996. Tämä artikkeli oli Vieraskynä-palstalla.

Paloheimo, Martti, *Homoseksuaaleille kiintymysliitto*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 29.2.1996. Tämä artikkeli oli Vieraskynä-palstalla.

Pohjonen, Kirsti, *Mikä häkämies mies*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 14.4.1996. Omituisessa typografisessa asussa ollut otsikko pitäisi kai lukea näin: ”Mikä mies Häkämies”.

Pulkkinen, Risto, *Sallinta ja suosinta ovat eri asioita*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 29.3.1996. Nimen alla luki: ”teol. maist., tutkija, Helsinki”.

”Pyhä yksinkertaisuus”, nimimerkki, *Kirkon homofobia pani ajattelemaan sen konservatiivisuutta*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 24.4.1996.

Rahkonen, Päivi, *Kiitos oikeusministeri*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 8.3.1996. Nimen alla luki: hum. kand., teol. yo., Vesanto.

Rasila, Ritva, *Tärkeät asiat ja kirkon imago*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 15.3.1996. Kyseessä oli otsikon ”Yhteiskunnassa tapahtuu” alla oleva (vakio)kolumni.

”Rauha, rakkaus ja suvaitsevaisuus”, nimimerkki, *Homoavioliittojen kieltäminen turhaa syrjintää*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 12.3.1996.

”Reilu peli”, nimimerkki, *Poikkeaville saatava oikeus suhteensa rekisteröimiseen*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 25.2.1996.

Räsänen, Päivi, *Eivät ihmisoikeudet vaan perhearvot*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 29.3.1996. Nimen alla luki: ”lääkäri, kansanedustaja”.

Räsänen, Päivi, *Homojen avioliitto murentaa yhteiskuntaa*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 25.2.1996.

Räsänen, Päivi, *Homoliittoinsituutio muutaisi perhekäsitystä*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 7.3.1996.

Räty, Risto, *Yhteiskunnan purkajille*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 28.2.1996.

Rönkä, Mia, *Älkää tuomitko*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 4.3.1996.

Sainio, Janne, *Suppeat aspektit*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 12.3.1996.

Sannikka, Toivo, *Ovatko päättäjät täysin seonneet*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 25.2.1996.

"Sara 15 v", nimimerkki, *Ajatelkaa lapsiakin*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 29.3.1996.

"Sara 15 v", nimimerkki, *Ajatelkaa lapsiakin*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 91, no. 15.3.1996.

"Sara 15 v", nimimerkki, *Lapselle äiti ja isä!* Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 13.4.1996.

Savolainen, Hinni, *Avioliiton pyhyyttä*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 29.3.1996. Nimen alla luki: Sonkajärvi.

Seppälä, Juha, *Mysteerin äärellä*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 5.4.1996.

Sivonen, Pertti, *Ministeri tasa-arvon esteenä*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 15.2.1996.

Sollamo, Raija, *Homoseksuaalisuus ja Raamattu*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 11.4.1996.

Sollamo, Raija, *Kristitty fundamentalisti pitää sanatarkasti kiinni Raamatusta*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 27.3.1996.

"Suhde sinuun", nimimerkki, *Kenet pitäisi tuomita*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 1.3.1996.

"Suvaitsevaisuus kunniaan", nimimerkki, *Ei Suomi kaadu homoliittoihin*. Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 10.3.1996.

"Tamperelainen hetero", nimimerkki, *Kysehän on rakkaudesta homojenkin keskuudessa*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 16.4.1996.

Tapana, Erja, *Kristillinen ohjelma vaatii halun muutokseen. Minuuden eheytyminen voi tehdä homosta heteron*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 17.3.1996.

Tapana, Erja, *Matti etsinyt itseään jo kuusi vuotta*. Teoksessa: Turun Sanomat, vuosikerta 92, no. 17.3.1996. Tämä oli kainalojuttuna saman tekijän artikkeliin nimeltä "Kristillinen ohjelma vaatii halun muutokseen. Minuuden eheytyminen voi tehdä homosta heteron".

Telaranta, Reijo, *Arkaluontoinen asia*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 1.3.1996. Kirjoitus oli pääkirjoitus.

Toiminen, Marjaana, *Ilotulitus hääpäivän kunniaksi*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 21.4.1996.

Toiminen, Marjaana, *Lemmen arki*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 21.4.1996.

Toiminen, Marjaana, *Naisten perheessä osataan riidellä*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 21.4.1996.

Toiminen, Marjaana, *Puhdasta onnea kahden miehen kodissa*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 21.4.1996.

”Toimitus”, *Odotamme omia mielipiteitä, ei Raamatun lukua*. Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 19.3.1996. Kyseessä oli lehden mielipidepalstan yhteydessä ollut toimituksen kommentti.

Toivanen, Pentti, *Homot muiden joukkoon*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 1.3.1996. Nimen alla luki: kirkkoherra, Helsinki.

”Totuus julki”, nimimerkki, *Ovatko homoliitot todella kannattavia?* Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 14.3.1996.

Tuomanen, Minna, *Homotko vammaisia?* Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 8.2.1996. Lisäksi nimen alla luki hieman virheellisesti: ”Jyvässeudun SETA:n Pink Club ry”. Oikea kirjoitusasu olisi ollut: ”Jyvässeudun Seta Pink Club ry.”.

Tuovinen, Kauko, *Kysehän on rakkaudesta homojenkin keskuudessa*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 16.4.1996.

Ukkola, Tuulikki, *Kanat ja homot vai työttömät?* Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 9.3.1996. Kyseessä oli Politiikan pulssi -niminen kolumnipalsta.

”Varaherra”, nimimerkki, *Eikö eduskunnalla ole tärkeämpää pohdittavaa!* Teoksessa: Keskisuomalainen, vuosikerta 126, no. 12.3.1996.

”Veteraani -22”, nimimerkki, *Kysehän on rakkaudesta homojenkin keskuudessa*. Teoksessa: Aamulehti, vuosikerta 115, no. 16.4.1996.

Vikström, John, *Homosuhde ei ole avioliitto, mutta lain ei tule sortaa yhteistalouksia*. Teoksessa: Kotimaa, vuosikerta 91, no. 8.3.1996.

Vuori, Toni, *Kyse on homojen ihmisoikeuksista*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 25.2.1996.

Väisänen, Juha-Pekka, *Homovanhemmatkin turvallisia*. Teoksessa: Helsingin Sanomat, vuosikerta 93, no. 19.4.1996.

”Äly älä jätä”, nimimerkki, *Vai että vielä siunaus!* Teoksessa: Kaleva, vuosikerta 98, no. 20.3.1996.

INTERNET-DOKUMENTIT

Jyväskylän yliopisto (2005). *Graafiset ohjeet. Jyväskylän yliopiston typografia, fontit eli kirjasintyypit.* [online] Internet-dokumentti [viitattu 7.2.2007] <URL: http://www.jyu.fi/visualguide/graafisetohjeet/typografia.html> .

Jyväskylän yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos (2007). *Jyväskylän yliopisto » Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta » Laitokset ja yksiköt » Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos » Opiskelu » Pro gradu*. [online] Internet-dokumentti [viitattu 7.2.2007] <URL: http://www.jyu.fi/ytk/laitokset/yfi/opiskelu/prograduyfi/> .

Levikintarkastus Oy (2003). *Sanomalehtien LT-levikit 1992-2002*. [online] Internet-dokumentti [viitattu 22.1.2004] <URL: http://www.levikintarkastus.fi/Levikintarkastus/tilastot/Sanomalehdet10vuotta.PDF> .

Tenhunen, Vesa (1999). *Argumentoinnin virheet*. [online] Internet-dokumentti [viitattu 18.1.2007] <URL: http://www.skepsis.fi/jutut/virhelista.html> .

LIITTEET

DESIGN SCIENCE LICENSE

TERMS AND CONDITIONS FOR COPYING, DISTRIBUTION AND MODIFICATION

0. PREAMBLE.

Copyright law gives certain exclusive rights to the author of a work, including the rights to copy, modify and distribute the work (the ”reproductive,” ”adaptative,” and ”distribution” rights).

The idea of ”copyleft” is to willfully revoke the exclusivity of those rights under certain terms and conditions, so that anyone can copy and distribute the work or properly attributed derivative works, while all copies remain under the same terms and conditions as the original.

The intent of this license is to be a general ”copyleft” that can be applied to any kind of work that has protection under copyright. This license states those certain conditions under which a work published under its terms may be copied, distributed, and modified.

Whereas ”design science” is a strategy for the development of artifacts as a way to reform the environment (not people) and subsequently improve the universal standard of living, this Design Science License was written and deployed as a strategy for promoting the progress of science and art through reform of the environment.

1. DEFINITIONS.

"License" shall mean this Design Science License. The License applies to any work which contains a notice placed by the work's copyright holder stating that it is published under the terms of this Design Science License.

"Work" shall mean such an aforementioned work. The License also applies to the output of the Work, only if said output constitutes a "derivative work" of the licensed Work as defined by copyright law.

"Object Form" shall mean an executable or performable form of the Work, being an embodiment of the Work in some tangible medium.

"Source Data" shall mean the origin of the Object Form, being the entire, machine-readable, preferred form of the Work for copying and for human modification (usually the language, encoding or format in which composed or recorded by the Author); plus any accompanying files, scripts or other data necessary for installation, configuration or compilation of the Work.

(Examples of "Source Data" include, but are not limited to, the following: if the Work is an image file composed and edited in PNG format, then the original PNG source file is the Source Data; if the Work is an MPEG 1.0 layer 3 digital audio recording made from a WAV format audio file recording of an analog source, then the original WAV file is the Source Data; if the Work was composed as an unformatted plaintext file, then that file is the Source Data; if the Work was composed in LaTeX, the LaTeX file(s) and any image files and/or custom macros necessary for compilation constitute the Source Data.)

"Author" shall mean the copyright holder(s) of the Work.

The individual licensees are referred to as "you."

2. RIGHTS AND COPYRIGHT.

The Work is copyrighted by the Author. All rights to the Work are reserved by the Author, except as specifically described below. This License describes the terms and conditions under which the Author permits you to copy, distribute and modify copies of the Work.

In addition, you may refer to the Work, talk about it, and (as dictated by "fair use") quote from it, just as you would any copyrighted material under copyright law.

Your right to operate, perform, read or otherwise interpret and/or execute the Work is unrestricted; however, you do so at your own risk, because the Work comes WITHOUT ANY WARRANTY – see Section 7 (”NO WARRANTY”) below.

3. COPYING AND DISTRIBUTION.

Permission is granted to distribute, publish or otherwise present verbatim copies of the entire Source Data of the Work, in any medium, provided that full copyright notice and disclaimer of warranty, where applicable, is conspicuously published on all copies, and a copy of this License is distributed along with the Work.

Permission is granted to distribute, publish or otherwise present copies of the Object Form of the Work, in any medium, under the terms for distribution of Source Data above and also provided that one of the following additional conditions are met:

(a) The Source Data is included in the same distribution, distributed under the terms of this License; or

(b) A written offer is included with the distribution, valid for at least three years or for as long as the distribution is in print (whichever is longer), with a publicly-accessible address (such as a URL on the Internet) where, for a charge not greater than transportation and media costs, anyone may receive a copy of the Source Data of the Work distributed according to the section above; or

(c) A third party’s written offer for obtaining the Source Data at no cost, as described in paragraph (b) above, is included with the distribution. This option is valid only if you are a non-commercial party, and only if you received the Object Form of the Work along with such an offer.

You may copy and distribute the Work either gratis or for a fee, and if desired, you may offer warranty protection for the Work.

The aggregation of the Work with other works that are not based on the Work – such as but not limited to inclusion in a publication, broadcast, compilation, or other media – does not bring the other works in the scope of the License; nor does such aggregation void the terms of the License for the Work.

4. MODIFICATION.

Permission is granted to modify or sample from a copy of the Work, producing a derivative work, and to distribute the derivative work under the terms described in the section for distribution above, provided that the following terms are met:

(a) The new, derivative work is published under the terms of this License.

(b) The derivative work is given a new name, so that its name or title cannot be confused with the Work, or with a version of the Work, in any way.

(c) Appropriate authorship credit is given: for the differences between the Work and the new derivative work, authorship is attributed to you, while the material sampled or used from the Work remains attributed to the original Author; appropriate notice must be included with the new work indicating the nature and the dates of any modifications of the Work made by you.

5. NO RESTRICTIONS.

You may not impose any further restrictions on the Work or any of its derivative works beyond those restrictions described in this License.

6. ACCEPTANCE.

Copying, distributing or modifying the Work (including but not limited to sampling from the Work in a new work) indicates acceptance of these terms. If you do not follow the terms of this License, any rights granted to you by the License are null and void. The copying, distribution or modification of the Work outside of the terms described in this License is expressly prohibited by law.

If for any reason, conditions are imposed on you that forbid you to fulfill the conditions of this License, you may not copy, distribute or modify the Work at all.

If any part of this License is found to be in conflict with the law, that part shall be interpreted in its broadest meaning consistent with the law, and no other parts of the License shall be affected.

7. NO WARRANTY.

THE WORK IS PROVIDED "AS IS," AND COMES WITH ABSOLUTELY NO WARRANTY, EXPRESS OR IMPLIED, TO THE EXTENT PERMITTED BY APPLICABLE LAW, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO THE IMPLIED WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

8. DISCLAIMER OF LIABILITY.

IN NO EVENT SHALL THE AUTHOR OR CONTRIBUTORS BE LIABLE FOR ANY DIRECT, INDIRECT, INCIDENTAL, SPECIAL, EXEMPLARY, OR CONSEQUENTIAL DAMAGES (INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, PROCUREMENT OF SUBSTITUTE GOODS OR SERVICES; LOSS OF USE, DATA, OR PROFITS; OR BUSINESS INTERRUPTION) HOWEVER CAUSED AND ON ANY THEORY OF LIABILITY, WHETHER IN CONTRACT, STRICT LIABILITY, OR TORT (INCLUDING NEGLIGENCE OR OTHERWISE) ARISING IN ANY WAY OUT OF THE USE OF THIS WORK, EVEN IF ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

END OF TERMS AND CONDITIONS

DSL:N EPÄVIRALLINEN SUOMENNOS

This is an unofficial translation of the DSL (Design Science License) into Finnish. It was not published by Michael Stutz, and does not legally state the distribution terms for work that uses the DSL – only the original English text of the DSL does that. However, I hope that this translation will help Finnish speakers understand the DSL better.

Tämä on DSL (Design Science License) -lisenssin epävirallinen käännös suomeksi. Tätä käännöstä ei ole julkaissut Michael Stutz eikä se määritä oikeudellisesti sitovasti DSL-lisenssiä käyttävien teosten levitysehtoja – vain alkuperäinen englanninkielinen DSL-lisenssin teksti on oikeudellisesti sitova. Toivon kuitenkin, että tämä käännös auttaa suomenkielisiä ymmärtämään DSL-lisenssiä paremmin.

Käännöksen versio 0.2, marraskuu 2003

Käännös ja sovittaminen Suomen olosuhteisiin: Juhapekka Tolvanen.

Apunaan:
Mikko Välimäki
Jukka K. Korpela.

Käännöksen uusin versio ja lisätietoja on saatavilla osoitteesta:
`http://iki.fi/juhtolv/licenses/`
email: `juhtolv (at) iki (dot) fi`

Alkuperäinen englanninkielinen versio on osoitteessa:
`http://www.dsl.org/copyleft/dsl.txt`

MUOTOILUTIEDELISENSSI (DSL)

EHDOT KOPIOIMISEEN, LEVITYKSEEN JA MUOKKAUKSEEN

0. JOHDANTO

Tekijänoikeuslaki antaa tietyt yksinoikeudet teoksen tekijälle, mukaan lukien oikeudet valmistaa teoksesta kappaleita, muokata teosta ja saattaa teos yleisön saataville (”jäljentämis-”, ”muokkaus-” ja ”levitysoikeudet”).

”Tekijänvasemmuuden” perusajatus on, että tekijä harkitusti luopuu näiden tekijänoikeuksien mukaisista yksinoikeuksista määräämiensä ehtojen mukaisesti siten, että kuka tahansa saa kopioida ja levittää teosta, myös muutetussa muodossa, kunhan tekijyys ilmoitetaan asianmukaisesti ja kunhan kaikki teoskappaleet pysyvät samojen ehtojen alaisina kuin alkuperäinenkin teos.

Tämän lisenssin tarkoitus on olla yleiskäyttöinen ”tekijänvasemmuuteen” perustuva lisenssi, jota voidaan käyttää mihin tahansa tekijänoikeuslakien suojaamaan teokseen. Tämä lisenssi asettaa nuo tietyt ehdot, joiden mukaisesti näiden ehtojen alaisena julkaistua teosta voidaan kopioida, levittää ja muokata.

Tämä Muotoilutiedelisenssi kirjoitettiin ja levitettiin tavoitteena edistää tiedettä ja taidetta ympäristön uudistusten kautta, ottaen huomioon, että ”muotoilutieteen” tavoitteena on ihmiskäden töiden kehittäminen keinona uudistaa ympäristöä (ei ihmisiä) ja sitä kautta parantaa yleistä elämisen laatua.

1. MÄÄRITELMÄT

"Lisenssi" tarkoittaa tätä Muotoilutiedelisenssiä. Lisenssi koskee teosta, jossa on sen teoksen tekijänoikeuksien haltijan asettama merkintä, jossa todetaan, että se teos on julkaistu Muotoilutiedelisenssin ehdoilla.

"Teos" tarkoittaa tuollaista yllämainittua teosta. Lisenssi koskee Teoksen tulostetta vain silloin, kun tuollainen tuloste muodostaa muokatun teoksen siinä mielessä kuin tekijänoikeuslaki sen määrittelee.

"Kohdemuoto" tarkoittaa ajettavissa tai esitettävissä olevaa Teoksen muotoa, joka on Teoksen ilmentymä jollakin fyysisellä tallennusalustalla.

"Lähdedata" tarkoittaa Kohdemuodon alkuperää, joka on kokonainen, koneen luettavissa oleva Teoksen muoto, joka on sovelias kopiointiin ja ihmisen suorittamaan muokkaamiseen (yleensä kieli, koodaus tai formaatti, jossa Tekijä laatii tai tallentaa); sekä mitä tahansa mukana olevia tiedostoja, skriptejä tai muuta dataa, joka tarvitaan Teoksen asentamiseen, säätämiseen, kääntämiseen tai kokoamiseen.

("Lähdedatan" esimerkkejä ovat muun muassa seuraavat (mutta ne eivät rajoitu niihin): jos Teos on kuvatiedosto, joka laadittiin ja editoitiin PNG-muodossa, silloin alkuperäinen PNG-lähdetiedosto on Lähdedataa; jos Teos on MPEG 1.0 layer 3 digitaalinen äänitallenne, joka tehtiin alkuperäisestä analogisen lähteen nauhoituksesta WAV-äänitiedostomuotoon, silloin alkuperäinen WAV-tiedosto on Lähdedataa; jos Teos laadittiin muotoilemattomana pelkkää tekstiä olevana tiedostona, silloin tuo tiedosto on Lähdedataa; jos Teos laadittiin LaTeX-muodossa, silloin LaTeX-tiedosto tai -tiedostot ja mitkä tahansa kääntämiseen tarvittavat kuvat ja/tai erikoistarpeisiin laaditut makrot muodostavat Lähdedatan.)

"Tekijä" tarkoittaa Teoksen tekijänoikeuksien haltijaa tai haltijoita.

Yksittäisiin lisenssinhaltijoihin viitataan sanalla "sinä".

2. OIKEUDET JA TEKIJÄNOIKEUS.

Teoksen tekijänoikeudet kuuluvat Tekijälle. Teoksen kaikki oikeudet pidättää Tekijä kuitenkin alempana mainituin erityisin poikkeuksin. Tämä lisenssi määrittää ehdot, joiden alaisena Tekijä sallii sinun kopioida, levittää ja muokata Teoksen kopioita.

Lisäksi, saat viitata Teokseen, puhua siitä, ja (kuten on määritelty "tekijänoikeuden rajoituksissa") tehdä siitä lainauksia, kuten voit mistä tahansa tekijänoikeuksien alaisesta materiaalista tekijänoikeuslain mukaisesti.

Sinun oikeutesi käyttää, esittää, lukea tai muuten tulkita ja/tai ajaa Teosta on rajoittamaton; kuitenkin niin, että sinä teet niin omalla vastuullasi, sillä Teoksella on EI OLE TAKUUTA – katso Kohta 7 ("EI TAKUUTA") alempaa.

3. KOPIOINTI JA LEVITTÄMINEN

Teoksen koko Lähdedatan levittäminen, julkaiseminen tai muunlainen sanatarkka esittäminen on sallittua millä tahansa tallennusalustalla kunhan tekijänoikeus ja takuusta luopuminen on, silloin kun mahdollista, huomiota herättävästi julkaistu kaikissa kopioissa, ja tämän Lisenssin kopio on levitetty Teoksen mukana.

Teoksen Kohdemuodon kopioitten levittäminen, julkaiseminen tai muunlaiseen esittäminen, missä tahansa tiedotusvälineessä, on sallittu, yllämainittujen Lähdedatan levittämisen ehdoilla ja kunhan yksi näistä lisäehdoista täytetään:

(a) Lähdedata on teoskappaleen mukana levitettynä tämän lisenssin ehdoilla; tai

(b) Teoskappaleen mukana on kirjallinen tarjous, joka on voimassa ainakin kolme vuotta tai niin kauan kun teoskappale on saatavilla (sen mukaan, kumpi aika on pitempi), jossa on osoite, johon kaikilla on pääsy (kuten Internetissä oleva URL), ja jossa hintaan, joka ei ole korkeampi kuin kuljetuksen ja tallennusvälineen hinta, kuka tahansa voi vastaanottaa kopion Teoksen Lähdedasta ylempänä mainitun kohdan mukaisesti; tai

(c) Kolmannen osapuolen kirjallinen tarjous Lähdedatan hankkimiseksi ilman maksua, kuten on kuvailtu jaksossa (b) ylempänä, on mukana. Tämä vaihtoehto on mahdollinen vain jos et tavoittele voittoa, ja vain jos vastaanotit Teoksen Kohdemuodon tuollaisen tarjouksen kanssa.

Voit kopioida ja levittää Teosta joko ilmaiseksi tai maksua vastaan, ja jos haluat, voit tarjota takuun Teokselle.

Teoksen kerääminen yhteen muiden teosten, jotka eivät perustu Teokseen – joihin sisältyy (mutta jotka eivät rajoitu näihin) mukaan ottaminen julkaisuun, lähettäminen, kokoelman tekeminen, tai muu tiedotusväline – ei tuo muita teoksia tämän lisenssin vaikutuspiiriin; eikä tuollainen kerääminen mitätöi Teoksen Lisenssin ehtoja.

4. MUOKKAAMINEN

Teoksen kopion muokkaaminen ja näytteenottaminen, tuottaen muokattu teos, ja muokatun teoksen levittäminen on sallittu ylempänäolevassa levittämisestä kertovassa kohdassa olevilla ehdoilla, kunhan seuraavat ehdot täytetään:

(a) Uusi muokattu teos julkaistaan tämän Lisenssin ehdoilla.

(b) Muokatulle teokselle annetaan uusi nimi, niin ettei sen nimeä tai otsikkoa voi sekoittaa Teokseen, tai Teoksen versioon, millään tavalla.

(c) Asianmukainen merkintä tekijyydestä tehdään: eroista Teoksen ja muokatun teoksen välillä, tekijyys on merkitty sinulle kuuluvaksi, mutta samalla Teoksesta käytetty materiaali on merkitty kuuluvaksi alkuperäiselle Tekijälle; asianmukainen merkintä täytyy olla mukana uudessa teoksessa kertomassa kaikkien Teokseen tekemiesi muutosten ajankohta ja luonne.

5. EI RAJOITUKSIA

Et saa asettaa enempää rajoituksia Teokselle tai millekään siitä muokatulle teokselle sen lisäksi mitä tässä lisenssissä on määrätty.

6. LISENSSIN HYVÄKSYNTÄ

Teoksen kopiointi, levitys tai muokkaus (sisältäen, muttei tyhjentävästi, osan kopioiminen Teoksesta uuteen teokseen) on ilmaus näiden ehtojen hyväksymisestä. Jos et seuraa tämän lisenssin ehtoja, kaikki tämän Lisenssin sinulle suomat oikeudet ovat mitättömiä. Teoksen kopiointi, levittäminen tai muokkaaminen tässä Lisenssissä määriteltyjen ehtojen vastaisesti on varta vasten laissa kielletty.

Jos jostakin syystä sinulle annetaan ehtoja, jotka kieltävät täyttämästä tämän Lisenssin ehtoja, niin et saa kopioida, levittää tai muokata Teosta lainkaan.

Jos minkään kohdan tässä Lisenssissä havaitaan olevan ristiriidassa lain kanssa, niin tuo kohta täytyy tulkita laajimmassa mahdollisessa merkityksessä, mikä on yhtäpitävä lain kanssa, ja mihinkään muihin Lisenssin ehtoihin laki ei vaikuta.

7. EI TAKUUTA

TEOS ANNETAAN ”SELLAISENA KUIN SE ON,” JA SEN MUKANA EI TULE MITÄÄN TAKUUTA, EI ILMAISTUA EIKÄ HILJAISTA, SIINÄ MÄÄRIN KUIN SOVELLETTAVISSA OLEVA LAKI SALLII, MUKAANLUKIEN, MUTTEI RAJOITTUEN TAKUIHIN KÄYPYYDESTÄ TAI SOPIVUUDESTA TIETTYYN TARKOITUKSEEN.

8. VASTUUN KIISTÄMINEN

TEKIJÄ TAI TEOSTA MUOKANNEET EIVÄT OLE MISSÄÄN TILANTEESSA VASTUUSSA SUORISTA, EPÄSUORISTA, YLEISISTÄ, ERITYISISTÄ, SATUNNAISISTA TAI VÄLILLISISTÄ VAHINGOISTA (SISÄLTÄEN, MUTTEI TYHJENTÄVÄSTI, KORVAAVAN TUOTTEEN TAI PALVELUN HANKINNAN, KÄYTTÖMAHDOLLISUUDEN, TIEDON TAI VOITTOJEN MENETYKSET, TAI LIIKETOIMINNAN KESKEYTYMISEN), JOTKA AIHEUTUVAT MITEN TAHANSA JA MILLÄ TAHANSA VAHINGONKORVAUSOIKEUDELLISELLA PERUSTEELLA MUKAANLUKIEN SOPIMUSVASTUU, ANKARA VASTUU JA SOPIMUKSEN ULKOINEN VASTUU (HUOLIMATTOMUUS TAI MUU), VAIKKA KYSEISTEN VAHINKOJEN MAHDOLLISUUDESTA OLISI KERROTTU.

EHTOJEN LOPPU

EPILOGI

kaikki mitä teet on tehty, kaikki mitä näet on nähty
kaikki mihin kosketat on monin käsin kosketeltu
muttei sinun käsilläsi, muttei sinun silmilläsi
muttei sinun sisälläsi ennen kuin on itse tehty

CMX (Sanat: A.W. Yrjänä)